

ББК 74.262.21
С 91

А в т о р :
учитель початкових класів,
вчитель вищої категорії
Харківської гімназії № 55
Київського району м. Харкова
А. В. Сухіна

Сухіна А. В.
С 91 Матеріали до уроків. Математика. 2 клас. —
Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. — 288 с.
ISBN 966-670-589-3.

Уроки спрямовані на розвиток творчої особистості учнів. Методичний посібник має високий виховний потенціал на уроках, що дає позитивну можливість поліпшення якості знань учнів та рівня їх вихованості, підвищує ефективність і результативність уроків.

Для вчителів початкових класів, вчителів-методистів, студентів педагогічних навчальних закладів.

ББК 74.262.21

ISBN 966-670-589-3

© Сухіна А. В., 2005
© «ТОРСІНГ ПЛЮС», 2005
© Жубр М. С., дизайн обкла-
динки, 2005

УРОК 1

Тема: Вступ. Лічба в межах 20. Таблиця додавання і віднімання чисел 2 і 3 в межах 10. Складання і розв'язування задач за малюнком.

Мета: Познайти учнів з новим підручником; повторити таблицю додавання та віднімання чисел 2 і 3 у межах 10, лічбу в межах 20; вдосконалювати уміння складати та розв'язувати задачі за малюнком.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 10, таблиця чисел до 20.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. *Бесіда.*

Вступне слово вчителя.

Ви прийшли до другого класу. Перед вами новий підручник з математики. Подивіться, який він цікавий, різнокольоровий. Зверніть увагу на умовні позначення. Постарайтеся запам'ятати їх, бо вони будуть часто зустрічатися на сторінках підручника.

Закінчуючи 1 клас, ми навчилися рахувати в межах 10 та 20. Зараз перевіримо, чи не забули ви те, чому навчилися в минулому році.

2. *М/д.*

(Учні записують у зошитах тільки відповіді)

- до 3 додати 3;
- від того, що вийшло, відняти 2;
- від того, що вийшло, відняти 3;
- до того, що вийшло, додати 3;
- до того, що вийшло, додати 3;
- від того, що вийшло, відняти 2;
- до того, що вийшло, додати 2;

Яке число ви отримали?

* Що ви знаєте про число 10?

(Число 10 кругле, двоцифрове, найменше серед двоцифрових).

Методичні рекомендації.

1. Двоє учнів працюють біля дошки.

2. Порівняти відповіді учнів, що працювали біля дошки з відповідями учнів, що працювали у зошитах.
Позначка * виділяє питання, завдання підвищеної складності.

3. Робота з підручником.

1 № •, ст. 3.

Знайдіть загальну кількість **** перчиків.

* Чим число 20 схоже з числом 10?

(Число 20 кругле, двоцифрове)

3 № •, ст. 3.

— Скільки задач можна скласти за малюнком?

— Про що будуть ваші задачі?

Методичні рекомендації.

1. Роботу над задачами провести в групах.

2. Учні самостійно обирають малюнок для роботи.

3. Групи по черзі виходять до дошки та відтворюють результати своєї роботи:

— один учень креслить схему або робить короткий запис задачі (з коментарем);

— другий учень записує розв'язання задачі;

— третій записує відповідь.

4. «Ролі» учні розподіляють самостійно.

— А чи вистачить всім парашутистам човників?

— Скільки всього предметів на малюнку?

— Як зручніше порахувати загальну кількість?

4 № •, ст. 4

4. Лічба в межах 20.

Методичні рекомендації.

1. Записати на дошці приклади.

2. Всі приклади записати у три стовпчики, що відповідає кількості рядів парт у класі.

3. Кількість прикладів у стовпчиках відповідає кількості учнів, що сидять у ряду.

— Ви добре впорались з попередніми завданнями.

Зараз завдання ускладнюється. Ми вийдемо за межі числа 10.

Гра «Ланцюжок»

$$7 + 6 \qquad 12 - 4 \qquad 11 - 6$$

$$9 + 5 \qquad 9 + 4 \qquad 5 + 6$$

$$5 + 9 \qquad 16 - 7 \qquad 8 + 7$$

$$11 - 7 \qquad 6 + 5 \qquad 14 - 8$$

$$16 - 8 \qquad 8 + 3 \qquad 9 + 3$$

$17 - 8$	$8 + 7$	$15 - 7$
$15 - 6$	$4 + 8$	$13 - 4$
$4 + 9$	$12 - 8$	$9 + 7$
$8 + 3$	$13 - 8$	$9 + 9$

Методичні рекомендації.

1. Ряд, який правильно та швидко виконав завдання, отримує призи.

Методичні рекомендації.

1. Учні, що розв'язали свій приклад, виконують додаткові завдання.

2. Завдання обирають за власним бажанням.

Додаткові завдання на картках за вибором.

1. Розв'яжи приклади, вставляючи пропущені числа:

$12 = 7 + \dots$	$16 = \dots + 7$	$18 = 9 + \dots$
$13 = 4 + \dots$	$11 = 6 + \dots$	$14 = \dots + 8$

2. Встав пропущені числа:

$6 + 6 > 5 + \dots$	$14 + 9 < \dots + 8$
$5 + 6 < 8 + \dots$	$11 - 2 > 13 - \dots$

3. Порівняй дані вирази і постав знаки $>$, $<$ або $=$:

$4 + 9 \dots 5 + 8$	$11 - 7 \dots 12 - 3$
$3 + 8 \dots 12 - 4$	$17 - 8 \dots 11 - 2$

II. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що ми повторювали на уроці?

— Як легше додавати та віднімати в межах 20?

— Повторити вдома таблицю додавання та віднімання в межах 20.

УРОК 2

Тема: Таблиці додавання і віднімання чисел 4 і 5 у межах 10. Нумерація чисел 1–20. Задачі на знаходження суми і різниці (остачі).

Мета: Вчити розв'язувати задачі на знаходження суми і різниці; повторити таблиці додавання та віднімання чисел 4 і 5 у межах 10, нумерацію чисел 1–20.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, палички для рахування.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Гра «Мовчанка».

— Збільши кожне з поданих чисел на 4:

3 5 1 0 6 2 4

— Зменши кожне з поданих чисел на 4:

10 8 7 4 6 5 9

— Збільши кожне з поданих чисел на 5:

4 1 5 3 2 0

— Зменши кожне з поданих чисел на 5:

10 7 9 6 8 5

Методичні рекомендації.

1. Завдання написати на дошці.
2. Біля дошки працюють четверо учнів.
3. Всі інші учні розв'язують завдання в зошитах, записуючи тільки результат.
4. Учні обирають одне завдання за власним бажанням.
5. Якщо учень впорався із завданням раніше, ніж його було виконано на дошці, він розв'язує наступні завдання.
6. Робота в зошиті припиняється, як тільки завершено роботу на дошці.

2. Усні завдання за підручником.

9, 8, 7 № •, ст. 4, № 11, ст. 5.

(Виконання цих завдань допомагає повторити нумерацію чисел 1–20).

12 № •, ст. 5.

— Розв'яжіть приклади за варіантами.

Методичні рекомендації.

1. Двоє учнів працюють біля дошки.
2. Всі учні працюють в зошитах.
3. Учні, що виконали роботу швидше, ніж виконано на дошці, отримують додаткові завдання.
4. Вчитель перевіряє роботу цих учнів. Якщо роботу виконано правильно, ці учні можуть перевірити роботу інших.

II. Повідомлення теми і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми продовжуємо роботу, яку було розпочато у першому класі. Будемо вчитися розв'язувати задачі.

Можна прочитати вже готову умову задачі. Але мені здається, що значно цікавіше скласти задачу самому.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

Роздивіться малюнок на ст. 5 № 13 і, попрацювавши в групах, відтворіть результати своєї роботи на дошці. Але спочатку запишіть ці результати в зошитах.

— Чи важкою була задача?

— Це проста чи складена задача?

А зараз завдання ускладнюється. Прочитаємо задачу № 14 на ст. 5.

Методичні рекомендації.

1. Задачу може прочитати вчитель, а може учень, який має гарну техніку читання.

а) Про що йде мова в задачі?

б) Чи можемо ми зразу сказати, скільки посадили кленів?

в) Чи відомо, скільки посадили каштанів?

г) Як це узнати?

д) Чи відомо, скільки посадили акацій?

е) Як це узнати?

є) Чи могли б ми сказати, скільки посадили акацій, не знаючи кількості каштанів?

— Хто може розв'язати самостійно, працюйте.

— Тепер треба відтворити все, про що ми говорили, в зошитах та на дошці.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежності у виучуваному матеріалі

Методичні рекомендації.

1. Один учень відтворює на дошці схему або короткий запис.

2. Другий учень записує першу дію з поясненням.

3. Третій учень записує другу дію з поясненням.

4. Четвертий учень записує відповідь.

— Чи існує інший спосіб розв'язання задачі?

(задачу можна розв'язати шляхом складання виразу).

— Хто може записати цей вираз?

— А як узнати, скільки всього дерев посадили?

(Відповіді дітей).

V. Узагальнення і систематизація знань

— Чи можна одразу дати відповідь на запитання у складеній задачі?

— Які способи розв'язання задачі ви знаєте?

* Чи є ще способи розв'язування задач? (Рівняння).

— З цим способом розв'язування задач ми познайомимося у наступних класах.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чим ми займалися сьогодні на уроці?

— Вдома ви розв'яжете приклади № 15 на ст. 5.

Додаткові завдання за вибором учнів на картках.

1. Порівняй дані вирази і постав знак $>$, $<$ або $=$

$$7 + 6 \dots 9 - 0 \quad 9 + 6 \dots 8 + 4$$

$$8 + 5 \dots 3 - 3 \quad 5 + 6 \dots 7 + 4$$

$$9 + 5 \dots 9 + 2 \quad 8 + 8 \dots 7 + 7$$

2. Знайди різницю $a - 3$, якщо $a = 11, 12, 13$.

3. Перемалюй у зошит квадрат та поділи його відрізками на дві частини так, щоб утворився трикутник та п'ятикутник.

УРОК 3

Тема: Вимірювання довжин відрізків у сантиметрах та дециметрах. Додавання і віднімання в межах 10. Побудова відрізків. Порівняння чисел. Задачі на знаходження різниці.

Мета: Закріпити практичні уміння у вимірюванні довжини у дециметрах і сантиметрах; повторити додавання та віднімання в межах 10; удосконалювати вміння розв'язувати задачі.

Обладнання: смужки довжиною 1 дм, шаблони кругів ($d = 2$ см).

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Усні обчислення

— У кожній парі чисел назвати більше число (№ 20 ст. 6)

15 і 7	15 і 20	7 і 12
20 і 19	18 і 16	11 і 9
14 і 16	12 і 18	13 і 20

На скільки одне число більше за інше?

— Задачі (№ 22, 23, ст. 6)

10 • хлопчиків грали в піжмурки. 2 хлопчики ви-
йшли з гри. Скільки хлопчиків продовжували гру?

• Олег полив 4 яблуні, 3 груші та 2 берези. Скільки
фруктових дерев полив Олег?

2. Логічна вправа.

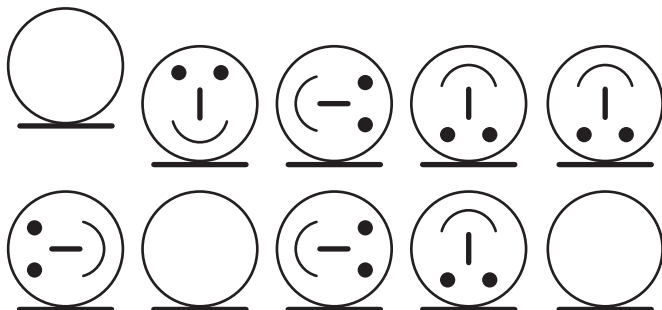
Методичні рекомендації.

1. Діти малюють в зошитах 9 кругів за допомогою ша-
блонів.

2. Першому, другому, третьому, четвертому, шостому
кругам учні малюють «обличчя» разом з учителем. Далі
працюють самостійно.

Слово учителя:

— Котився стежкою круг. Настрій у нього був чу-
довий! Ви бачите, що він котиться? Давайте намалю-
ємо йому очі, ніс, рот! Ось як він котиться!

• Завдання: намалюйте самостійно личко кругові.
тільки не забувайте, що він котиться, він обертається.

Методичні рекомендації.

1. Доцільно накреслити круги й на дошці, щоб можна було порівняти роботу у зошитах з роботою на дошці.

— Хто може вийти до дошки та показати, як буде обертатися круг?

— Чи погоджуєтесь ви з цими варіантами?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

— Скажіть, а чи можна виміряти довжину круга? За допомогою чого?

— Чи зручно це буде зробити лінійкою?

Методичні рекомендації.

1. Зручніше виміряти довжину круга смужкою або мотузкою і потім прикласти її до лінійки.

2. Довжина мотузки дорівнює довжині круга.

3. Але вчитель повинен спочатку вислухати пропозиції дітей щодо вимірювання довжини круга.

— Сьогодні ми згадаємо, як вимірювати за допомогою лінійки ширину та довжину фігур, предметів. Розв'яжемо декілька задач.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. — У яких одиницях зручніше вимірювати довжину відрізка, що надрукований у номері 17 на ст. 6? А довжину зошита?

2. № 17, ст. 6.

3. — Виміряйте разом із своїм сусідом по парті довжину та ширину зошита. Результати вимірювання запишіть у дециметрах та сантиметрах.

— Скільки сантиметрів у одному дециметрі?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Завдання на вибір для самостійної роботи.

• В одному шматку було 12 дм дроту, а у другому на 7 дм більше. Скільки дм дроту у двох шматках?

• Ширина парти 8 дм, а довжина на 3 дм більше. Знайти суму довжин всіх сторін.

• Списати, заповнюючи пропуски:

6 дм = см

4 дм = см

$$42 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см} \qquad 37 \text{ дм} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см} \qquad 5 \text{ дм } 4 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ см} \quad 2 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Як знайти суму довжин всіх сторін?
  - Скільки сантиметрів у одному дециметрі?
  - Як узнати, на скільки одиниць одне число більше (менше), ніж інше?
- № 24, ст. 7

УРОК 4

Тема: Назви компонентів дій додавання і віднімання. Таблиці додавання і віднімання чисел 6 і 7. Задачі на різницеве порівняння. Доба і тиждень.

Мета: Провести паралель між поняттями «ціле» — «сума», «ціле» — «зменшене», «частина» — «доданок», «частина» — «від’ємник», «різниця»; повторити таблицю додавання і віднімання 6 і 7; відпрацювати алгоритм розв’язування задач на різницеве порівняння; закріпити знання про поняття «тиждень», «доба».

Обладнання: картки з написами: ціле, частина, сума, доданок, зменшене, різниця, від’ємник; таблиця — тиждень з назвами днів тижня.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

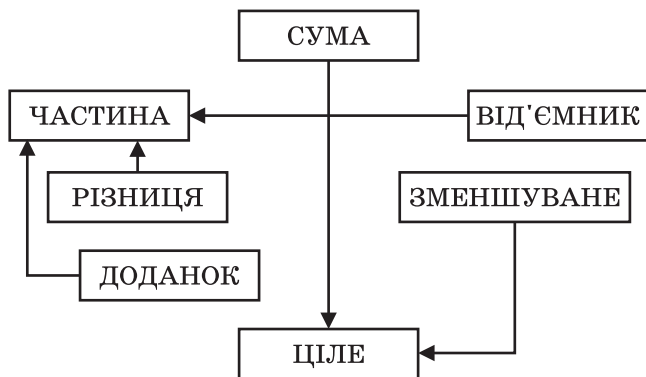
— Прочитайте приклад, у якому результат дорівнює 10, 2, 9, 3, 5, 4, 1, 6.

2. *Згадайте, як називають числа у прикладах, що записані на дошці:* $2 + 5 = 7$ $8 - 3 = 5$

— Чи можна вважати, що, знайшовши суму, ми знайшли ціле? А знайшовши різницю, знайшли частину?

— Подивіться уважно на картки, що виставлено на

дощі і спробуйте поєднати однакові за значенням слова:

II. Повідомлення теми, мети, завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

1. Якими словами зручніше користуватися: сума, зменшуване, різниця, доданок чи ціле, частина?

• Розв'яжіть приклади, в яких від'ємник дорівнює 7. № 27, ст. 7.

— Як ще можна назвати від'ємник?

• Розв'яжіть обчислюваний ланцюжок. В зошитах запишіть тільки відповіді:

Зменши 8 на 6, доданок 4 ..., доданок 6 ..., від'ємник 7 ..., доданок 6 ..., від'ємник 1 ..., доданок 6. Якщо ви отримали 16, то обчислили правильно.

2. Сьогодні ми будемо розв'язувати задачі на різницеве порівняння.

— Що таке різниця? Яким словом можна замінити слово «різниця»?

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Як узнати, на скільки одне число більше (менше) за інше?

2. Усні обчислення.

№ 29, ст. 7, № 31, ст. 8.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Завдання на вибір для самостійної роботи записано на дошці.

• Скласти задачу за скороченим записом та розв'язати її:

I — 10
II — 7

на скільки $>$?

• Скласти скорочений запис та розв'язати задачу:

Восени біля школи посадили 8 лип та 2 горобини, а навесні — ще 5 дерев. На скільки дерев більше посадили восени?

2. * Назвіть п'ять днів тижня, не користуючись назвами днів тижня та числами. (Позавчора, вчора, сьогодні, завтра, післязавтра).

— А скільки всього днів у тижні? Назвіть їх.

— Скільки робочих днів у тижні? А вихідних?

— Які?

— Чи правильне таке ствердження:

Якщо завтра вівторок, то сьогодні середа?

3. Робота з підручником.

32 № •, ст. 8.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яким словом можна замінити слова: сума та зменшуване?

— Яким словом можна замінити слово частина?

— Повторіть дні тижня.

№ 33, ст. 8.

УРОК 5

Тема: Переставна властивість дії додавання. Додавання і віднімання в межах 10. Порівняння задач на збільшення і зменшення числа на кілька одиниць.

Мета: Узагальнити знання про переставну властивість дії додавання; повторити додавання і віднімання у межах 10; порівнювати задачі на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць.

Обладнання: таблиця «Переставна властивість дії додавання».

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Обміняйтесь зошитами з сусідом по парті та перевірте правильність виконання домашнього завдання.

— Прочитайте приклади, де результат дорівнює 7, 15, 10, 13, 3, 18, 4.

2. Робота по картках за вибором.

I рівень

$2 + 7$	$9 - 5$
$6 + 4$	$10 - 7$
$10 - 6 + 3$	$9 + 1 - 5$

II рівень

$9 = 4 + \square$	$10 + 12 = \square$
$10 - 2 = \square$	$2 = 7 - \square$
$9 - 3 = \square$	$5 + 8 = \square$

III рівень

$3 + 4 > \dots$	$9 - 4 > \dots$
$8 - 2 < \dots$	$8 + 1 > \dots$
$3 + 5 = \dots$	$6 - 5 < \dots$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Слово учителя:

— Максим, Руслан і Богдан мали знайти суму чисел 2, 3 і 5. Усі діти знайшли суму правильно.

Максим: $2 + 3 + 5 = 10$

Руслан: $5 + 3 + 2 = 10$

Богдан: $5 + 2 + 3 = 10$

— Діти склали однакові приклади. Чому?

— А чи можна сказати, що якийсь приклад складено неправильно? Чому?

— Згадайте, якою властивістю додавання можна користуватися під час розв'язування прикладів?

Переставна властивість додавання

Додавати числа можна в будь-якому порядку

- Скористувавшись цією властивістю, перевірте, чи вірно виконано номер 36 на ст. 9.

37 № •, ст. 9 виконаємо самостійно.

Прочитайте приклади, в яких доданок дорівнює 8. Назвіть результат.

- Перед вами № 40 на ст. 9. Запишіть приклади у зошиті. Скориставшись переставною властивістю додавання, поясніть, як зручніше рахувати.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- Прочитайте задачі у № 38 на ст. 9.

— Поясніть, чому отримали різні відповіді?

— Чим обумовлений вибір арифметичних дій?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

— Завдання на вибір.

Виберіть і розв'яжіть задачу.

- В одній пісочниці 6 дітей, а в другій на 3 дитини більше. Скільки дітей у другій пісочниці?

- На одній галявині 7 дзвоників, а на другій — на 2 менше. Скільки дзвоників на другій галявині?

— Чи можна скористатися переставною властивістю додавання під час розв'язування цих задач? Чому?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Якою властивістю ви можете скористатися, розв'язуючи приклади на додавання?

— Яку арифметичну дію треба обрати, коли необхідно:

- збільшити число,

- зменшити число?

Домашнє завдання:

№ 41, 42, ст. 10.

УРОК 6

Тема: Додавання і віднімання в межах 10. Порівняння задач на збільшення та зменшення числа на кілька одиниць. Творча робота над задачею (доповнення задачі різними запитаннями).

Мета: Повторити додавання та віднімання в межах 10; порівняти задачі на збільшення та зменшення числа на кілька одиниць; вчити творчо працювати над задачею.

Обладнання: набір монет: 1 коп., 2 коп., 5 коп., 10 коп. з картону.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки днів у тижні?
- Скільки робочих днів у тижні?
- Що ви узнали, порівнявши довжини відрізків?
- Яку арифметичну дію обрали, щоб відповісти на це запитання?
- Чим відрізняється відрізок від прямої та променя?

2. Граф-схема.

- Знайдіть результат.

$$\begin{array}{r} 10 \\ - 6 \\ + 0 \\ + 3 \\ + 2 \\ - 6 \\ - 3 \\ + 10 \end{array}$$

Відповідь: 10.

II. Повідомлення теми, мети та завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

1. Під час розв'язання граф-схеми які арифметичні дії ви виконували?

- Чи виходили ви за межі першого десятка?
- Зараз ми виконаємо декілька завдань на закріплення умінь у рахуванні в межах 10.

2. № 47, ст. 10.

- Виконаємо це завдання по варіантах.
- Двоє учнів будуть працювати біля дошки, щоб

можна було перевірити правильність виконання обчислень.

— Трішки пізніше ми спробуємо розв'язати декілька цікавих задач.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Уявіть, що ви продавець і вам потрібно дати 10 копійок здачі. Які варіанти можна запропонувати?

Скористуйтеся набором монет.

Методичні рекомендації.

1. Учитель викликає учнів за їхнім бажанням.
2. Щоб відповіло більше учнів, кожен з відповідаючих пропонує один варіант.
3. Набір монет виставляється на дошці.
4. Завдяки цьому завданню учні згадують переставну властивість додавання.

2. Самостійно розв'яжіть приклади з № 44 на ст. 10.

— Обмінюйтесь зошитами для взаємоперевірки із сусідом по парті.

3. Складіть усно та порівняйте задачі у № 45 на ст. 10.

— Яку дію треба обрати для розв'язання першої задачі? Другої? Чому?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Прослухайте умову задачі. Спробуйте її розв'язати.

• Тато купив 8 кг капусти та 2 кг буряків.

— Ви можете її розв'язати? Чому?

— Які питання можна поставити до цієї задачі?

2. Робота у групах.

— Попрацюйте в групах.

— Запишіть у зошитах скорочений запис або схему задачі.

— Розв'яжіть її.

— Запишіть відповідь.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи можна розв'язати задачу, не знаючи запитання до неї?

Домашнє завдання:

ст. 10–11, № 48

УРОК 7

Тема: Додавання і віднімання в межах 10. Складання прикладів на віднімання з прикладів на додавання (зв'язок дій додавання і віднімання). Задачі на знаходження невідомого доданка.

Мета: Повторити додавання і віднімання у межах 10; встановити взаємозв'язок між діями додавання та віднімання; розв'язувати задачі на знаходження невідомого доданка.

Обладнання: таблиця з назвами компонентів при додаванні і відніманні.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— За допомогою якої арифметичної дії розв'язали першу задачу? Чому? Який результат отримали?

— За допомогою якої арифметичної дії розв'язали другу задачу? Чому? Який результат отримали?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Доданок 7, доданок 2, знайди суму ..., збільши на 1 ..., зменши на 3 ..., зменши на 5 ..., збільши на 6 ..., збільши на 1 ..., зменши на 9 ..., збільши на 4 ..., збільши на 5 ..., зменши на 6 ..., зменши на 1 ..., зменши на 2. Що вийшло? (Відповідь: 0).

3. Робота над різнорівневими завданнями за вибором учнів.

І рівень

$$9 - 6 + 3 \qquad 2 + 3 + 4$$

$$10 - 2 + 5 \qquad 8 + 0 + 2$$

$$3 + 5 - 8 \qquad 7 - 6 + 8$$

II рівень

$4 + 3 \dots 8 - 0$

$1 + 8 \dots 3 + 5$

$6 - 2 \dots 4 + 0$

$7 + 1 \dots 7 + 2$

$4 - 4 \dots 6 - 6$

$5 + 5 \dots 2 + 8$

III рівень

З кожних двох числових виразів обери та обчисли той, який має більше числове значення

$5 + 3 \dots 10 - 1$

$8 + 1 \dots 9 - 1$

$6 - 5 \dots 5 - 4$

$9 - 0 \dots 8 + 0$

$9 - 2 \dots 6 + 2$

$7 - 6 \dots 7 - 7$

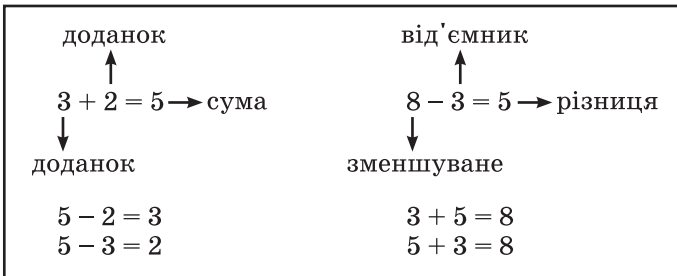
II. Повідомлення теми уроку, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності учнів

1. Що таке сума?

— Що таке різниця?

Сьогодні ми згадаємо, як знаходити невідомі компоненти при додаванні та відніманні. Нагадає нам про це таблиця:

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Користуючись таблицею, самостійно виконайте.

№ 49 на ст. 11 — запишіть у вигляді прикладів

№ 51 на ст. 11.

2. Додаткові завдання на вибір.

• Запиши в кожному рядку ще по два числа:

0, 1, 2, 3, ..., ...

1, 3, 5, ..., ...

5, 4, 3, ..., ...

9, 7, 5, ..., ...

• Сергійко задумав двоцифрове число, відняв від нього 1 і дістав одноцифрове число. Яке число задумав Сергійко?

•* У Богдана й Олі була однакова кількість горіхів.

Богдан віддав Олі один горіх. На скільки горіхів стало більше в Олі, ніж у Богдана?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

• Спираючись на знання з знаходження суми та доданку, розв'яжемо задачі:

№ 52, 53 на ст. 11.

1. Робота в групах. Задачу оберіть самі.

— Накресліть схему або короткий запис до задачі.

— Розв'яжіть її.

— Чи однакові ці задачі? Чому?

— Що знаходили в першій задачі? В другій?

2. № 55 ст. 12.

— Доведіть, що на першому малюнку в сумі 4 трикутники, а на другому — 5 чотирикутників.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Який зв'язок існує між додаванням і відніманням? (З кожного прикладу на додавання можна скласти два приклади на віднімання).

Домашнє завдання.

— ст. 12, № 56, 57.

УРОК 8

Тема: Додавання і віднімання в межах 10. Додавання числа частинами. Складання задачі з малюнком і відомим завданням.

Мета: Повторити додавання і віднімання у межах 10; формувати вміння додавати число частинами; вчити складати задачі за малюнком та готовим запитанням.

Обладнання: таблиця з назвами компонентів при додаванні та відніманні, обчислювальні таблиці.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Обміняйтеся зошитами та перевірте у свого сусіда по парті домашнє завдання.

2. Робота з різнорівневими завданнями за вибором учнів.

I рівень

У двох ящиках 10 кг помідорів. В одному ящику 6 кг. Скільки помідорів у другому ящику?

II рівень

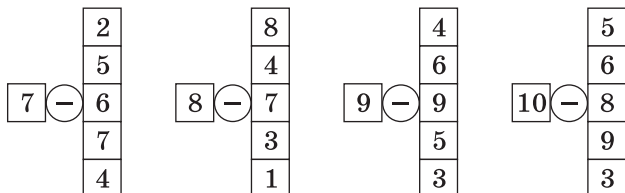
У саду росло 10 яблунь і 6 груш. На скільки більше росло в саду яблунь, ніж груш?

III рівень

На полиці стояло 8 книг. Петро вже прочитав стільки книг, скільки залишилося прочитати. Скільки книг прочитав Петро?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

1. На дошці висять таблиці з прикладами, але у незвичайному для нас вигляді. Поясніть, що треба зробити.

— Це завдання ми виконаємо усно.

— Такі завдання вам виконувати легко. Ви гарно і віднімаєте, і додаєте. Але в математиці існує ще один спосіб додавання.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота за підручником.

• Прочитайте задачу № 59 на ст. 12–13.

— Що робили діти?

— Скільки книжок стало на верхній полиці? Як узнали?

— Скільки книжок стало на книжній полиці? Як порахували?

— Порівняйте кількість книжок на двох полицях.

— Що ви помітили?

2. Роздивіться таблицю. Ваші думки підтвердились?

— Давайте всі разом прочитаємо висновок.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Колективна робота.

• Задача № 60 на ст. 13.

2. № 61 на ст. 13.

— А чи можна віднімати частинами?

3. Робота в групах.

— Складіть задачу за малюнком.

— Доповніть запитання. Розв'яжіть задачу.

Додаткові завдання на вибір.

• Встав пропущені числа:

18 см = ... дм ... см   14 см = ... дм ... см

10 см = ... дм   1 дм 6 см = ... см

• * У басейні було 10 бочок води. Скільки води залишиться в басейні, якщо викачати з нього 2 бочки води? 10 бочок води? 15 бочок води?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— З яким новим способом додавання познайомилися на уроці?

Домашнє завдання:

№ 63, 64 ст. 13–14.

УРОК 9

Тема: Прийоми додавання й віднімання по одному та групами. Складання задач за даним виразом. Розв'язування і порівняння простих задач.

Мета: Удосконалювати уміння додавати й віднімати по одному та групами; складати та розв'язувати задачі за даним виразом.

Обладнання: макет лінійки до 20 см.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Відрізок якої довжини ви накреслили?
- Як знайшли його довжину?
- Прочитайте приклади з результатами 13, 6, 9.

2. Логічні задачі.

- Якої фігури не вистачає:

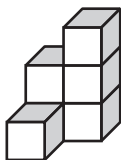

Відповідь:

?

- Скільки кубиків зображено на малюнку?

Відповідь: 6

3. Математичний диктант.

- Запишіть у зошит тільки результат.

Руки вгору піднесіть,
І почнемо всі лічити.
Скільки пальців на руці?
Хором скажемо усі.

На травиці біля хати
Метуться цуценята.
Двоє білих, наче сніг,
Троє чорних — скільки всіх?

Три овечки коло гречки,
На лужку ще три овечки.
Полічи овечок цих —
Скільки разом їх усіх?

Шість малят-дошкільнят
Стали струнко в один ряд,
Підійшов до них Панас,
Скільки зараз стало нас?

Три веселих киці
Гralись на травиці,
Рижик теж до них прибіг —
Скільки кошенят усіх?

Мчаться на санчатах
Четверо малят.
Троє з них — дівчата,
Скільки ж тут хлоп'ят?

Каже мати-квочка:
В мене два синочки
Та чотири дочки,
Скільки ж діток у квочки?

На полиці вісім книг.
Толя взяв одну із них.
Хто тепер сказати б міг,
Скільки на полиці книг?
(Відповіді: 10, 5, 6, 7, 4, 1, 6, 7)

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

— Які дії ви виконували, щоб обчислити результат у математичному диктанті?

— Сьогодні на уроці ми опануємо прийоми додавання і віднімання, будемо розв'язувати задачі.

III. Сприймання та усвідомлювання нового матеріалу

1. Робота з підручником.

• Поясніть, як виконували обчислення у № 65 на ст. 14.

• «Ланцюжок» (№ 67, ст. 14).

— Треба вийти до дошки і записати приклад на додавання з відповіддю 9.

— Що знаходимо в результаті додавання?

— Як ще можна назвати суму? (Ціле)

• За допомогою лінійки обчисліть різницю

11 – 4,   18 – 9,   16 – 7

— Який спосіб віднімання ви обрали?

69, 68 № •, ст. 14 — усно.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. — Складіть задачу за даним виразом, попрацювавши у групах.

— Розв'яжіть її.

12 – 2 – 8

2. Додаткові завдання на вибір.

• Сашка пригостили яблуками. Половину він з'їв, а решту 4 яблука відніс Оленці. Скільки яблук дали Сашкові?

• Оксанка збрала 1 ящик огірків, а її мама — два. Скільки кілограмів огірків збрала Оксана і скільки мама, якщо дочка збрала на 5 кг менше за маму?

— Чи можна до вашої задачі скласти інший математичний вираз?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Скільки способів розв'язування задач можна знайти?

Домашнє завдання

ст. 15, № 71.

УРОК 10

Тема: Випадки додавання і віднімання в межах 20, пов'язані з нумерацією чисел. Рік і місяць.

Мета: Узагальнити та закріпити отримані знання; вправляти учнів у додаванні і відніманні у межах 20; поширити знання про місяць та рік.

Обладнання: таблиця обчислень.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чим відрізняються задачі?

— Чому у першому випадку ви додавали, а у другому віднімали?

2. Різномірне завдання на вибір.

— Я пропоную вам три задачі. Виберіть одну з них і розв'яжіть.

І рівень

Зібрали 15 кг грибів. На приготування грибного супу витратили 10 кг. Скільки грибів залишилось?

II рівень

На столі лежало 6 ложок. Настя прибрала стільки ложок, скільки їй залишилось прибрати ще. Скільки ложок прибрала Настя?

III рівень

На стоянці було 5 вантажівок і 9 легкових машин. Через деякий час із стоянки виїхала однакова кількість вантажних та легкових машин. Залишилися лише машини одного виду. Скільки машин залишилося на стоянці? Які це машини?

— Порівняйте розв'язання задач, що записано у вас в зошитах, з тим, що записано на дошці.

— Якщо відповіді не співпадають, доведіть, що є помилка.

II. Повідомлення теми, мети та завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На уроці ми будемо розв'язувати задачі, приклади у межах 20, бо я впевнилася, що у межах 10 ви рахуєте добре.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Самостійна робота.

• Запишіть цифрами: сімнадцять, десять, сім, нуль, двадцять, одинадцять.

• Розв'яжіть числа у вигляді суми за зразком:

$$18 = 10 + 8$$

$$15 = \square + \square \quad 17 = \square + \square$$

• Розв'яжіть приклади:

$$19 + 1 \quad 10 + 7 \quad 8 - 1$$

$$19 - 9 \quad 13 - 3$$

$$13 - 10 \quad 20 - 1 \quad 18 - 1$$

$$2 + 10 \quad 10 + 10$$

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота за підручником.

73 № • — усно.

• Попрацювавши в парах, виконайте завдання № 74.

• Завдання на вибір № 77

— Виберіть задачу, яку вам цікавіше розв'язувати.
Запишіть розв'язання у зошит.

2. — Що ви знаєте про рік?

— Скільки місяців у році?

— Назвіть їх.

— Який місяць найменший?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які числа називають двоцифровими?

— Що ви можете сказати про числа 10 та 20?

Домашнє завдання:

ст. 16, № 79, 80.

УРОК 11

Тема: Контрольна робота

Мета: Перевірити обчислювальні навички, знання учнів у розв'язуванні простих задач, умінні креслити відрізки, нумерації в межах 20.

Хід уроку

1. Математичний диктант.

— запишіть найбільше одноцифрове число;

— запишіть найменше двоцифрове число;

— запишіть число, у якому два десятки;

— запишіть «сусідів» числа 17;

— запишіть число, на одиницю менше від числа 16;

— запишіть число, на одиницю більше від числа 13;

— Яке число передує числу 12?

— Яке число при лічбі стоїть за числом 14?

(Відповіді: 9, 10, 20, 16, 18, 15, 14, 11, 15)

I варіант

II варіант

2. Розв'яжіть задачу.

На одній грядці росло 12 кущів картоплі, а на другій на 2 кущі менше. Скільки кущів картоплі росло на другій грядці?

На одній клумбі росло 10 хризантем, а жоржин на 7 більше. Скільки жоржин росло на клумбі?

3. Накресліть відрізок:

Довжиною 1 дм 1 см

Довжиною 1 дм 3 см

4. Виконайте обчислення:

$8 + 2$

$10 + 2$

$6 + 4$

$10 + 5$

$10 + 1$

$14 - 4$

$10 + 3$

$16 - 6$

$6 + 3$

$14 - 10$

$7 + 2$

$16 - 10$

5. Поставте потрібні знаки: «>», «<», «=».

$3 + 6 * 7 + 1$

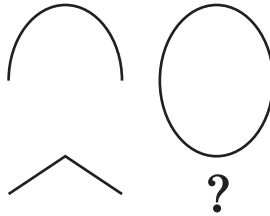
$5 + 5 * 4 + 3$

$10 - 5 * 3 + 7$

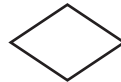
$7 + 2 * 10 - 1$

Додаткові завдання на вибір

— Якої фігури не вистачає?

Відповідь:

— На столі лежать чотири яблука. Одне з них розрізали наполовину. Скільки яблук залишилося? (Відповідь: чотири).

— Що важче: кілограм пуху чи кілограм заліза? (Відповідь: однаково)

— Постав між 5 і 3 такий знак, щоб результат був меншим за ці числа. (Відповідь: $5 - 3 = 2$)

— Скільки трикутників зображено на малюнку?

Відповідь: 3

— Стор. 18, № 86

УРОК 12

Тема: Таблиці додавання і віднімання чисел. Задачі на дві дії. Дужки. Аналіз контрольної роботи. Додавання і віднімання числа 2 з переходом через десяток. Креслення відрізків. Розв'язування простих задач.

Мета: Проаналізувати контрольну роботу; надати учням алгоритм додавання і віднімання чисел з переходом через десяток; удосконалювати уміння учнів у кресленні відрізків та розв'язуванні простих задач.

Обладнання: таблиця додавання і віднімання у межах 20; лінійка.

Хід уроку

I. Аналіз контрольної роботи

1. Повідомлення загальних результатів виконання контрольної роботи.

2. Аналіз помилок та виконання відповідних завдань.

II. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Робота за підручником.

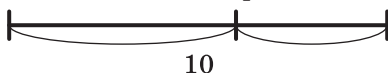
№ 85 на стор. 17.

— Що вам невідомо: ціле чи частина?

— Якою дією ви скористаетесь, щоб знайти частину?

— В цьому нам допоможе схема до цієї задачі.

— Хто може її накреслити на дошці?

(Відповідь: $10 - 4 = 6$ (шр.))

2. Різномірівневі завдання на вибір.

I рівень

В учня було 10 зошитів у клітинку і 2 в лінійку.

Скільки всього зошитів мав учень?

II рівень

Батько купив 2 кг цибулі, 8 кг огірків, а помідорів стільки, скільки цибулі та огірків разом. Скільки батько купив помідорів?

III рівень

У ящику 15 кг слив і це значить, що їх на 5 кг більше, ніж у другому ящику. Скільки кілограмів слив у двох ящиках?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

Вам легко додавати та віднімати в межах 10, додавати та віднімати до 10 в межах 20.

Сьогодні ми ускладнюємо завдання, щодо віднімання та додавання з переходом через десяток.

IV. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Пропоную вам додати до 9 число 2. Щоб було легше працювати познайомтеся з алгоритмом додавання з переходом через десяток. Існує два способи додавання.

Алгоритм додавання з переходом через десяток

I спосіб

$$9+2$$

1. Скільки треба додати до 9, щоб отримати число 10?

2. Розбийте число 2 на два доданки: 1 та 1.

3. Додайте спочатку 1, потім ще 1.

4. Яке число отримали?

— У нас вийшов такий запис: $9+2=11$

$$\begin{array}{c} \downarrow \downarrow \\ 1+1 \end{array}$$

II спосіб

$$9+2$$

1. Скільки цифр ми отримаємо в результаті, склавши 9 і 2?

(Запис на дошці: $9+2=...$)

2. Якою буде перша цифра? Вона вказує на кількість десятків в числі.

(Запис на дошці: $9+2=1.$)

3. Скільки треба додати до 9, щоб отримати 10?

(Відповідь: 1)

4. Щоб отримати правильну відповідь цю одиницю віднімаємо від другого доданка, від двох.

(Запис на дошці:

$$9+2=1.\overset{-1}{\curvearrowright}$$

5. Виконавши дію ми отримуємо другу цифру результату.

(Запис на дошці: $9+2=11$)

— А тепер нам потрібно від 11 відняти 2. Користуємося алгоритмом.

Алгоритм віднімання з переходом через десяток

1. Скільки треба відняти від 11, щоб отримати 10?
2. Розбиваємо число 2 на два доданки: 1 та 1.
3. Спочатку віднімаємо 1, потім ще 1.
4. Яке число отримали?

— У нас вийшов такий запис: $(11-2=9)$

$$\begin{array}{c} \downarrow \downarrow \\ 1+1 \end{array}$$

V. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Скориставшись поданим алгоритмом, розв'яжемо № 82 на сторінці 17.

2. № 84, с. 17. Виміряйте довжину відрізка за допомогою лінійки.

— Тепер ви можете узнати довжину другого відрізка? Як? Запишіть ...

— Накресліть другий відрізок.

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Скільки способів додавання з переходом через десяток ви узнали?

— Який для вас найзручніший? Чому?

Домашнє завдання.

№ 87 на стор. 18 — одна задача за вибором

№ 88 на стор. 18.

УРОК 13

Тема: Додавання і віднімання з переходом через десяток. Розв'язування простих задач. Знаходження значень виразів на дві дії.

Мета: Відпрацювати алгоритм додавання та віднімання з переходом через десяток; удосконалювати вміння розв'язувати прості задачі та знаходити значення виразів на дві дії.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, креслення відрізків, ліній, променів, таблиця з алгоритмом.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Робота в парах № 87, 88

Обмінюйтесь зошитами та перевірте правильність виконання завдань.

2. — Що таке відрізок?

Накресліть відрізок довжиною 1 дм 1 см.

— Роздивіться креслення ламаних ліній.

Поясніть, чому їх так названо?

*— Що ви знаєте про пряму лінію?

*— Чим відрізок та пряма відрізняються від променя?

— Накресліть в зошитах промінь.

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

Перепишіть приклади в зошити:

$$2 \dots 2 = 4 \qquad 0 \dots 0 = 0$$

$$2 \dots 2 = 0 \qquad 10 \dots 0 = 10$$

Який знак дії потрібно поставити між числами?

II рівень

Що більше — сума двох трійок чи сума трьох двійок? Запишіть ці приклади.

III рівень

Цвях завдовжки 9 см забили в дошку так, що з одного боку він стирчить на 3 см, а з другого — на 2 см. Яка товщина дошки?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжимо опрацювання алгоритму додавання та віднімання з переходом через десяток.

Спробуйте розв'язати приклади:

$$8 + 3 \qquad 11 - 3$$

$$9 + 3 \qquad 12 - 3$$

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Скориставшись алгоритмом, поясніть, як можна розв'язати такі приклади. Почнемо з прикладів на додавання.

Методичні рекомендації.

1. Викликаються до дошки по черзі пари учнів, які обрала різні способи додавання.
2. На дошці з'являються записи:

$$\begin{array}{r} 8+3=11 \\ \swarrow \searrow \\ 2+1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9+3=12 \\ \swarrow \searrow \\ 1+2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8+3=. \\ 8+3=1. \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \overset{-2}{\curvearrowright} \\ 8+3=1. \\ 8+3=11 \\ 9+3=. \\ 9+3=1. \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \overset{-1}{\curvearrowright} \\ 9+3=1. \\ 9+3=12 \end{array}$$

3. Учні, що відповідають біля дошки, коментують свої записи.
4. Учні відтворюють їх в зошитах.
5. Двоє учнів біля дошки розв'язують приклади на віднімання.
6. На дошці з'являються записи:

$$\begin{array}{r} 11-3=8 \\ \swarrow \searrow \\ 1+2 \end{array} \quad \begin{array}{r} 12-3=9 \\ \swarrow \searrow \\ 2+1 \end{array}$$

7. Обов'язковий коментар дій учнів.
8. Записати в зошити.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота за варіантами ведеться одночасно і в зошитах, і на дошці.

I варіант

№ 91 на стор. 19

№ 90 на стор. 15 (перший рядок)

II варіант

№ 92 на стор. 19

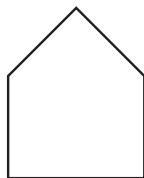
№ 90 на стор. 19 (другий рядок)

2. Додаткові завдання.

У маршрутному таксі їхало А пасажирів. На зупинці вийшло С пасажирів, а зайшло В пасажирів. Скільки людей їхало далі?

Перемалюй у зошит п'ятикутник. Проведи у ньому відрізок так, щоб він поділився на трикутник і п'ятикутник.

V. Підсумки уроку та повідомлення домашнього завдання

- Чим відрізняється промінь від відрізка та прямої?
- Який спосіб додавання для вас зручніший?

Домашнє завдання

№ 96 на стор. 20.

УРОК 14

Тема: Додавання і віднімання числа 4 з переходом через десяток. Складання прикладів на віднімання. Прості задачі різних видів. Довжина ламаної лінії.

Мета: Відпрацювати алгоритм віднімання та додавання з переходом через десяток, вчити складати зворотні приклади до прикладів на додавання. Удосконалювати уміння розв'язувати прості задачі, знаходити довжину ламаної лінії.

Обладнання: таблиця віднімання та додавання в межах 20.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Прочитайте приклади та назвіть результат.

2. Математичний диктант.

Запишіть суму 8 та 3;

Знайдіть різницю 12 та 2;

Знайдіть різницю 11 та 9;

Знайдіть суму 9 та 3;

Запишіть найменше двоцифрове число;

Складіть 6 разів по 2. Запишіть результат.

3. Різномірні картки на вибір.

I рівень

Сашко розв'язав 9 прикладів, а Оленка на 3 більше.
Скільки прикладів розв'язала Оленка?

II рівень

Склади та розв'яжи задачу скороченим записом

$$\begin{array}{l} \text{I}-8 \\ \text{II}-3 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{I}-8 \\ \text{II}-3 \end{array}} \right\} ?$$

III рівень

Сашко розв'язав 9 прикладів, а Оленка на 3 більше.
Скільки прикладів розв'язали діти разом?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності.

— Скажіть, вам цікаво узнати, чи спрацює наш алгоритм на інших прикладах з переходом через десяток:

На цьому уроці ми перевіримо наше припущення.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота в зошитах і на дошці.

Треба вийти до дошки та розв'язати приклади, користуючись алгоритмом.

$$7 + 4$$

$$8 + 4$$

$$9 + 4$$

Самостійно оберіть спосіб додавання.

Запис на дошці.

$7+4=11$	$7+4=..$	$8+4=..$	$9+4=..$
$\downarrow \downarrow$	$7+4=1.$	$8+4=1.$	$9+4=1.$
$3+1$	$\overset{-3}{\curvearrowright}$	$\overset{-2}{\curvearrowright}$	$\overset{-1}{\curvearrowright}$
	$7+4=1.$	$8+4=1.$	$9+4=1.$
$8+4=12$	$7+4=11$	$8+4=12$	$9+4=13$
$\downarrow \downarrow$			
$2+2$			

$$9+4=13$$

$$\downarrow \downarrow$$
$$1+3$$

Від наданих прикладів утворити всі можливі приклади на віднімання.

Запис на дошці:

$7+4=11$	$11-4=7$	$12-4=8$	$13-4=9$
$8+4=12$	$\downarrow\downarrow$	$\downarrow\downarrow$	$\downarrow\downarrow$
$9+4=13$	$1+2$	$2+2$	$3+1$
	$11-7=4$	$12-8=4$	$13-9=4$
	$\downarrow\downarrow$	$\downarrow\downarrow$	$\downarrow\downarrow$
	$1+6$	$2+6$	$3+6$

2. № 98 на ст. 20, № 104 на ст. 21.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

№ 99 на ст. 20 — робота в групах.

Доповнити задачу числом, якого не вистачає та розв'язати її.

№ 101 на ст. 21 — робота за варіантами.

№ 102 на ст. 21

Перевірити, чи правильно визначили довжину ламаної лінії.

V. Підсумок уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи можна розв'язати задачу, якщо не вистачає даних?

— Яку лінію називають ламаною?

Домашнє завдання.

Ст. 21, № 103, 105.

УРОК 15

Тема: Додавання і віднімання чисел 3 і 4 з переходом через десяток.

Вирази зі змінною. Позначення змінної буквою.

Мета: Узагальнити знання, які були отримані на попередніх уроках.

Розв'язувати числові вирази та задачі зі змінною.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання в межах 20, латинський алфавіт.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яка маса цукру? Гарбуза?

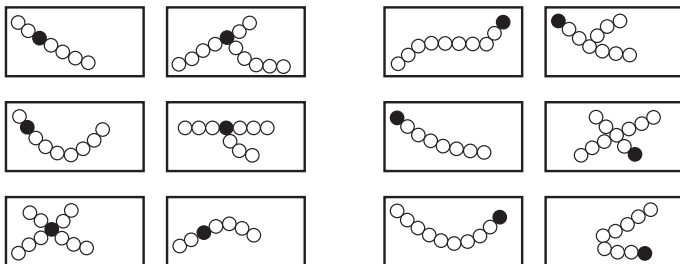
— Прочитайте приклади з відповідями: 2, 7, 11,

12.

2. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Знайдіть, чим всі фігури ліворуч відрізняються від тих, що праворуч.

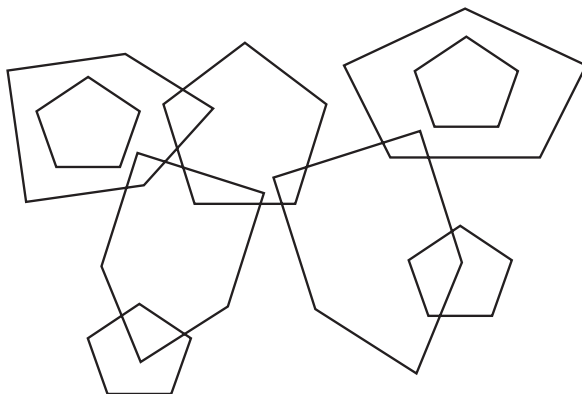
Відповідь: 2

Знайди правильне твердження:

1. У всіх фігурах ліворуч чорний кружечок розташований у середині ланцюжка, а у фігурах праворуч — у кінці.
2. У всіх фігурах праворуч чорний кружечок намальований у кінці ланцюжка, а у всіх фігурах ліворуч — не на кінці.

II рівень

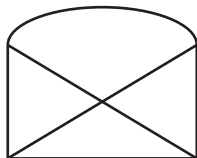
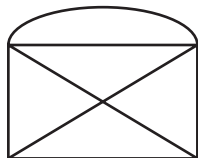
Порахуй кількість п'ятикутників.

Відповідь: 9

III рівень

На відриваючи олівця від паперу та не проводячи одну й ту ж лінію двічі, спробуй намалювати ці фігури.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні ми узагальнимо наші знання з додавання та віднімання 3 і 4 з переходом через десяток. Ознайомимося з поняттям «змінна».

1. Учні розв'язували приклади. Подумайте і скажіть, у кого з них відповідь вірна.

$$11 - 3 =$$

Оксанка - 9

Петрик - 8

Сергійко - 7

$$9 + 4 =$$

Оксанка - 13

Петрик - 14

Сергійко - 12

2. Математичний диктант

— Чому дорівнює різниця 11 і 4?

— Чому дорівнює сума 9 і 3?

— Перший доданок — 8, другий — 4. Знайдіть суму.

— Зменшуване — 11, від'ємник — 3. Знайдіть різницю.

— Чому дорівнює сума 9 і 2?

— Чому дорівнює різниця 13 і 4?

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

Робота за підручником.

Ст. 22, № 107, 108, 109.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

Робота у групах за варіантами.

Ст. 22, № 110

— Оберіть задачу та розв'яжіть її в групі.

Порівняння задач.

- Які отримали відповіді?
- Чому відповіді виявилися однаковими?
- Чим різняться тексти задач?

V. Узагальнення та систематизація знань

— На що ми спиралися, коли розв'язували приклади на додавання та віднімання 3 і 4 з переходом через десяток?

— Скільки способів додавання та віднімання було опрацьовано?

— Що спільного у способах додавання та віднімання з переходом через десяток?

— Як ви гадаєте, чи обов'язково заучувати напам'ять результат додавання та віднімання?

— Що дозволяє не робити цього?

VI. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що нового ви дізнались на уроці?

Домашнє завдання:

Ст. 22, № 110, 111.

УРОК 16

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити вміння додавати та віднімати числа 2, 3, 4 з переходом через десяток. Розв'язувати прості задачі. Знаходити значення числових виразів.

Хід уроку

1. Математичний диктант.

(«Обчислювальний ланцюжок»)

Перший доданок — 9, другий — 2, знайди суму; відними 3, додай 4, відними 3, зменши на 2, збільши на 4, зменши на 1, збільши на 2, зменши на 3, збільши на 4 (Відповідь: 13)

I варіант

2. Розв'яжи задачу.

У кошик поклали 4 грибочки. Їх стало 13. Скільки грибочків було у кошику спочатку?

3. Розв'яжи приклади:

$15-1-5=$ $9+3=$

$10+2+4=$ $8+4=$

$11-3=$ $13-4=$

4. Встав пропущені числа:

$12=8+...$ $11=7+...$

$18=...+10$ $14=...+10$

II варіант

2. Розв'яжи задачу:

На полицю поставили 4 книжки. Їх стало 12. Скільки книжок буде на полиці спочатку?

3. Розв'яжи приклади:

$11-1-8=$ $8+3=$

$10+1+5=$ $7+4=$

$12-4=$ $11-4=$

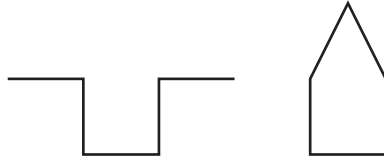
4. Встав пропущені числа:

$12=9+...$ $13=9+...$

$15=...+10$ $16=...+10$

Додаткові завдання на вибір:

Якого малюнка не вистачає?

Відповідь:

Знайди суму, якщо $a = 10, 3, 4$.

$a+8;$ $9+a.$

Випиши приклади з відповіддю 12.

$12-10$ $12+0$

$11-1$ $10+2$

$13-1$ $6+6$

$11+1$ $7+5$

Порівняй числа і вирази

$$0 \cdot 20 - 1 \quad 10 \cdot 13 - 4$$

$$9 \cdot 12 - 4 \quad 12 \cdot 14 - 4$$

ст. 23, № 113.

УРОК 17

Тема: Аналіз контрольної роботи. Додавання і віднімання числа 5 із переходом через десяток. Підготовка до ознайомлення із складеною задачею.

Мета: Підвести підсумки контрольної роботи та проаналізувати типові помилки. Ознайомити з прийомами додавання та віднімання числа 5 з переходом через десяток. Підготувати учнів до ознайомлення із складеною задачею.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, таблиця за алгоритмом.

Хід уроку

I. Аналіз контрольної роботи

1. Аналіз типових помилок.
2. Колективне виконання аналогічних завдань.
3. Різномірні завдання на вибір для учнів, що відмінно впорались із контрольною роботою.

I рівень

Розв'яжіть задачу

Ширина шкільного залу 8 м, а довжина на 3 м більша. Чому дорівнює довжина залу?

II рівень

Замість зірок поставте знак «+», «-», а у віконце — потрібне число:

$$8 \cdot 12 = \square \quad 9 \cdot 13 = \square$$

$$9 \cdot 12 = \square \quad 8 \cdot 11 = \square$$

$$11 \cdot 9 = \square \quad 12 \cdot 9 = \square$$

$$11 \cdot 7 = \square \quad 12 \cdot 8 = \square$$

III рівень

Спишіть таблицю, заповнюючи пропуски (креслити таблицю не потрібно).

a	7		8	6	3	
b	6	4		8		9
a + b		13	17		11	15

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми навчимося додавати та віднімати число 5 з переходом через десяток.

Ви вже добре навчилися розв'язувати задачі на одну дію. Спробуємо ускладнити завдання.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Знайдіть суму в даних прикладах, скориставшись алгоритмом.

$$6+5 \qquad 8+5$$

$$7+5 \qquad 9+5$$

— Оберіть зручний для вас спосіб розв'язання.

(На дошці з'являється запис)

I спосіб

II спосіб

$$6+5=11$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 4+1 \end{array}$$

$$7+5=12$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 3+2 \end{array}$$

$$8+5=13$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 2+3 \end{array}$$

$$9+5=14$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 1+4 \end{array}$$

$$6+5=..$$

$$6+5=1.$$

$$\begin{array}{c} -4 \\ \curvearrowright \\ 6+5=1. \\ 6+5=11 \end{array}$$

$$6+5=11$$

$$7+5=..$$

$$7+5=1.$$

$$\begin{array}{c} -3 \\ \curvearrowright \\ 7+5=1. \\ 7+5=12 \end{array}$$

$$7+5=12$$

$$8+5=..$$

$$8+5=1.$$

$$\begin{array}{c} -2 \\ \curvearrowright \\ 8+5=1. \\ 8+5=13 \end{array}$$

$$8+5=13$$

$$9+5=..$$

$$9+5=1.$$

$$\begin{array}{c} -1 \\ \curvearrowright \\ 9+5=1. \\ 9+5=14 \end{array}$$

$$9+5=14$$

2. А тепер розв'яжіть приклади на віднімання:

$$11-5=$$

$$12-5=$$

$$13-5=$$

$$14-5=$$

На дошці з'являється запис:

$$11-5=6$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 1+4 \end{array}$$

$$12-5=7$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 2+3 \end{array}$$

$$13-5=8$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 3+2 \end{array}$$

$$14-5=9$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 4+1 \end{array}$$

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'яжіть приклади.

№ 115 ст. 23

— Порівняйте відповіді із своїм сусідом по партії.

2. № 118 ст. 24.

— Чи можна одразу накреслити потрібний відрізок? Чому?

— Що потрібно зробити, щоб накреслити відрізок?

— Відрізок якої довжини необхідно накреслити?

3. Розв'язування задач.

№ 117, ст. 24 — робота в групах.

— Чи можна одразу відповісти на друге питання? Чому?

— Попрацюйте в групах та розв'яжіть задачу.

№ 120, ст. 24 — робота в парах.

4. Додаткові завдання.

Біля школи росло 3 ялинки. Посадили ще 2 дубки і 5 ялинок. Скільки дерев стало біля школи?

На одній полиці стоїть 8 книжок, а на другій — на 2 книжки менше. Скільки всього книжок на обох полицях?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які задачі ми сьогодні вчилися розв'язувати.

Домашнє завдання.

Ст. 24, № 121, 122.

УРОК 18

Тема: Закріплення додавання та віднімання числа 5 із переходом через десяток. Доповнення умови задачі запитанням. Розпізнавання геометричних фігур. Вимірювання та порівняння довжин сторін трикутника.

Мета: Закріпити знання про додавання та віднімання числа 5 із переходом через десяток. Розвивати вміння доповнювати умову задачі запитанням. Опрацьовувати геометричні завдання.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, таблиця за алгоритмом.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки фруктів дала мама хлопчикові?
- Які дані були зайвими?
- Які приклади ви записали та розв'язали?
- Як ще можна назвати від'ємник?

2. Математичний диктант.

- Знайди суму чисел 3 і 8.
  - Знайди різницю чисел 12 і 4.
  - До якого числа треба додати 3, щоб отримати 12?
  - Від якого числа треба відняти 2, щоб отримати 9?
  - Доданки 9 і 4. Знайди суму.
  - Зменшуване 12, від'ємник 5. Чому дорівнює різниця?
    - На скільки 11 більше, ніж 4?
    - На скільки 5 менше, ніж 13?
    - Сума дорівнює 12, перший доданок 3. Чому дорівнює другий?
    - Перше число 14, друге на 5 менше. Чому дорівнює друге?
    - Перше число 6, друге на 5 більше. Чому дорівнює друге?
    - На скільки треба збільшити 8, щоб отримати 13?
- (Відповіді: 11, 8, 9, 11, 13, 7, 7, 8, 9, 9, 11, 5)

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

- Згадайте, з яких складових частин складається задача?
- А чи легко буде розв'язати задачу, якщо не вистачає запитання?

Отже, сьогодні ми будемо доповнювати задачу запитанням.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. № 127, ст. 25 — колективна робота.

— Яке питання треба поставити до задачі?

— Як будемо розв'язувати задачу?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. № 126, ст. 25 — колективна робота.

— Яке ще питання до задачі можна поставити?

2. Робота з геометричним матеріалом.

№ 128, ст. 25

№ 129, ст. 26

№ 130, ст. 26

(Усні вправи).

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

В акваріумі плавало 5 чорних і 3 червоних рибки.

Юра випустив туди ще 4 жовтих рибки. Скільки рибок стало в акваріумі?

II рівень

На зупинці з тролейбуса вийшли 6 пасажирів, а з автобуса — на 4 більше. Скільки всього пасажирів вийшло з автобуса і тролейбуса?

III рівень

На ремонт однієї кімнати витратили 10 кг фарби, другої — на 3 кг фарби більше, а третьої — стільки ж, як і на ремонт першої і другої кімнат разом.

Питання придумати самостійно.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи можна змінити питання в задачі?

— Чи можна розв'язати неповну задачу?

Домашнє завдання.

Ст. 26, № 131, 132.

УРОК 19

Тема: Додавання і віднімання числа 6 із переходом через десяток. Застосування переставної властивості при додаванні виду $5+6$. Обчислення значень виразів зі змінною.

Мета: Ознайомитися з прийомом додавання та віднімання числа 6 з переходом через десяток; вчити учнів користуватися переставною властивістю при додаванні $5+6$; обчислювати вирази зі змінною.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, алгоритм.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Назвіть відповіді прикладів у порядку зростання.

— Яка це була задача: проста чи складена?

— Доведіть свою думку.

2. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

Юрко вирізав 3 синіх і 2 зелених прапорці. Оксана вирізала 5 синіх прапорців. Скільки всього прапорців вирізали діти?

II рівень

Водній люстрі 4 лампочки, а в другій — на 2 менше. Скільки лампочок в двох люстрах?

III рівень

У діжці 10 відер води. З неї взяли 8 ведер. Скільки відер потрібно долити у діжку, щоб у ній стало 7 відер води?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо працювати з таблицею додавання та віднімання з переходом через десяток. У вас буде можливість скористатися переставною властивістю додавання.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Подивіться уважно на приклади, що записані на

дошці і скажіть, який ви можете розв'язати, користуючись переставною властивістю додавання:

$$5+6 \rightarrow 6+5=11 \rightarrow 11-6=5, \text{ тому що } 11-5=6$$

$$6+6 \qquad \qquad \qquad 12-6$$

$$7+6 \qquad \qquad \qquad 13-6$$

$$8+6 \qquad \qquad \qquad 14-6$$

$$9+6 \qquad \qquad \qquad 15-6$$

— Всі інші приклади розв'язують, користуючись алгоритмом.

Методичні рекомендації.

1. Діти розв'язують приклади за алгоритмом, який опрацювали на попередніх уроках.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Гра «Хто швидше?»

— Усно виконаємо завдання № 134, стор. 27.

2. № 135, стор. 27 — робота по варіантах.

I варіант — 1 рядочок

II варіант — 2 рядочок

3. № 137, стор. 27 — робота за групами.

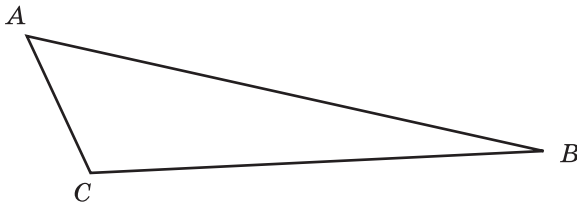
— Які ще питання можна поставити до задачі?

— Розв'яжіть задачу за поданим у підручнику питанням, а потім поставте своє питання, розв'яжіть знову цю задачу.

4. № 138, стор. 27 — усні обчислення.

Додаткові завдання на вибір

— Виміряйте довжину кожної сторони трикутника та знайдіть суму довжин всіх сторін

Відповідь: $AB = 7$ см

$$BC = 6 \text{ см}$$

$$AC = 2 \text{ см}$$

$$P = 7+6+2$$

$$P = 15 \text{ (см)}$$

— У Лесі було 9 аркушів синього і 4 аркуші жовтого паперу. Вона витратила на аплікації 6 аркушів. Скільки аркушів паперу залишилося у Лесі?

* Постав своє запитання та розв'яжи задачу.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке переставна властивість додавання?

— Яку величину можна позначити буквою?

Домашнє завдання

Стор. 27—28, № 139, 140

УРОК 20

Тема: Додавання і віднімання числа 7 із переходом через десяток. Застосування переставної властивості при додаванні. Складання і розв'язування задач за схематичними записами їх умов.

Мета: Опрацювати додавання і віднімання числа 7 із переходом через десяток. Застосовувати переставну властивість при додаванні. Розвивати уміння складання та розв'язування задач за схемами.

Обладнання: таблиці додавання та віднімання у межах 20, алгоритм додавання та віднімання з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як узнати, на скільки одне число більше (менше) за друге?

— Яке питання до задачі ви поставили?

— За допомогою якої дії ви розв'язали задачу?

— Як узнали, на скільки один відрізок коротший за другий?

2. Математичний диктант.

Доданки 5 і 6, знайдіть суму ...; зменшіть на 2 ...; збільшіть на 4 ...; зменшіть на 5 ...; знайдіть попереднє число ...; знайдіть суму цього числа та 4; знайдіть різницю отриманого числа і 3; збільшіть на 5 ...; знайдіть наступне число ...; воно — зменшене, від'єм-

ник 5, знайдіть різницю ...; знайдіть наступне число.

Відповідь: 11, 9, 13, 8, 7, 1, 8, 13, 14, 9, 10.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Встав пропущені числа:

$$1 \text{ дм } 9 \text{ см} = \dots \text{ см}$$

$$15 \text{ см} = \dots \text{ дм } \dots \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 6 \text{ см} = \dots \text{ см}$$

$$12 \text{ см} = \dots \text{ дм } \dots \text{ см}$$

II рівень

Запиши чотири приклади на додавання двох однозначних чисел, сума яких дорівнює 11.

III рівень

Запишіть всі двоцифрові числа, які можна вставити у віконце, щоб нерівність залишилася вірною:

$$9+9 > \square$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо вивчати таблицю додавання та віднімання у межах 20 з переходом через десяток. Я пропоную вам знову скористатися переважною властивістю додавання.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Розв'яжіть приклади, які записано на дошці за алгоритмом.

$$4+7 \qquad 11-7$$

$$5+7 \qquad 12-7$$

$$6+7 \qquad 13-7$$

$$7+7 \qquad 14-7$$

$$8+7 \qquad 15-7$$

$$9+7 \qquad 16-7$$

— У яких випадках ви можете скористатися переважною властивістю додавання?

— Знайдіть найлегший спосіб для розв'язання таких прикладів на віднімання:

$$11-7$$

$$12-7$$

$$13-7$$

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

№ 144, ст. 28

№ 145, ст. 29

«Хто швидше?» № 146, ст. 29

2. Робота у групах.

№ 142, ст. 28

№ 143, ст. 28

— Виберіть групою задачу для розв'язування, складіть її та розв'яжіть.

V. Підсумки уроку та повідомлення домашнього завдання

— Що ми отримаємо, якщо від суми віднімемо один доданок?

— Що таке сума? Яким словом можна замінити слово «сума»?

Домашнє завдання:

Ст. 29, № 147 — записати розв'язання та відповідь до задачі;

Ст. 29, № 148.

УРОК 21

Тема: Розв'язування і порівняння задач. Повторення табличних випадків додавання і віднімання з переходом через десяток.

Мета: Удосконалювати уміння учнів розв'язувати і порівнювати задачі. Повторити табличні випадки додавання і віднімання з переходом через десяток.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

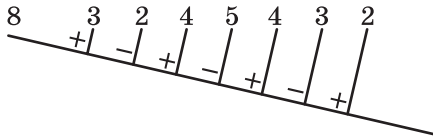
1. Перевірка домашнього завдання.

Прочитайте виписані вами приклади.

Яку задачу ви розв'язували: просту чи складену?

2. Граф-схема.

— Запишіть у зошит результати обчислень.

Відповіді: 11, 9, 13, 8, 12, 9, 11.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Виконайте дії:

$$9+6-5=$$

$$9+5-6=$$

$$17-7+8=$$

$$7+7-5=$$

$$8+4-7=$$

$$13-6+7=$$

II рівень

Випишіть вірні записи:

$$8+3=11$$

$$7+4=9+2$$

$$13-4>12-4$$

$$12-3<6+0$$

$$9+3<11-3$$

$$11-4=17-10$$

III рівень

Апельсин важчий за банан, а банан важчий за сливу. Що легше: апельсин чи слива?

Микола вищий за Петра, а Петро вищий за Тараса. Хто нижче, Микола чи Тарас?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Зараз ви спробуєте себе в ролі вчителів. По черзі кожен з вас буде перевіряти свого друга на знання таблиці додавання ті віднімання.

Ви добре впорались із завданням, а зараз ми попрацюємо за підручником.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні завдання.

№ 149, ст. 29

№ 150, ст. 29

№ 153, ст. 30

2. Робота за варіантами.

I варіант

№ 151 (1) ст. 30

№ 152 — виписати приклади з відповіддю 13.

II варіант

№ 151 (2) ст. 30

№ 152 — виписати приклади з відповіддю 6.

— Обміняйтеся зошитом із сусідом по парті та перевірте правильність виконання завдань.

Методичні рекомендації.

1. Учні, які першими виконали завдання, допомагають учителеві перевіряти роботи інших дітей.

Додаткові завдання.

Порівняйте числа і вирази.

$$13 * 8 + 5$$

$$0 * 20 - 1$$

$$13 - 5 * 18$$

$$9 * 12 - 4$$

$$11 * 18 - 8$$

$$15 - 6 * 10$$

Доберіть числа.

$$9 = 4 + \square$$

$$9 = 3 - \square$$

$$5 + 13 = \square$$

$$12 = 5 + \square$$

$$6 = 4 - \square$$

$$17 = 7 + \square$$

$$6 + 12 = \square$$

$$18 - 10 = \square$$

Знайдіть суму $8+a$, якщо $a=3$, $a=4$.

Знайдіть різницю $a-5$, якщо $a=12$.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як ви гадаєте, чи легко вам було виконувати роль учителя? Чому?

Домашнє завдання.

Ст. 30, № 154, 155.

УРОК 22

Тема: Додавання і віднімання числа 8 із переходом через десяток. Задачі на знаходження невідомого зменшуваного.

Мета: Ознайомити учнів з таблицею додавання і віднімання числа 8 із переходом через десяток.

Вчити розв'язувати задачі на знаходження невідомого зменшуваного.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, таблиця назв компонентів при відніманні, алгоритм додавання та віднімання.

Хід уроку

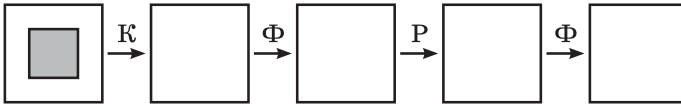
I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Прочитайте результати, які ви отримали.

Які задачі ви розв'язали: прості чи складені?

2. Робота з геометричними фігурами.

Методичні рекомендації.

1. Робота може бути проведена як колективно, так і самотійно.
2. Буква К — змінити колір фігури;
Буква Ф — змінити форму фігури;
Буква Р — змінити розмір фігури.

3. Різномірівневі завдання на вибір.

I рівень

У садку росло 12 слив і вишень. Слив було 5. Скільки було вишень?

II рівень

Зошит має 12 аркушів паперу, а альбом — 10 аркушів. На скільки аркушів в альбомі менше, ніж у зошиті.

III рівень

У сім'ї їжачка вивелось 5 дитинчат, а в сім'ї хом'яків — 12. Постав питання і розв'яжи задачу.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо складати таблицю додавання та віднімання. І знову з'явиться можливість скористатися переставною властивістю додавання.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Розв'яжіть приклади.

$$3+8= \qquad 11-8=$$

$$4+8= \qquad 12-8=$$

$$5+8= \qquad 13-8=$$

$$6+8= \qquad 14-8=$$

$$7+8= \qquad 15-8=$$

$$8+8= \qquad 16-8=$$

$$9+8= \qquad 17-8=$$

— У яких прикладах ви можете скористатися переставною властивістю додавання?

— Всі інші приклади розв'яжіть, скориставшись алгоритмом.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота за варіантами.

I варіант

Ст. 31, № 157 (1 рядок)

II варіант

Ст. 31, №157 (2 рядок)

2. Усні вправи.

№ 158, ст. 31

№ 160, ст. 31

№ 161, ст. 32

3. Робота в групах.

№ 159, ст. 31

— Що ми знайдемо, коли відповімо на перше запитання задачі?

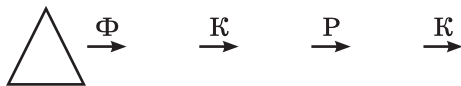
— Яку арифметичну дію ви виберете?

— Як дізнатися, на скільки одне число більше (менше) за інше?

— Попрацюйте в групах та дайте відповіді на обидва запитання. Розв'язання запишіть в зошитах.

Додаткові завдання.

Виконай прохання фігур.

Подовж ряд чисел (до 20)

2, 6, 10, (Відповідь: 14, 18)

1, 4, 7, (Відповідь: 10, 13, 16, 19)

* Напиши свій ряд чисел, який має якусь закономірність.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи полегшує переставна властивість додавання знаходження результатів додавання?

— Яким словом можна замінити поняття зменшуваче?

Ст. 32, № 162, 163.

УРОК 23

Тема: Задачі на дві дії (ознайомлення). Знаходження значень виразів із буквеними даними.

Мета: Ознайомити учнів з задачами на дві дії. Удосконалювати вміння знаходити значення виразів із буквеними даними.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Прочитайте приклади, які ви розв'язали.

Скільки днів у тижні?

2. Математичний диктант.

— Знайди суму чисел 7 і 4;

— Знайди різницю чисел 13 і 5;

— До якого числа треба додати 3, щоб отримати

11?

— Від якого числа треба відняти 4, щоб отримати 8?

— Доданки 9 і 5. Знайдіть суму.

— Зменшене 13, від'ємник — 4. Чому дорівнює різниця?

— На скільки 11 більше ніж 3?

— На скільки 4 менше, ніж 12?

— Сума дорівнює 14, перший доданок 5. Чому дорівнює другий?

— Перше число 11, друге — на 2 менше. Чому дорівнює друге?

— Перше число 8, друге — на 5 більше. Чому дорівнює друге?

— На скільки треба збільшити 9, щоб отримати 14?

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Прослідкуйте за рухом стрілок та прочитайте слово.

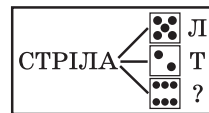
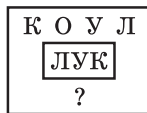
Відповідь: П — початок, колобок.

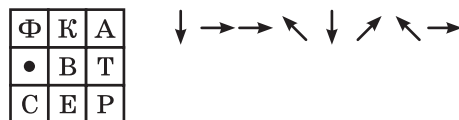
Відповідь: папуас.

II рівень

Знайти невідому літеру.

III рівень

Відповідь: • — початок, серветка.

Відомий маршрут руху і одержане слово. Розмістіть літери в квадратах.

?	?	?
•	?	?
?	?	?

А	Н	Б
•	Р	Е
К	С	Л

Відповідь: • — початок,

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми вже вдруге повертаємося до розв'язування складених задач.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота над задачами.

Ст. 32, № 164 — усна колективна робота.

Ст. 32, № 165.

— Прочитайте задачу.

Методичні рекомендації.

1. Прочитати задачу.
2. Групі сильних учнів надати можливість розв'язувати задачу самостійно.
3. Усно розібрати задачу за планом.
4. Надати можливість тим учням, що можуть записати розв'язання у зошитах самостійно, виконати цю роботу.
5. Продовжити колективну роботу з іншими учнями.

2. Усні вправи.

Ст. 33, № 167

Ст. 33, № 168

3. Робота за варіантами.

I варіант

Ст. 33, № 166 (1 рядок)

II варіант

Ст. 33, № 166 (2 рядок)

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які задачі ми розв'язували?

— Чим складена задача відрізняється від простої?

Домашнє завдання.

Ст. 33–34, № 169, 170.

УРОК 24

Тема: Додавання і віднімання числа 9 із переходом через десяток. Периметр чотирикутника. Пояснення заданого розв'язання задачі.

Мета: Ознайомити учнів з додаванням та відніманням числа 9 із переходом через десяток. Навчити учнів знаходити периметр чотирикутника. Удосконалювати уміння учнів у розв'язуванні складених задач.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання в межах 20.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чому дорівнює різниця 14 і 8, 14 і 6?

— За допомогою якої дії розв'язали задачу?

2. Гра «Мовчанка» за варіантами.

I варіант

Збільшіть на 8:

6 9 3 8 5 7 4

II варіант

Зменшіть на 8:

14 17 11 15 13 16 12

3. Різнорівневі завдання на вибір.

I рівень

Запишіть за зразком:

1 дм 3 см = 13 см

1 дм 4 см = _ см

18 см = _ дм _ см

1 дм 6 см = _ см

17 см = 1 дм 7 см

15 см = _ дм _ см

1 дм 1 см = _ см

13 см = _ дм _ см

II рівень

Розв'яжіть приклади, в яких другий доданок 7.

7+4	0+7
7+7	11-5
4+7	9-7
7+6	12-4
5+7	4-2
9+7	1+7

III рівень

З кожної пари виразів виберіть той, значення якого менше.

16-7 i 12-9	6+6 i 8+5
17-9 i 12-3	9+4 i 9+7
11-4 i 17-9	3+9 i 4+8

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо вчитися знаходити периметр чотирикутника, працювати над складеними задачами.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Розв'яжіть записані на дошці приклади.

Скористайтесь переставною властивістю додавання.

2+9	11-9
3+9	12-9
4+9	13-9
5+9	14-9
6+9	15-9
7+9	16-9
8+9	17-9
9+9	18-9

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

Ст. 35, № 173

Ст. 35, № 175

Робота за варіантами

I варіант

№ 173 (1 рядок)

№ 175 (1 рядок)

II варіант

№ 173 (2 рядок)

№ 175 (2 рядок)

2. Розв'язування задачі № 174 ст. 35.

3. Знаходження периметру чотирикутника та трикутника.

№ 172, ст. 34

— Що таке периметр?

— Як його знайшли?

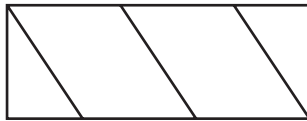
Додаткове завдання.

Доведіть практично:

— Чи завжди можна провести пряму через три точки?

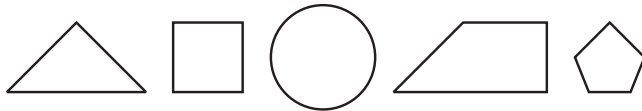
— Чи завжди можна провести криву лінію через три точки?

Порахуйте кількість чотирикутників.

Відповідь: 8.

Яку фігуру треба вилучити, щоб решту назвати одним словом?

Сума двох чисел дорівнює 13. Одне з чисел 8. На скільки 8 більше від другого числа?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як знайти периметр фігури?

— Що таке переставна властивість додавання?

Домашнє завдання.

Ст. 35, № 176, 177.

УРОК 25

Тема: Узагальнена таблиця додавання одноцифрових чисел. Знаходження за таблицею результатів додавання та віднімання. Задачі на дві дії.

Мета: Узагальнити та систематизувати знання учнів з додавання та віднімання в межах 20 з переходом через десяток, продовжити роботу над розв'язуванням задач на дві дії.

Обладнання: таблиця додавання у межах 20, алгоритм розв'язування задач на дві дії.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Доведіть, що є два способи розв'язування цієї задачі.

— Прочитайте приклади з відповіддю 13, 7, 6.

2. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$3+3+7$	$4+4+8$
$13-4-4$	$16-7-3$
$16-8-8$	$15-7-4$
$6+7-4$	$8+7-6$

II рівень

У які віконця треба записати число 7?

$$16-9= \square$$

$$10=2+\square$$

$$7+14= \square$$

$$15-8= \square$$

$$9+13= \square$$

$$11=6+\square$$

$$17-10= \square$$

$$11-4= \square$$

III рівень

Обчисліть, використовуючи переставну властивість

додавання:

$$7+10+3 \qquad 19+4+1$$

$$20+4+10 \qquad 8+9+2$$

$$18+4+2 \qquad 11+3+9$$

$$6+7+4 \qquad 5+4+5$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Чим відрізняється проста задача від складеної? Сьогодні ми продовжуємо розв'язувати складені задачі. А також узагальнимо наші знання з додавання та віднімання у межах 20 з переходом через десяток.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

• ст. 36, № 178

• ст. 36, № 179

2. Розв'язування складених задач за алгоритмом.

• ст. 36, № 180

• ст. 36, № 181

— Прочитайте задачі та оберіть одну для розв'язування.

— Запишіть скорочений запис.

— Розв'яжіть задачу.

IV. Узагальнення і систематизація знань

— Ми з вами протягом багатьох уроків склали таблицю додавання та віднімання в межах 20 з переходом через десяток. Уважно розгляньте таблицю на ст. 37 підручника. Поясніть, як знаходити результати додавання та віднімання.

• Робота в парах.

— Попросіть свого сусіда по парті розв'язати запропоновані вами приклади. Запишіть їх у зошит.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які задачі розв'язували на уроці?

— Чи допомагає таблиця знаходити результати додавання та віднімання?

Домашнє завдання.

Ст. 37, № 183, 184.

Додаток.

Алгоритм розв'язування складеної задачі.

1. Прочитати умову задачі.

2. З'ясувати, що треба знайти.
3. Виконати дії, які допоможуть відповісти на основне питання задачі.

УРОК 26

Тема: Розв'язування складених задач двома способами (ознайомлення).

Мета: Удосконалити вміння розв'язувати складені задачі; вчити учнів знаходити різні способи розв'язування задач.

Обладнання: таблиця додавання і віднімання у межах 20; алгоритм розв'язування задачі.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

2. Обчислювальний ланцюжок.

Зменшуване 15, від'ємник 9, знайдіть різницю ...; дізнайтеся, на скільки отримане число менше 11 ...; збільшіть отриманий результат на 7 ...; зменшіть на 8 ...; збільшіть на 6 ...; отримане число — зменшуване, від'ємник 5, знайдіть різницю ...; збільшіть на 9 ...; дізнайтеся, на скільки отримане число більше, ніж 8 ...; знайдіть суму отриманого числа та 5 ...; відніміть 3 ...; додайте 7 ...; додайте 5 ...

(Відповіді: 6, 5, 12, 4, 10, 5, 14, 6, 11, 8, 15, 20).

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Скажіть, скільки способів розв'язування задач можна знайти?

Сьогодні ми спробуємо розв'язати складені задачі двома способами.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Розв'язування задач.

- ст. 38, № 188
- ст. 38, № 187 — робота в групах.

— оберіть один спосіб розв’язування задачі та розв’яжіть її.

— Порівняйте способи розв’язування.

IV. Осмислення об’єктивних зв’язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Різномірності завдання на вибір.

I рівень

У садку 6 яблунь, 5 груш та 4 сливи. Скільки всього плодкових дерев у садку?

II рівень

З двох кусків тканини довжиною 17 м і 10 м використали лише 5 м. Скільки метрів тканини залишилося?

III рівень

На столі лежало 8 цукерок, 4 тістечка, а печива — на 1 менше, ніж тістечок. Скільки всього солодошів лежало на столі?

Розв’яжіть задачу двома способами.

2. Робота за варіантами.

I варіант

- ст. 37, № 185 (1 стовпчик)
- ст. 38, № 186 (жовтий трикутник)

II варіант

- ст. 37, № 185 (2 стовпчик)
- ст. 38, № 186 (зелений трикутник)

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке периметр фігури?

— Скількома способами ми розв’язували задачі?

Домашнє завдання.

Ст. 39, № 189, 190

УРОК 27

Тема: Застосування дужок для запису виразів. Порядок виконання дії у виразах, що містять дужки. Розв’язування складених задач.

Мета: Вчити учнів дотримуватися порядку дій; удосконалювати уміння та навички розв’язувати складені задачі.

Обладнання: таблиця додавання та віднімання у межах 20, таблиця «Порядок дій», алгоритм розв’язування задач.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

• Прочитайте приклади:

— З однаковими відповідями;

— З відповіддю — 7;

— З відповіддю — 3.

• Який спосіб розв'язування задачі вами знайдено?

2. Тест. Додавання і віднімання в межах 20.

1) $8+9=$

а) 11;

б) 14;

в) 17;

г) 20;

2) $13-6=$

а) 7;

б) 8;

в) 4;

г) 9;

3) $\dots+4=12$

а) 6;

б) 8;

в) 5;

г) 10;

4) Мама шила дочкам сорочки. Від сувої вона відрізала два куски по 3 метри. Скільки всього метрів тканини відрізала мама?

а) 4;

б) 6;

в) 10;

г) 5;

5) Сашко зірвав 8 яблук, а груш на 6 більше. Скільки груш зірвав Сашко?

а) 12;

б) 4;

в) 10;

г) 14;

6) У вазі лежало 15 цукерок. Шоколадних було 9. Скільки карамельок лежало у вазі?

- а) 6;
  - б) 7;
  - в) 10;
  - г) 4;
- 7) Марійка збирала 17 грибів, а Сергійко на 6 грибів менше. Скільки грибів зібрав Сергійко?
- а) 8;
  - б) 9;
  - в) 11;
  - г) 7;

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжимо роботу над складеними задачами.

— А як би ви записали такі числові вирази?

- Знайти суму чисел 5 і 2. Відняти цю суму від числа 10.
- До числа 8 додати різницю чисел 9 і 3 (ст. 39, № 192).

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота за підручником.

- Прочитайте правило, що надане у підручнику на ст. 39.
- Перевірте, чи правильно ви записали числові вирази.
- Розв'яжіть їх.

Методичні рекомендації.

Щоб правильно розв'язати числовий вираз, необхідно записувати проміжну відповідь:

$$10 - \overset{7}{(5+2)} = 3$$

$$8 + \overset{6}{(9-3)} = 14$$

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Кожен з цих виразів має по дві дії. Яку з них ви виконали у першу чергу?

— Існує правило, за яким дія в дужках виконується першою.

— Роздивіться таблицю «Порядок дій»

1. ( )

2. «+», «-»

— Під час вивчення дій множення та ділення цю таблицю буде доповнено.

2. ст. 40, № 194.

3. Розв'язування задач.

- ст. 40, № 193 — колективно
- ст. 40, № 195, 196 — на вибір у парах.

V. Підсумки уроку та повідомлення домашнього завдання

— Яка дія у числових виразах з дужками виконується першою?

— Якщо дужок немає?

Домашнє завдання

Ст. 40–41, № 197, 198.

УРОК 28

Тема: Знаходження значень виразів, що містять дужки. Розв'язування задач на дві дії за складеним планом.

Мета: Продовжити роботу над числовими виразами, що містять дужки; вчити учнів розв'язувати задачі за планом.

Обладнання: таблиця «Порядок дій», алгоритм розв'язування складеної задачі, таблиця віднімання та додавання в межах 20.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яку дію ви виконували першою?

— Якими способами розв'язували задачу?

2. Різномірне завдання на вибір.

I рівень

Першого дня Оленка склеїла 6 іграшок, другого — 7, а третього — ще 7. Скільки всього іграшок склеїла Оленка за три дні? Запишіть результат суми 8 та 3;

II рівень

На сніданок Карлсон з'їв 5 тістечок, на обід — 4,

а на вечерю — стільки, скільки на сніданок та обід разом. Скільки всього тістечок з'їв Карлсон протягом дня?

III рівень

Дядько Федір подарував Шарикові фоторушницю. Першого дня Шарик сфотографував 6 звірів, другого — на 3 більше, а третього — стільки, скільки першого та другого разом. Скільком звірям Шарик має віддати фотографії?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності.

— На цьому уроці ми продовжимо роботу над числовими виразами та задачами.

— А чи зможете ви прочитати один той самий вираз по-різному?

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Усні вправи.

- ст. 41, № 203

— Прочитайте приклади по різному, використовуючи надані слова.

Методичні рекомендації.

Запропонуйте дітям прочитати приклади з використанням понять «ціле», «частина».

- ст. 41, № 210, 202.

2. Робота за варіантами.

I варіант

II варіант

Ст. 41, № 200 (1 рядок)

Ст. 41, № 200 (2 рядок)

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задач.

- ст. 41, № 199 — колективно;
- ст. 42, № 204 — у парах;
- ст. 42, № 205 — у групах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як зручніше розв'язувати задачу? (За планом)

Домашнє завдання:

Ст. 42, № 207, 208.

УРОК 29

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити знання учнів за темою: «Додавання та віднімання у межах 20», вміння розв'язувати прості задачі та знаходити значення числових виразів із зміною.

Хід уроку

I варіант

II варіант

1. Розв'яжіть задачу.

У Оленки 12 фломастерів, а у Сашка на 6 менше. Скільки фломастерів у Сашка?

Марійка посадила 16 тюльпанів, а Іванко на 7 менше. Скільки тюльпанів посадив Іванко?

2. Доповніть приклади.

$$\begin{array}{llll} 6 + 13 = \square & 18 - 9 = \square & 5 + 12 = \square & 14 - 7 = \square \\ 14 = 8 + \square & 11 = +9 \square & 13 = 6 + \square & 17 = +9 \square \end{array}$$

3. Порівняйте числові вирази.

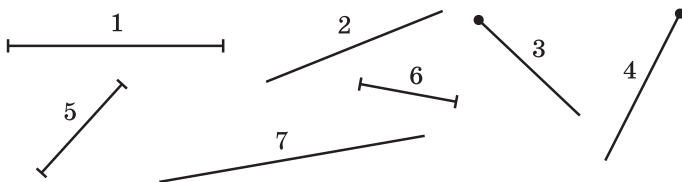
$$\begin{array}{ll} 13 - 6 * 18 - 9 & 12 - 5 * 11 - 7 \\ 20 - 10 * 10 + 0 & 19 - 9 * 9 + 1 \\ 15 - 8 * 11 - 7 & 16 - 8 * 18 - 9 \\ 16 - 7 * 18 - 9 & 12 - 4 * 13 - 4 \end{array}$$

4. Знайдіть значення виразів.

Якщо $a=4$; $12-a$;   Якщо $a=6$; $12-a$; $13-a$;
 $11-a$;   Якщо $a=14$; $a-8$; $a-7$.
Якщо $a=15$; $a-6$; $a-8$.

Додаткові завдання на вибір.

- Випишіть номери, перед якими накреслено промінь.

Відповідь: 3, 4.

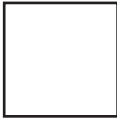
- Знайдіть невідомий малюнок.

Відповідь:

- Знайдіть периметр квадрата.

3 см

Відповідь: $3+3+3+3=12$ см

- У Богдана та Олесі була однакова кількість горіхів. Богдан віддав Олесі 2 горіхи. На скільки горіхів більше стало у Олесі? (Відповідь: на 4)

УРОК 30

Тема: Нумерація чисел 21 — 100. Аналіз контрольної роботи. Утворення та назви чисел від 21 до 39. Лічба в межах 39. Розв'язування складених задач.

Мета: Провести аналіз контрольної роботи; вчити учнів утворювати числа від 21 до 39; лічити в межах 39; продовжити роботу над розв'язуванням складених задач.

Обладнання: лічильні палички; абаки; алгоритм розв'язування складених задач; набірні полотна.

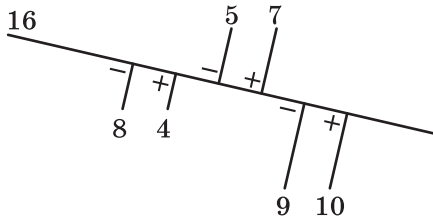
Хід уроку

I. Аналіз контрольної роботи

1. Провести аналіз типових помилок. Колективно виконати аналогічні завдання.

2. Завдання на вибір для учнів, що успішно впорались із контрольною роботою.

- Граф-схема

Відповідь: 15.

- Ст. 42, № 206.
- Задача.

Сергійко спіймав стільки рибок, скільки букв містить його ім'я, а Іван — на 4 більше. Скільки рибок хлопці спіймали разом?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

- Чи має межу числова пряма?
- Назвіть найбільше число, яке ви знаєте?
- А чи можна назвати число, що на одиницю більше?
- Сьогодні ми це з'ясуємо.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота за підручником із допомогою лічильних паличок та абака.

Ст. 43 — 44, № 209 — 214 — усно, колективно.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

I варіант

II варіант

1. Скласти і розв'язати приклади.

Ст. 44, № 215 (1)

Ст. 44, № 215 (2)

2. Робота у парах.

ст. 44, № 216

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Із якими числами ми працювали?

Домашнє завдання.

Ст. 44, № 217, 218.

УРОК 31

Тема: Утворення та назви чисел від 40 до 85. Знаходження значень виразів, що містять дужки. Розв'язування задач.

Мета: Утворювати числа від 40 до 85; вчити учнів лічити в межах 85; знаходити значення виразів з дужками; розв'язувати складені задачі.

Обладнання: абаки; лічильні палички; алгоритм розв'язування складених задач; таблиця «Порядок дій».

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Який спосіб розв'язування задач ви обрали?

2. Математичний диктант.

— Запишіть найменше двоцифрове число;

— Запишіть число, у якому 2 десятки;

— Запишіть «сусідів» числа 30;

— Запишіть числа, у яких: 3 десятки та 4 одиниці;
2 десятки та 8 одиниць.

— Запишіть число, яке на одиницю менше, ніж 38;

— Запишіть число, яке на одиницю більше, ніж 25;

3. Різномірне завдання на вибір.

I рівень

В автобусі їхало 20 пасажирів. На першій зупинці вийшло 10 пасажирів, а на другій — 2. Скільки пасажирів залишилось в автобусі?

II рівень

Ст. 46, № 226.

III рівень

Ст. 46, № 227.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На цьому уроці ми продовжуємо «подорожувати» по числовій прямій.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

Колективна робота за підручником.

- ст. 45, № 219 — усно.
- Ст. 46, № 226 — усно.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота у парах.

— Дайте своєму сусідові завдання вгадати число, яке ви загадали. Але обов'язково назвіть його сусідів.

— Попросіть свого сусіда по парті назвати число на одиницю менше (більше) від того, що ви назвали.

— Отож починаємо гру «Веселий рахунок».

2. Ви потренувалися у лічбі у межах 85. А тепер згадаємо, як розв'язуються вирази, що містять дужки.

- ст. 45, № 224.

3. Робота у групах.

— Спробуйте самостійно скласти та розв'язати по одному виразу, що містить дужки. Не забувайте, що кожна група має відтворити свій вираз на дошці, щоб всі учні побачили результат вашої роботи.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що вам сподобалось на уроці?

Домашнє завдання:

Ст. 46, № 228, 229.

УРОК 32

Тема: Утворення і назви чисел від 85 до 100. Складання виразів на дві дії.

Мета: Вчити учнів утворювати числа від 85 до 100; ознайомити з їх назвами; складати числові вирази на дві дії;

Обладнання: таблиця «Порядок дій», абаки, набірні полотна.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади, в які ви вписали число 8;

— Чому дорівнює об'єм каструлі та бідона разом?

2. Гра «Мовчанка».

Збільшіть на 1:

19	49	29	69	39	59	79
----	----	----	----	----	----	----

Зменшіть на 1:

40	60	80	50	70	20	30
----	----	----	----	----	----	----

* Яку назву мають числа, що закінчуються нулем?

3. Різномірні завдання на вибір

I рівень

Порівняйте числа, поставте знаки «>», «<», або «=»

47 ... 74

16 ... 18

50 ... 80

25 ... 52

II рівень

Замість крапок вставте необхідне число:

30 > 20 на ...

80 > 50 на ...

40 < 70 на ...

60 > 10 на ...

III рівень

Порівняйте числа та числові вирази, поставте знаки «>», «<», або «=»

4 дес. 6 од. ... 46

80 - 20 ... 30 + 40

$$10 + 10 \dots 40 - 20$$

$$70 - 10 \dots 20 + 20$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Назвіть найменше трицифрове число.

— Сьогодні ми поширимо свої знання про двоцифрові числа.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота за підручником.

- ст. 46, № 230 — усно.
- Ст. 46, № 231 — показати на набірному полотні.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Тест. Нумерація чисел від 21 до 100.

1. Число, яке складається з 8 десятків та 1 одиниці записується так:

- а) 18;
- б) 80;
- в) 8;
- г) 81;

2. Число, яке складається з 7 десятків та 9 одиниць записується як ...

- а) 97;
- б) 7;
- в) 90;
- г) 79;

3. Число 58 можна замінити виразом ...

- а) $50+8$;
- б) $58+8$;
- в) $58-8$;
- г) $58-50$;

4. Яке число при лічбі стоїть між числами 91 та 93?

- а) 90;
- б) 92;
- в) 94;
- г) 95;

5. Яке число при лічбі йде перед числом 40?

- а) 41;
- б) 38;

- в) 39;
г) 42;
6. Яке з чисел є найменшим?
а) 25;
б) 15;
в) 35;
г) 5;
7. $64 + 1 = \dots$
а) 63;
б) 65;
в) 60;
г) 16;
8. $77 - 7 = \dots$
а) 17;
б) 70;
в) 7;
г) 71;
9. $25 - 20 = \dots$
а) 15;
б) 45;
в) 5;
г) 50;
10. $80 - 30 = \dots$
а) 5;
б) 30;
в) 80;
г) 50;

2. Робота над числовими виразами.

- ст. 48, № 236 — робота в групах.
- Ст. 48, № 237 — колективно.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— З якими числами ми працювали?

— Якщо у числовому виразі є дужки, яка дія виконується першою?

Домашнє завдання

Стор. 48, № 238, 239.

УРОК 33

Тема: Лічба десятками. Утворення двоцифрових чисел з десятків і одиниць. Розв'язування простих і складених задач.

Мета: Вчити учнів рахувати парами, п'ятірками, десятками; продовжити роботу над нумерацією чисел в межах 100; удосконалювати вміння розв'язувати прості та складені задачі.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яку задачу розв'язали: просту чи складену?

— Прочитайте вирази з відповідями 14, 15, 3.

2. Завдання на кмітливість.

- Як розділити п'ять яблук між п'ятьма дітьми, щоб кожен отримав по одному яблуку та одне яблуко залишилось в кошику? (Відповідь: віддати одне яблуко разом із кошиком).
- У кімнаті чотири кути. В кожному куті сидить кішка. Напроти кожної кішки по три кішки. Скільки кішок у кімнаті? (Відповідь: 4)
- Сашка пригостили яблуками. Половину він з'їв, а решту — 4 яблука відніс Оленці. Скільки яблук дали Сашкові? (Відповідь: 8)

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

У садку працювало 15 дівчаток, їх було на 5 менше, ніж хлопчиків. Скільки хлопчиків працювало у садку?

II рівень

Довжина першого відрізка 7 см, другого — 6 см, а довжина третього дорівнює сумі перших двох. Знайти довжину третього відрізка. Накреслити ці три відрізки.

III рівень

З мішка взяли 18 кг картоплі, залишилось у мішку на 12 кг більше, ніж взяли. Скільки кілограмів картоплі залишилось у мішку? Скільки кілограмів картоплі було в мішку всього?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо роботу з двоцифровими числами. А ще оберемо зручний спосіб лічби предметів.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 48, № 242.

— Як зручніше полічити гудзики? Спробуйте це зробити парами, п'ятірками, десятками.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Нумерація в межах 100.

- ст. 48, № 240, 241 — усно,
- ст. 49, № 243.

2. Розв'язування задач.

- ст. 49, № 244 — усно,
- Ст. 49, № 246 — робота в групах.

V. Підсумки уроку та повідомлення домашнього завдання

— Чим відрізняється проста задача від складеної?

Домашнє завдання:

Ст. 49, № 246, 247

УРОК 34

Тема: Знаки «більше», «менше». Порівняння виразів і чисел із застосуванням знаків «більше» і «менше». Сантиметр. Дециметр. Метр. Вимірювання метром.

Мета: Порівнювати числа, числові вирази, використовуючи знаки «більше», «менше»; удосконалити знання про сантиметр, дециметр; ввести нову одиницю вимірювання довжини — метр.

Обладнання: картки із знаками «більше», «менше»; таблиця «відношення між величинами», рулетка.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чи всі дані вам знадобилися для розв'язування задачі?

— Прочитайте приклади із відповідями 0, 10, 17, 12, 11.

2. Математичний диктант.

— Запишіть найбільше двоцифрове число;

— Запишіть найменше трицифрове число;

— Назвіть «сусідів» числа 39;

— Яке число стоїть між числами 45 та 47?

— Запишіть число, що на 1 більше 87;

— Запишіть число, що на 1 менше 63;

— Запишіть всі числа від 77 до 81.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

На городі 8 грядок з цибулею, їх на 3 грядки менше, ніж з морквою. Скільки на городі грядок з морквою?

II рівень

У букеті 6 п'юнів, а гвоздик на 4 більше, ніж п'юнів. Скільки квітів у букеті?

III рівень

Протягом обіду з'їли 6 огірків, а протягом вечере — 4 огірка. Після цього залишилось на 2 огірка більше, ніж з'їли. Скільки огірків залишилось?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

— Які знаки використовують в математиці замість слів «більше» та «менше»?

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

— Скільки сантиметрів в одному дециметрі?

• Накреслити відрізки довжиною 1 см, 1 дм.

— В математиці кінці відрізків позначають буквами латинського алфавіту. Наприклад:

A $\overline{\hspace{1cm}}$ B

C $\overline{\hspace{10cm}}$ D
1 дм

Вони читаються так: А-«а», В-«бе», С-«це», D-«де» та записуються друкованим шрифтом.

- ст. 50, № 253.
- Розгляньте таблицю.
 $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$
 $1 \text{ м} = \dots \text{ дм} \dots \text{ см}$
 — Доповніть її.
- Ст. 51, № 254.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Скільки дециметрів в одному метрі?
- Скільки сантиметрів в одному метрі?
- Що позначають знаки «>», «<»?

Домашнє завдання.

Ст. 51, № 255.

Додаток до уроку.

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см}$$

УРОК 35

Тема: Письмова нумерація чисел першої сотні: читання чисел, записаних у нумераційній таблиці. Порівняння виразів і чисел. Знаходження значень виразів на дві дії.

Мета: Удосконалювати знання з нумерації у межах 100; порівнювати числа і числові вирази; відпрацьовувати уміння знаходити значення числових виразів на дві дії.

Обладнання: набірні полотна, таблиця «Порядок дій».

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- У яких одиницях вимірювали довжину фігур?
- Чому дорівнює периметр: трикутника, прямокутника, квадрата?

2. Граф-схема.

I варіант

$$\begin{array}{cccccccc} 10 & & 2 & & 3 & & 5 & & 6 & & 8 & & 10 \\ & & + & & - & & + & & - & & + & & - \end{array}$$

Відповіді: 12, 9, 14, 8, 16, 6.

II варіант

$$\begin{array}{cccccccc} & & 4 & & 6 & & 9 & & 8 & & 4 & & 6 \\ & & | & & | & & | & & | & & | & & | \\ 10 & - & + & - & + & + & - & & & & & & & \end{array}$$

Відповіді: 6, 12, 3, 11, 15, 9.

3. Різномірне завдання на вибір

I рівень

Дівчинка прочитала за один день 12 сторінок, а за другий — на 4 сторінки менше. Скільки сторінок прочитала дівчинка за два дні?

II рівень

З бідона взяли 10 л молока, залишилось у бідоні на 2 л більше, ніж узяли. Скільки літрів молока було у бідоні?

III рівень

У одному конверті 16 марок, у другому на 3 марки більше, а у третьому на 4 марки менше, ніж у другому. Скільки марок у третьому конверті? Скільки марок у трьох конвертах всього?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми будемо порівнювати між собою не тільки числа, але й числа та числові вирази. А також читати та записувати двоцифрові числа.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 52, № 260.

Методичні рекомендації.

1. Звернути увагу учнів на те, що порівнюється число та вираз.
2. Перед тим, як поставити знак, знайти значення виразу.

3. Форма запису:

$$10 - 2 > 7$$

$$8 > 7$$

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Нумерація у межах 100.

- ст. 51, № 256.

— Записати у зошит кількість десятків.

- Ст. 51, № 257 — усно.
- Ст. 52, № 258, 259 — усно.

2. Розв'язування числових виразів за варіантами.

- ст. 52, № 261.

I варіант	II варіант
$14 - (12 - 5)$	$19 - (6 + 4)$
$18 - 8 - 3$	$13 - 3 - 8$
$9 + 6 - 7$	$6 + 9 - 8$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— На що треба звернути увагу при порівнянні числа та числового виразу?

Домашнє завдання.

Ст. 52, № 262.

Ст. 53, № 263.

УРОК 36

Тема: Письмова нумерація. Запис чисел у нумераційній таблиці. Таблиця чисел першої сотні. Порівняння чисел і виразів.

Мета: Удосконалювати навички учнів у порівнянні чисел і числових виразів; формувати уміння учнів записувати числа першої сотні;

Обладнання: таблиця чисел першої сотні, набірні полотна.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які задачі розв'язували: прості чи складені?

2. Тест. Нумерація чисел в межах 100.

1. 100 записується цифрами як ...
А) 1;
Б) 100;
В) 90;
Г) 10;
2. Число, яке складається з 4 десятків та 8 одиниць записується як ...
А) 48;
Б) 18;
В) 408;
Г) 84;
3. Число 96 можна замінити виразом ...
А) $60 + 9$;
Б) $90 + 6$;
В) $90 + 60$;
Г) $90 + 6$;
4. Яке число при лічбі стоїть між числами 59 та 61?
А) 6;
Б) 62;
В) 60;
Г) 58;
5. Яке число при лічбі йде перед числом 70?
А) 69;
Б) 71;
В) 68;
Г) 80;
6. Яке число є найменшим?
А) 34;
Б) 43;
В) 14;
Г) 13;
7. $99 + 1 =$
А) 90;
Б) 100;
В) 98;
Г) 99;
8. $74 + 10 =$
А) 64;

- Б) 75;
 В) 84;
 Г) 174;
 9. $50 + 4 =$
 А) 51;
 Б) 45;
 В) 53;
 Г) 54;
 10. $40 - 20 =$
 А) 60;
 Б) 38;
 В) 20;
 Г) 42;

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні продовжимо роботу з числами в межах 100, будемо порівнювати числа та числові вирази.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

- Нумерація в межах 100.
  - ст. 53, № 264 — 266;
  - ст. 71, № 267, 268 — колективно.
- Гра «Хто швидше?»
— Треба відшукати числа від 1 до 25.

9	18	13	16	3
2	21	5	19	10
24	14	25	8	22
20	7	15	1	12
11	4	23	17	6

- Порівняння чисел та числових виразів.
  - ст. 54, № 269.
- Розв'язати задачу.
  - ст. 55, № 270.

- Яке питання треба поставити, щоб задача перетворилася на складену?
- Попрацюйте у групах та розв'яжіть задачу.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- З якими числами ми працювали?
- Що треба зробити, щоб можна було порівняти число та числові вирази?

Домашнє завдання.

Ст. 54, № 271

Ст. 55, № 272.

УРОК 37

Тема: Запис чисел під диктовку. Пояснення даного розв'язання задачі. Порівняння чисел та знаходження значень виразів.

Мета: Вчити записувати числа під диктовку; пояснювати дане розв'язання задачі; удосконалювати навички учнів у порівнянні чисел та знаходженні значень числових виразів;

Обладнання: таблиця чисел першої сотні; таблиця «Порядок дій».

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Скільки метрів тканини залишилося?

Як знайшли відповідь на це питання?

Проведіть взаємоперевірку розв'язаних прикладів із своїм сусідом по парті.

2. Математичний диктант.

- ст. 55, № 274;

— Запишіть найменше двоцифрове число;

— Запишіть найбільше одноцифрове число;

— Запишіть найбільше двоцифрове число;

— Запишіть «сусідів» числа 99;

— Запишіть число, яке стоїть між числами 49 та 51.

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

У нашому будинку 14 поверхів. Це на 5 поверхів більше, ніж у сусідньому. Скільки поверхів у сусідньому будинку?

II рівень

Катруся купила 30 см білої смужки, а червоної на 20 см більше. Скільки всього сантиметрів смужки купила Катруся?

III рівень

У одному районі побудували 6 нових будинків, в другому — 8 будинків, а у третьому на 4 будинки менше, ніж у першому та другому разом. Скільки будинків побудували у третьому районі?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо працювати над знаходженням значень числових виразів, порівнянням чисел та числових виразів.

— А чи зможете ви пояснити, як міркували діти, розв'язуючи складену задачу?

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Пояснити хід розв'язування задачі.

- ст. 55, № 275.

2. Робота за варіантами.

- 1в. ст. 55, № 276. (1 рядок) — 2в. ст. 55, № 276 (2 рядок)

3. Колективна робота.

- Ст. 55, № 277.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які завдання розв'язували на уроці?

Домашнє завдання.

Ст. 56, № 278, 279.

УРОК 38

Тема: Читання, запис і порівняння чисел. Одноцифрові та двоцифрові числа. Попереднє й наступне числа до даного числа. Додавання і віднімання одиниці.

Мета: Закріпити знання з нумерації чисел першої сотні (усної та письмової); вчити складати та розв'язувати задачі за малюнками; додавати та віднімати одиницю у прикладах; вправляти у додаванні і відніманні одиниці.

Обладнання: таблиця чисел першої сотні.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Як узнати: скільки всього залишилося метрів тканини у двох сувоях?

Прочитайте приклади з відповідями: 13, 12, 10;

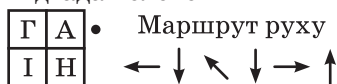
2. Завдання на розвиток логічного мислення (на вибір).

• $\heartsuit$ 2

Ж ?

Відповідь: К

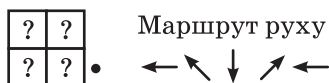
• Відгадай слово

Відповідь: ангіна.

• Розташуй букви

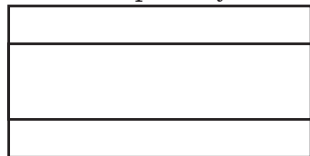
БАЙКА

Відповідь:

А	К
Й	Б

• Скільки прямокутників на малюнку?

Відповідь: 6.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

Сьогодні ми продовжуємо роботу над задачами, нумерацією чисел першої сотні. Згадаємо, як лічити десятками.

Скажіть, що ми отримаємо, якщо додамо один? Віднімемо один?

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Розв'язати приклади.

- ст. 56, № 285 — колективно.
- Які числа отримуємо, коли додаємо 1? Віднімаємо 1? (Наступне, попереднє).

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Лічба десятками.

— Як називають числа, що закінчуються нулем?

2. ст. 56, № 281.

3. Нумерація першої сотні.

— ст. 56, № 282 — 284

— ст. 57, № 287 усно

4. Робота над задачами.

— ст. 57, № 286 — колективно.

Скільки простих задач можна скласти за малюнками?

А чи можна об'єднати їх у одну складену задачу?

Спробуйте це зробити, працюючи в групах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

Чи можна перетворити просту задачу у складену?

Що значить: назвати «сусідів» числа?

Домашнє завдання.

Ст. 57, № 288, 289.

УРОК 39

Тема: Випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел. Кути многокутника. Творча робота над задачею.

Мета: Ознайомити учнів з прийомами додавання і віднімання, пов'язаними з нумерацією чисел; поширити знання про многокутники; продовжити творчу роботу над задачею.

Обладнання: таблиця чисел першої сотні, лінійка, геометричні фігури.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

Яке питання ви поставили до задачі?

Яку задачу розв'язували: просту чи складену?

Як узнати: на скільки одне число більше за інше?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Перший доданок 6, другий — 7, знайти суму ...; відняти 5 ...; збільшити на 9 ...; зменшити на 10 ...; додати 8 ...; відняти 6 ...; збільшити на 9 ...; зменшити на 8 ...; додати 2 ...; зменшити на 8 ...; збільшити на 10. (Відповідь: 13, 8, 17, 7, 15, 9, 18, 10, 12, 4, 14).

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

Порівняйте числа та числові вирази.

$$16 \dots 7 + 8 \qquad 3 \dots 13 - 10 \qquad 20 \dots 10 + 2$$

$$14 \dots 9 + 2 \qquad 5 + 9 \dots 14 \qquad 16 \dots 8 + 9$$

II рівень

— Порівняйте числа та запишіть, на скільки одне число більше (менше) за інше.

$$70 \dots 50 \text{ на } \dots \qquad 90 \dots 100 \text{ на } \dots \qquad 40 \dots 80 \text{ на } \dots$$

$$30 \dots 60 \dots \qquad 20 \dots 10 \text{ на } \dots \qquad 60 \dots 50 \text{ на } \dots$$

III рівень

Порівняйте числові вирази.

$$(6 + 9) + 5 \dots (7 + 4) + 2$$

$$(18 - 9) + 4 \dots 16 - (4 + 2)$$

$$8 + (4 + 3) \dots 6 + (9 + 1)$$

$$5 + (9 + 1) \dots 13 - (4 + 4)$$
$$20 - (10 + 10) \dots (14 - 7) + 8$$
$$(6 + 7) + 7 \dots (4 + 8) + 8$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

Сьогодні ми продовжимо роботу над задачами. Згадаємо про переставну властивість додавання. Попрацюємо з геометричним матеріалом.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота з геометричним матеріалом.

Візьміть в руки лінійку. Уважно її розгляньте.

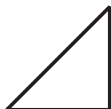
Як на лінійці позначено початок відліку?

— ст. 58, № 295 — усно.

2. Ст. 58, № 293.

3. Виразіть 1 дм 4 см у сантиметрах.

4. До дошки прикріпимо фігуру. Як вона називається? Чому?

Покажіть на цьому трикутнику вершини, кути, сторони.

5. ст. 58, № 297 (2).

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота над задачами.

— ст. 57, № 292 — усно.

I варіант

— ст. 57, № 290

II варіант

— ст. 58, № 294.

2. Переставна властивість додавання. Робота у групах.

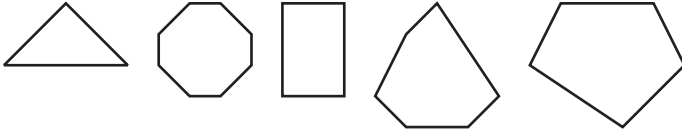
— Порадьтеся із своїми товаришами по групі та розв'яжіть

— На ст. 57, № 292

— Як звучить правило переставної властивості додавання?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

Скільки кутів у трикутника?
Чому шестикутник так названо?
Знайдіть його серед інших фігур.

Домашнє завдання.
Ст. 58, № 298, 299.

УРОК 40

Тема: Закріплення випадків додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел. Задачі на знаходження третього доданка.

Мета: Закріпити випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел; вчити учнів знаходити прямий кут у фігурах за допомогою косинця; розв'язувати задачі на знаходження третього доданка (частини).

Обладнання: геометричні фігури, косинець.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки грошей залишилось у господарки?

— Прочитайте приклади з відповідями: 40, 50, 10, 60, 30, 90.

2. Різномірні завдання за вибором.

I рівень

Накресліть відрізок довжиною 11 см, а другий на 2 см більший. Чому дорівнює довжина другого відрізка?

II рівень

Накресліть відрізок довжиною 11 см, а другий довжиною 13 см. На скільки сантиметрів довжина другого відрізка більша за довжину першого відрізка?

III рівень

Накресліть відрізок довжиною 11 см, другий на 3 см довший, а третій на 2 см коротший за другий. Чому дорівнює довжина другого та третього відрізків? Виразіть довжину відрізків у дециметрах та сантиметрах.

3. Нумерація чисел в межах 100.

— ст. 58, № 300;

— ст. 59, № 301.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

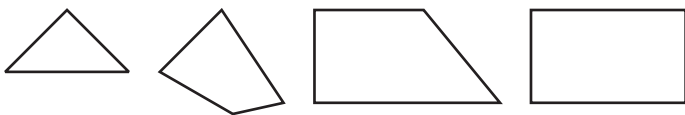
— Сьогодні ми продовжуємо розв'язувати приклади та задачі, а також ознайомимося із прямим кутом та спробуємо відшукати його у геометричних фігурах.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Робота з геометричним матеріалом.

— ст. 59, № 303.

— Знайдіть прямі кути у фігурах.

— Як можна назвати всі ці фігури одним словом?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота у групах. Гра «Хто швидший».

— Попрацюйте у групах, розв'яжіть приклади на ст. 59, № 302.

2. Робота над задачею. Диференційоване завдання, ст. 59, № 304.

— Хто знає, як розв'язати цю задачу, працює самостійно.

— Всі інші діти будуть працювати колективно.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— За допомогою чого можна знайти прямої кут у геометричній фігурі?

— Як знайти невідомий доданок (частину)?

Домашнє завдання.

Ст. 59, № 305, 306.

УРОК 41

Тема: Додавання і віднімання чисел другого разряду (круглих десятків). Розв'язування простих і складених задач.

Мета: Вчити учнів додаванню та відніманню круглих десятків; удосконалювати вміння та навички у розв'язуванні простих та складених задач;

Обладнання: таблиця «Порядок дій», алгоритм розв'язування задач.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Звірте із своїм сусідом по парті результати обчислень.

2. Самостійна робота за варіантами.

I варіант

II варіант

1. Запишіть, яких чисел не вистачає в цьому ряді:

40, ..., 42, ..., ..., 45, 46,   60, ..., ..., 63, 64, ..., 66,
47, ..., ..., 50.   ..., 68, ..., 70.

2. Розв'яжіть приклади

$18 + 1 = 76 - 1 =$	$21 + 1 = 94 - 1 =$
$24 + 10 = 63 - 60 =$	$36 + 10 = 78 - 70 =$
$49 - 9 = 42 + 1 =$	$54 - 4 = 75 + 1 =$

3. Розмістіть числа в порядку зростання

30, 43, 40, 13, 41, 14,	60, 70, 17, 61, 16, 71,
31, 44, 33.	77, 66, 76.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Згадайте, яке число можна назвати «круглим».

— Наведіть приклади круглих чисел.

— Сьогодні ми опрацюємо додавання та віднімання круглих чисел.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. — Поясніть, як знаходили результати додавання та віднімання у першому рядку № 308, ст. 60.

— Розгляньте уважно другий рядок.

— Чи можна стверджувати, що принцип розв'язування прикладів однаковий?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота з таблицями.

— ст. 60, № 311.

2. Робота над задачами.

— Прочитавши задачі, оберіть групою одну з них для розв'язування.

— ст. 60, № 307.

— ст. 60, № 310.

— ст. 60, № 312.

3. Робота над прикладами.

— Попрацюйте в парах. Розв'яжіть приклади: ст. 60, № 309.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— З якими числами ми працювали на уроці?

— Чим вони відрізняються від інших чисел?

Домашнє завдання.

Ст. 60, № 313, 314.

УРОК 42

Тема: Розв'язування прикладів і задач на додавання і віднімання круглих десятків. Задачі на знаходження третього додатка.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні прикладів і задач на додавання та віднімання круглих десятків; удосконалювати вміння знаходити третій доданок.

Обладнання: таблиця «Порядок дій».

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

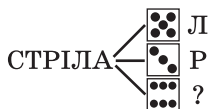
1. Перевірка домашнього завдання.

— Чому приклади названо круговими?

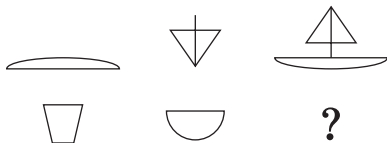
— Яку задачу розв'язували: просту чи складену?

2. Логічні вправи.

— Знайдіть невідомий малюнок, літеру, число.

Відповідь: — А.

Відповідь:

Я ?

Відповідь: 7

— Якщо олівець двічі перерізати, скільки отримаємо олівців? (*Відповідь:* 3)

— Одне яйце вариться 5 хвилин. За скільки хвилин можна зварити 10 яєць? (*Відповідь:* за п'ять).

— Коли гусак стоїть на двох ногах, він важить 4 кг. Скільки буде важити гусак, якщо стоятиме на одній нозі? (Відповідь: 4 кг.)

Гра «Веселий рахунок»

— Рахуємо десятками

— Назвіть та покажіть всі числа від 10 до 100 зеленого кольору.

— Назвіть та покажіть всі числа від 10 до 100 синього кольору.

— Назвіть і покажіть всі числа зеленого кольору від 100 до 10.

— Назвіть і покажіть всі числа чорного кольору від 100 до 10.

80	60	90	20
20	70	10	50
30	90	40	100
50	100	80	70
60	30	10	40

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

Сьогодні ми повторимо все, що вивчали на попередніх уроках.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Розв'язування числових виразів.

— ст. 60, № 315, 317 — робота у парах.

— Згадавши порядок дій, розв'яжіть приклади.

2. Порівняння пар чисел.

— ст. 69, № 316 — робота у парах.

3. Розв'язування задач.

— ст. 61, № 318 — усно, фронтальна робота.

— Поясніть, про що дізнаємось, обчисливши вирази.

— ст. 61, № 319 — колективна робота.

— За допомогою якої дії знайдемо доданок (частину)?

- Скільки способів розв'язання ви знайшли?
- ст. 61, № 320 — усно, фронтальна робота.
- Яку дію слід обрати, щоб обчислити результат?

Доведіть.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як ще можна назвати доданок?

Яку дію використовували, щоб обчислити, на скільки одне число більше (менше) за інше?

Домашнє завдання.

Ст. 61, № 321, 322.

УРОК 43

Тема: Прямокутник. Задачі на знаходження третього доданка. Знаходження числових значень буквених виразів. Календар.

Мета: Розширити знання учнів про геометричні фігури, зокрема — про чотирикутники; вчити учнів відрізняти прямокутник від інших чотирикутників; удосконалювати знання та уміння учнів розв'язувати задачі та числові вирази; ознайомити з календарем.

Обладнання: геометричні фігури; календар.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

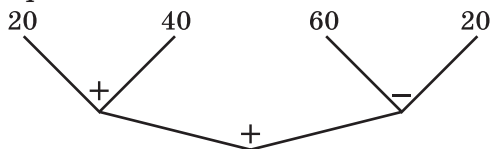
1. Перевірка домашнього завдання.

— За допомогою якої дії узнали кількість дівчаток?

— Як порахували загальну кількість дітей?

— Прочитайте приклади у порядку зростання (10, 20, 30, 40, 60, 70, 100)

2. Граф-схема.

Відповідь: 100.

$$\begin{array}{cccccccc}
 100 & & 10 & 9 & 1 & 8 & 20 & 10 \\
 & & - & + & - & - & - & + \\
 \hline
 \end{array}$$

Відповідь: 80.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$60 + 1$

$77 - 7$

$80 + 4$

$95 - 5$

$71 - 1$

$34 - 4$

$16 + 4$

$25 + 5$

II рівень

$100 - 80$

$20 + 30$

$40 + 50$

$90 - 60$

$20 + 30$

$40 - 10$

$50 + 50$

$80 - 50$

III рівень

$66 - 6 + 20$

$30 + (39 + 1)$

$54 - 4 + 30$

$90 - (72 - 2)$

$40 + (32 - 2)$

$100 - 90 - 10$

$84 - 4 + 5$

$91 - 1 - 40$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо розв'язувати задачі та числові вирази. Будемо порівнювати числа та вирази. А також навчимося розрізняти геометричні фігури.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Геометричний матеріал.

— ст. 61, № 323.

— Як практично довести наявність у фігурі прямих кутів? Чим ви будете користуватися?

— ст. 62, № 324.

- Знайдіть периметр кожної фігури.
- Чи всі квадрати можна вважати прямокутниками?
- Чи всі прямокутники можна вважати квадратами?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Порівняння чисел та числових виразів.

— ст. 62, № 325 — робота у парах.

2. Розв'язування задач.

— ст. 62, № 326 — робота у групах.

3. Завдання зі змінною.

— ст. 62, № 327 — фронтально.

4. Календар.

Розповідь учителя про виникнення календаря.

— ст. 62, № 328.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке периметр?

— За допомогою якої дії можна знайти невідомий доданок (частину)?

Домашнє завдання.

Ст. 62, № 329, 330.

УРОК 44

Тема: Розв'язування задач на дві дії складанням виразу (ознайомлення). Запис чисел у вигляді суми розрядних доданків. Година і хвилина.

Мета: Вчити учнів розв'язувати задачі шляхом складання виразу; вчити записувати числа у вигляді суми розрядних доданків; познайомити учнів із одиницями вимірювання часу (година, хвилина).

Обладнання: годинник, таблиця мір часу.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Якими цифрами позначено прямокутники?

— Як узнали, скільки складальників потрібно заводу?

2. Математичний диктант.

— Запишіть всі числа 4 десятка;

— Запишіть числа, у яких: 2 дес. 3 од; 5 дес; 8 дес.

1 од;

— Запишіть число, яке стоїть між 79 та 81;

— Запишіть число, у якому 10 десятків.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

60 ... 70

80 ... 10

30 ... 10

65 ... 70

84 .. 95

66 ... 67

II рівень

$80 + 20 \dots 100$

$60 - 40 \dots 30$

$41 - 1 \dots 40$

$32 - 2 \dots 39$

$64 \dots 60 + 4$

$70 \dots 80 + 2$

III рівень

$63 - 3 \dots 55 + 5$

$100 - 10 \dots 80 + 20$

$94 - 4 \dots 70 + 6$

$50 + 9 \dots 69 - 9$

$30 + 20 \dots 40 + 10$

$29 + 1 \dots 30 - 1$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо розв'язувати задачі та числові вирази, познайомимося з мірами часу.

— Узнаємо ще про один спосіб розв'язування складених задач.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Міри часу.

— ст. 64, № 336 — фронтальна робота.

2. Розв'язування задач.

— ст. 63, № 332 — фронтальна робота.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задач.

— ст. 63, № 331.

— ст. 64, № 338.

— Попрацюйте у групах. Виберіть одну з двох задач. Розв'яжіть її шляхом складання числового виразу.

2. Розв'язування прикладів.

— ст. 63, № 333 — робота у парах.

— ст. 63, № 334 — робота у парах.

— ст. 64, № 335 — робота у парах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Скільки годин у добі?

— Чим корисна переставна властивість додавання?

Домашнє завдання.

Ст. 64, № 339 — 341.

УРОК 45

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити рівень засвоєння учнями нумерації чисел першої сотні, уміння розв'язувати задачі, порівнювати числа та числові вирази; розвивати обчислювальні навички.

Хід уроку

1. Математичний диктант.

— Запишіть найбільше одноцифрове число.

— Запишіть найменше двоцифрове число.

— Запишіть найбільше двоцифрове число.

— Запишіть число, у якому: 10 дес.; 3 дес. 2 од.; 4 дес. 5 од.; 8 дес. 1 од.; 7 дес.

- Запишіть «сусідів» числа 39.
- Яке число стоїть між 52 та 54?
- Запишіть число, яке на одиницю більше, ніж 60.
- Запишіть число, яке на одиницю менше, ніж 99.

1 варіант

II варіант

1. Розв'яжіть задачу

В ящику було 30 кг яблук. Одному покупцеві продали 10 кг яблук, а другому 5 кг. Скільки кілограмів яблук залишилось в ящику?

У гаражі стояло 40 машин. Вранці з гаражу виїхало 20 легкових машин та 10 вантажівок. Скільки мишин залишилося в гаражі?

2. Розв'яжіть приклади

$$69 + 1 \quad 30 + 2 + 4$$

$$75 + 1 \quad 40 + 1 + 5$$

$$82 - 1 \quad 60 - (40 - 20)$$

$$93 - 1 \quad 70 - (50 - 0)$$

$$60 + 40 \quad 20 + 5 + 30$$

$$70 + 30 \quad 30 + 4 + 20$$

$$55 - 5$$

$$64 - 4$$

$$72 - 70$$

$$84 - 80$$

3. Порівняйте числа та вирази

$$40 \dots 60 - 20$$

$$80 \dots 60 + 20$$

$$30 + 30 \dots 70$$

$$40 + 40 \dots 90$$

$$20 \dots 50 - 20$$

$$30 \dots 60 - 40$$

4. Знайдіть значення числового виразу

Знайдіть суму $a + 30$,
якщо: $a = 40$

Знайдіть різницю $a - 40$,
якщо: $a = 90$.

Додаткові завдання на вибір

- ст. 64, № 337.
- Накресліть прямокутник із сторонами 5 см і 3 см. Знайдіть його периметр.
- Запишіть всі числа, які менші 80, але більші 73.
- Вставте пропущені знаки арифметичних дій:

$$50 \dots 7 = 57$$

$$76 \dots 4 = 80$$

$$26 \dots 4 = 22$$

$$38 \dots 8 = 30$$

$$38 \dots 30 = 8$$

$$75 \dots 3 = 72$$

УРОК 46

Тема: Усне додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Аналіз контрольної роботи. Додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток (загальний випадок).

Мета: Зробити аналіз контрольної роботи; провести роботу над типовими помилками; ознайомити учнів з додаванням двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Обладнання: алгоритм додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Хід уроку

I. Аналіз контрольної роботи

Провести аналіз робіт. Колективна робота над усуненням помилок.

II. Завдання для учнів, які успішно виконали контрольну роботу

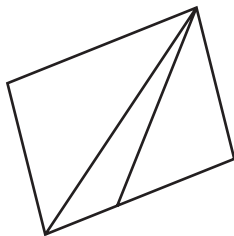
— Розв'язати задачу.

Один скляр засклав 10 рам, другий 12 рам, а третій на 7 рам менше, ніж перший та другий разом. Скільки рам засклав третій скляр?

— Усно складіть зручним способом числа по рядках, по стовпчиках, а потім із кута у кут. Яке число отримували кожного разу?

8	1	6
3	5	7
4	9	2

— Скільки чотирикутників та трикутників на малюнку?

Відповідь: чотирикутників — 2, трикутників — 4.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- Розв'язування прикладів.
- ст. 65, № 342 — усно.
- Ст. 65, № 343, 344 — фронтальна робота.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

- ст. 65, № 345 — колективно
- ст. 65, № 346 — колективно

2. Розв'язування задач.

- * Робота у групах.
- Оберіть задачу та розв'яжіть її.
- ст. 65, № 347.
- ст. 66, № 348.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Нагадайте, як зручніше додавати двоцифрові числа?

Домашнє завдання.

ст. 66, № 349, 350.

УРОК 47

Тема. Додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Задачі, які містять відношення «на ... більше» («на ... менше»).

Мета: Вправляти учнів у додаванні двоцифрових чисел без переходу через десяток; вчити розв'язувати задачі, які містять відношення «на ... більше», «на ... менше»; дати поняття про ширину та довжину прямокутника.

Обладнання: алгоритм розв'язування прикладів на додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які способи розв'язування задачі ви знайшли?

2. Математичний диктант.

— Запишіть число, яке треба збільшити на 30, щоб отримати 100.

— Запишіть число, яке треба зменшити на 20, щоб отримати 60.

— Якщо сума дорівнює 93, перший доданок дорівнює 3, чому дорівнює другий доданок?

— Запишіть, скільки десятків у числі 60.

— Запишіть, скільки одиниць у числі 32.

— Запишіть числа третього десятка.

(Відповіді: 70, 80, 90, 6 дес., 32, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30).

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Знайдіть результат.

$$(40 + 5) - 3 \quad 78 - (3 + 5) \quad (6 + 20) - 4$$

$$(30 + 7) + 3 \quad (30 + 60) - 20 \quad (6 + 20) + 4$$

II рівень

— Знайдіть невірні рівності. Випишіть їх та розв'яжіть вірно.

$$6 + 7 - 9 = 4 \quad 4 + 9 - 7 = 5 \quad 13 - 8 + 7 = 13$$

$$7 + 8 - 6 = 9 \quad 17 - 8 + 11 = 20 \quad 11 - 7 + 9 = 12$$

III рівень

— Порівняйте (поставте знак «>», «<» або «=»).

$$(2 + 6) + 8 \dots (2 + 8) + 6$$

$$6 + (4 + 7) \dots (6 + 4) + 7$$

$$(40 + 10) - 2 \dots 40 + (10 - 2)$$

$$(80 + 10) - 7 \dots 8 + (10 - 7)$$

$$17 + (3 + 5) \dots (17 + 3) - 5$$

$$90 - (10 + 1) \dots (90 - 10) - 1$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми знову будемо додавати двоцифрові числа без переходу через десяток.

— Опрацюємо правило знаходження невідомого числа, яке на декілька одиниць більше або менше даного.

— Узнаємо з яких частин складається прямокутник.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Задача

ст. 66, № 354 — фронтально.

— Що значить, збільшити число на декілька одиниць? У нашому випадку на 2, на 3.

— Що значить зменшити число на декілька одиниць?

Правило

1. Для того, щоб збільшити число на декілька одиниць, треба виконати дію додавання.

2. Для того, щоб зменшити число на декілька одиниць, треба виконати дію віднімання.

Наприклад:

Для того, щоб узнати довжину другого відрізка, треба до довжини першого відрізка (8 см) додати 2 см.

— А як знайти довжину першого відрізка?

— Запишемо обчислення у зошит.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Задача

ст. 67, № 355 — диференційовано.

2. Усні обчислення.

ст. 66, № 351

ст. 66, № 352.

3. Приклади

ст. 66, № 353 — робота в парах.

4. Геометричний матеріал.

ст. 67, № 356.

— Знайдіть периметр прямокутника самостійно.

— Звіртеся із своїм сусідом по парті.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що значить, збільшити число на ... (зменшити)?

— Як зручніше додавати двоцифрові числа без переходу через десяток?

Домашнє завдання.

ст. 67, № 357, 358.

УРОК 48

Тема. Застосування загального правила додавання двоцифрових чисел до обчислень виду $54 + 30$, $54 + 3$.

Мета: Формувати в учнів вміння застосовувати загальне правило додавання двоцифрових чисел до окремих випадків, коли у другому доданку відсутні або десятки, або одиниці; розвинути вміння розв'язувати задачі.

Обладнання: алгоритм додавання двоцифрових чисел до окремих випадків, коли у другому доданку відсутні або одиниці, або десятки.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

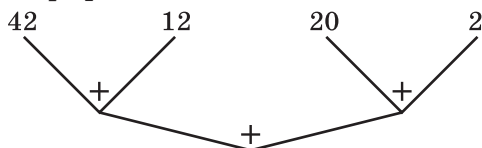
— Прочитайте приклади з відповідями:

5, 77, 15, 46.

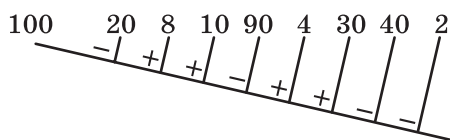
— Скільки метрів тканини залишилося?

— Який спосіб обрали для розв'язування задачі?

2. Граф-схеми.

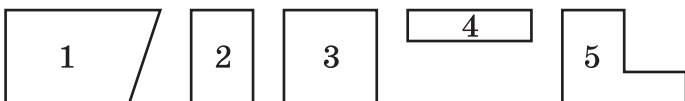
Відповідь: 76.

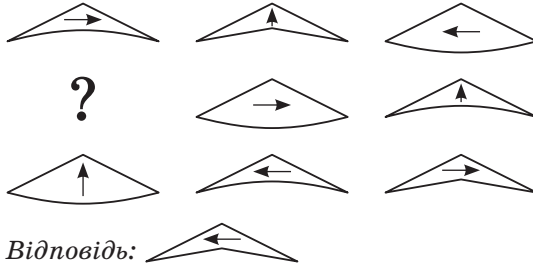
Відповідь: 0.

3. Завдання для кмітливих та спостережливих на вибір.

Які багатокутники є прямокутниками?

Якої фігури не вистачає?

Випишіть у зошит числа зайвого ряду.

2	5	8	11	14
1	4	7	10	13
10	20	30	40	50
3	6	9	12	15

Відповідь: 10, 20, 30, 40, 50.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми ознайомимося з новими випадками додавання двоцифрових чисел.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. — Якою властивістю додавання ви скористуетесь, розв'язуючи ці приклади?

ст. 67, № 359.

2. — Поясніть, як зручніше виконати додавання?

ст. 67, № 360.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Приклади.

ст. 68, № 362 — самостійно, із взаємоперевіркою.

2. Задачі.

ст. 67, № 361; ст. 68, № 363 — робота у групах.

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

3. Геометричний матеріал.

— Як узнати, на скільки один відрізок коротший за інший?

ст. 68, № 364 — робота у парах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Який основний принцип додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток?

Домашнє завдання: ст. 68, №№ 365, 366.

Додаток

Алгоритм додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

1. Склади одиниці з одиницями, а десятки з десятками.
2. Склади суму десятків та суму одиниць.
3. Запиши результат.

Наприклад:

$$\begin{array}{r} 43 + 30 = 63 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 + 3 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 43 + 2 = 45 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 40 + 5 \end{array}$$

УРОК 49

Тема. Застосування загального правила додавання двоцифрових чисел у випадку обчислень виду $20 + 47$, $2 + 47$. Розв'язування задач складанням виразу.

Мета: Вчити учнів застосовувати загальне правило додавання двоцифрових чисел у окремих випадках, коли у першому доданку відсутні одиниці або десятки; вправляти у розв'язуванні задач шляхом складання виразу.

Обладнання: алгоритм додавання двоцифрових чисел, коли у першому доданку відсутні або десятки, або одиниці.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які приклади ви виписали?

— Як узнали кількість огірків з першої грядки?

2. Математичний ланцюжок.

$$\boxed{43} \xrightarrow{-3} \boxed{} \xrightarrow{-1} \boxed{} \xrightarrow{-9} \boxed{} \xrightarrow{+10} \boxed{} \xrightarrow{+5} \boxed{} \xrightarrow{+1} \boxed{} \xrightarrow{+3} \boxed{} \xrightarrow{+1} \boxed{} \xrightarrow{+50} \boxed{}$$

(Відповіді: 40, 39, 30, 40, 45, 46, 49 + 50, 100)

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

Накресліть відрізки довжиною 11 см та 13 см. На скільки сантиметрів перший відрізок коротший за другий?

II рівень

Накресліть відрізки. Перший довжиною 12 см, другий — 6 см, а третій, такий як перший та другий разом. Чому дорівнює довжина третього відрізка?

III рівень

Накресліть два відрізки так, щоб нижній був коротший за верхній на 2 см, але довший, ніж 1 дм.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо розв'язувати задачі та приклади. Але це будуть приклади, в яких у одному із доданків будуть відсутні або одиниці, або десятки.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 68, № 368.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Приклади.

ст. 69, № 369 — фронтально з докладним поясненням.

2. Задачі на вибір. Робота у групах.

ст. 69, № 370

ст. 69, № 371

— Розв'яжіть задачі, складіть вираз.

3. Порівняння. Робота у парах.

ст. 69, № 372.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як зручніше скласти двоцифрові числа?

Домашнє завдання.

ст. 69, № 373, 374.

УРОК 50

Тема. Квадрат. Застосування різних прийомів знаходження суми двоцифрових чисел. Складання і розв'язування задачі за малюнком.

Мета: Вчити учнів відрізняти квадрат від інших чотирикутників; поглиблювати знання про периметр квадрата; узагальнити та систематизувати знання учнів про застосування різних прийомів знаходження суми двоцифрових чисел; вправляти учнів у складанні та розв'язуванні задач.

Обладнання: геометричні фігури, алгоритм додавання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які приклади виписали?

— Що означає слово «волосінь»?

— Скільки метрів волосіні тато витратив на третю вудочку?

2. Граф-схеми за варіантами

I варіант

$$\begin{array}{r} 90 \quad 4 \quad 7 \quad 10 \quad 8 \quad 20 \quad 1 \quad 10 \quad 40 \\ \hline 100 \quad - \quad | \quad + \quad | \quad - \quad | \quad + \quad | \quad - \quad | \quad + \quad | \quad + \quad | \quad - \quad | \quad + \quad | \end{array}$$

(Відповідь: 60)

II варіант

$$\begin{array}{r} 70 \quad 10 \quad 1 \quad 9 \quad 5 \quad 8 \quad 20 \quad 4 \quad 3 \\ \hline 100 \quad - \quad | \quad - \quad | \quad - \quad | \quad - \quad | \quad + \quad | \quad - \quad | \quad + \quad | \quad - \quad | \quad - \quad | \end{array}$$

(Відповідь: 20)

3. Різномірні завдання на вибір

I рівень

Довжина прямокутника 25 см, а ширина на 5 см менша. Чому дорівнює ширина прямокутника.

II рівень

Довжина прямокутника 30 см, а ширина — 20 см. На скільки сантиметрів довжина більша за ширину?

III рівень

Довжина прямокутника 30 см, а ширина на 10 см

менша. Чому дорівнює ширина прямокутника? Знайдіть периметр прямокутника.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На цьому уроці ми продовжимо розв'язувати задачі та приклади. А також з'ясуємо чим відрізняється квадрат від прямокутника.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 69, № 375.

— Як називається прямокутник, у якого всі сторони рівні?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Геометричний матеріал.

ст. 70, № 376.

— Що таке периметр?

2. Приклади.

ст. 70, № 377 — усно, фронтально.

ст. 70, № 378 — фронтально, з докладним коментарем.

ст. 70, № 379 — самостійно по варіантах.

I варіант — перший рядок;

II варіант — другий рядок.

3. Задача.

ст. 70, № 380 — робота у парах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи всі квадрати можна вважати чотирикутниками? Чому?

— Чи всі чотирикутники можна вважати квадратами? Чому?

Домашнє завдання:

ст. 70, №№ 381, 382.

УРОК 51

Тема. Числові вирази. Складання та читання числових виразів.

Мета: Конкретизувати знання учнів про числовий вираз; вправляти учнів у складанні та читанні числових виразів, розв'язуванні задач.

Обладнання: таблиця «Числові вирази».

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Звірте свої результати обчислень із сусідом по парті.

— Як знайшли результати обчислень у числових виразах.

2. Математичний диктант.

— Запишіть «сусідів» числа 43.

— Яке число на 1 більше, ніж 89?

— Яке число на 1 менше, ніж 55?

— Яке число стоїть між 75 і 77?

— Запишіть число, у якому 6 дес. та 8 од.

— Знайдіть суму 40 і 30.

— Знайдіть різницю 80 і 50.

— На скільки 40 менше, ніж 45?

— Число 39 зменшіть на 30.

— Число 8 збільшіть на 20.

(Відповіді: 42, 44, 90, 54, 76, 68, 70, 30, 5, 9, 28).

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Знайдіть результат:

$$(10 + 8) + 2 \quad (6 + 1) + 3 \quad 13 - (10 + 2)$$

$$7 + (1 + 2) \quad (4 + 4) - 3 \quad (7 + 3) - 1$$

II рівень

Знайдіть результат, скориставшись переставною властивістю додавання:

$$(30 + 4) + 5 \quad 36 - (6 + 4)$$

$$(40 + 8) + 2 \quad (18 + 10) - 8$$

$$8 + (2 + 9) \quad (8 + 2) + 4$$

III рівень

Закінчить числові вирази:

$$(50 + 6) + 20 = (50 + 20) \dots$$

$$(7 + 6) + 3 = 7 + \dots$$

$$(80 + 7) - 30 = (80 - 30) \dots$$

$$(8 + 4) + 6 = 8 + \dots$$

$$20 + (10 + 4) = (20 + 10) \dots$$

$$(10 + 8) + 20 = 10 + \dots$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Ми продовжуємо працювати над задачами. А також будемо знаходити значення числових виразів.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Як ви гадаєте, що таке числовий вираз?

— Якщо звернутися до тлумачного словника, можна прочитати наступне:

Числовий вираз — сукупність знаків (у нашому випадку чисел), яка висловлює математичні відносини.

— Подивимося у підручник

ст. 71, № 383.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у вивчуваному матеріалі

1. Числові вирази.

ст. 71, № 384 — фронтально, з коментарем.

2. Задачі.

ст. 71, № 385 — колективно;

ст. 71, № 386 — робота у групах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Із скількох дій може складатися числовий вираз?

Домашнє завдання.

ст. 71, № 387.

Додаток

Числові вирази

Числовими виразами називають записи виду:

$$30 + 4 \qquad 67 + 20$$

$$34 - 3 \qquad 28 + 1 + 6$$

$$(30 + 5) - 4$$

Виконавши дії знайдемо значення виразів.

УРОК 52

Тема. Віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток (загальний випадок). Розв'язування складених задач.

Мета: Ознайомити учнів із загальним випадком віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток; продовжити роботу над розв'язуванням складених задач.

Обладнання: алгоритм віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чи змогли ви зразу відповісти на основне питання задачі? Чому?

— Як обчислили кількість дівчаток?

— Чому дорівнює загальна кількість дітей?

2. Математичний ланцюжок.

$$\boxed{100} \xrightarrow{-10} \boxed{} \xrightarrow{-20} \boxed{} \xrightarrow{-40} \boxed{} \xrightarrow{+3} \boxed{} \xrightarrow{+4} \boxed{} \xrightarrow{-7} \boxed{} \xrightarrow{-10} \boxed{} \xrightarrow{-1} \boxed{} \xrightarrow{-10} \boxed{}$$

Відповіді: 90, 70, 30, 33, 37, 30, 20, 19, 9.

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

В одному автобусі їхало 35 пасажирів, а у другому на 5 пасажирів менше. Скільки пасажирів їхало у двох автобусах?

II рівень

У хлопчика 20 листків синього паперу та 8 листків зеленого. 3 листка він використав для того, щоб обгорнути книжки. Скільки листків паперу у нього залишилося?

III рівень

В одному мотку 20 м дроту, в другому 12 м, а у третьому на 10 м менше, ніж у першому та другому разом. Скільки метрів дроту у третьому мотку?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо вчитися віднімати двоцифрові числа.

III. Сприйняття об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Приклади.

ст. 72, № 390 — диференційовано.

— Хто зрозумів, як віднімати двоцифрові числа, може працювати самостійно.

— Хто ж ще має сумніви, пропоную працювати колективно.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чим схоже додавання та віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток?

Домашнє завдання.

ст. 72, №№ 391, 392.

Додаткові завдання на вибір.

Не виконуючи дій, скажіть на скільки сума $4 + 2 + 8$ менша за суму $5 + 2 + 9$? (Відповідь: на 2).

Не виконуючи дій, скажіть на скільки сума $10 + 1$ більша за різницю $10 - 1$? (Відповідь: на 2).

В автобусі було 17 пасажирів. На зупинці вийшло 3 і зайшло 3. Збільшилася чи зменшилася кількість пасажирів?

Замість крапок поставте потрібні математичні знаки, щоб вийшли правильні відповіді:

$$2 \dots 4 \dots 4 = 10$$

$$8 \dots 3 \dots 2 = 3$$

$$10 \dots 5 \dots 7 = 12$$

(Відповіді:

$$2 + 4 + 4 = 10$$

$$8 - 3 - 2 = 3$$

$$10 - 5 + 7 = 12)$$

Додаток

Алгоритм

Віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток

1. Відними від одиниць одиниці, а від десятків десятки.

2. Додай до різниці десятків різницю одиниць.

3. Запиши результат.

Наприклад:

$$47 - 13 = (40 - 10) + (7 - 3) = 34$$

УРОК 53

Тема. Віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток (закріплення). Задачі на дві дії, в яких потрібно порівняти результат першої дії з одним із даних задачі.

Мета: Закріпити знання про віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток; вчити порівнювати результат першої дії з одним із даних у задачах на дві дії.

Обладнання: алгоритм віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чому дорівнює маса двох порожніх діжок?

— Як знайшли масу самої капусти?

— Зверте із своїм сусідом по парті результати обчислень у прикладах.

2. Граф-схеми за варіантами.

I варіант

$$\begin{array}{cccccccc} & 4 & 3 & 1 & 30 & 5 & 4 & 50 & 10 & 9 \\ 20 & + & | & - & | & - & | & + & | & + & | & - & | & - & | & + & | & - & | \end{array}$$

Відповіді: 24, 21, 20, 50, 55, 51, 1, 11, 2.

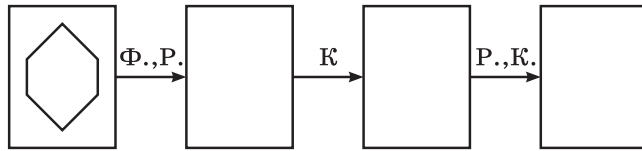
II варіант

$$\begin{array}{cccccccc} & 6 & 4 & 2 & 50 & 3 & 2 & 70 & 9 & 7 \\ 20 & + & | & - & | & - & | & + & | & + & | & + & | & - & | & + & | & - & | \end{array}$$

Відповіді: 26, 22, 20, 70, 73, 75, 5, 14, 7.

3. Завдання для кмітливих на вибір (не менше двох).

Виконай прохання фігур

Ф — форма

Р — розмір

К — колір

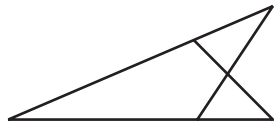
У каstrулі на 3 л води більше, ніж у пляшці. У каstrулі на 5 л води менше, ніж у відрі. Напишіть за допомогою знаків «>», «<» та літер К., П., В. ці відношення.

Відповідь: $П < К < В$.

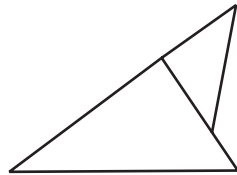
Засць легше, ніж вовк. Ведмідь важче, ніж вовк. Напишіть, хто важчий за всіх.

Відповідь: Ведмідь.

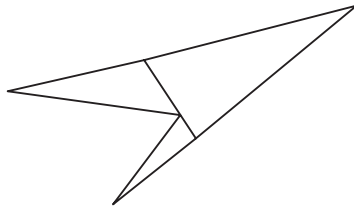
Полічіть кількість трикутників. Запишіть відповідь у зошит.

Відповідь: 4.

Відповідь: 2.

Відповідь: 3.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжимо працювати над відніманням двоцифрових чисел та розв'язуванням задач.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 72, № 393 — фронтально.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків і залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Числові вирази.

ст. 73, № 396 — фронтально.

— Як знайти невідоме число?

— Яка дія вам допоможе?

ст. 73, № 397 — робота у парах із взаємоперевіркою.

2. Задачі.

ст. 72, № 354 — колективно з коментарем;

ст. 73, № 395 — робота у групах.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яка «таємниця» ховалася в наших задачах?

Домашнє завдання:

ст. 73, №№ 398, 399.

УРОК 54

Тема. Застосування загального правила віднімання двоцифрових чисел до обчислень виду $79 - 40$, $79 - 4$.

Мета: Вчити учнів застосовувати загальне правило віднімання двоцифрових чисел виду $79 - 40$, $79 - 4$; розвивати уміння розв'язувати задачі.

Обладнання: алгоритм віднімання двоцифрових чисел, коли у від'ємнику відсутні одиниці або десятки.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як знайшли третє число? Чому воно дорівнює?

— Прочитайте приклади з відповідями: 42, 29, 33, 63, 13, 45, 78, 71.

2. Математичний ланцюжок.

Відповіді: 60, 20, 21, 1, 81, 80, 100, 99, 90.

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

Порівняйте:

$$40 \dots 29 + 1 \quad 37 - 7 \dots 73 \quad 18 + 2 \dots 20 - 10$$

$$46 \dots 40 + 6 \quad 67 + 1 \dots 67 - 1 \quad 34 - 4 \dots 24 - 4$$

II рівень

Перевірте обчисленням, чи вірно поставлено зна-

ки:

$$8 + 7 < 7 + 8 \quad 34 + 3 < 87 \quad 69 - 9 < 96 - 6$$

$$47 - 17 > 13 + 3 \quad 48 - 18 > 8 + 4 \quad 13 + 3 = 14 + 4$$

III рівень

Порівняйте (не обчислюючи) та поставте знаки

«<», «>», «=».

$$15 + 5 \dots 5 + 15 \quad 18 - 2 \dots 19 - 2$$

$$80 - 7 \dots 80 - 3 \quad 24 + 6 \dots 24 - 6$$

$$4 + (6 + 3) \dots (4 + 6) + 3$$

$$(20 + 8) - 6 \dots 20 + (8 + 6)$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На уроці ми продовжуємо розв'язувати числові вирази та задачі. Сьогодні ми зустрінемо приклади з «віконечками».

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 73, № 400 — фронтально.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Числові вирази.

ст. 73, № 401.

— Поясніть, чи однаковими будуть числові вирази? Якщо у першому випадку мова йдеться про 2 см, а у другому про 2 дм.

- Як запишете ці вирази?
- Що треба зробити із числом 2 дм для зручнішого обчислення виразу?
ст. 73, № 402 — самостійно із взаємоперевіркою;
ст. 74, № 404 — усно.
- Складіть обернений приклад.
ст. 74, № 405 — фронтально.

2. Задача.

- ст. 74, № 403 — самостійно із взаємоперевіркою.
- Уявіть, що у ваших руках ці гроші. Який набір товарів придбали б ви?
— Порахуйте, скільки б грошей ви витратили?
— Скільки б грошей у вас залишилося?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Як ви знаходили невідоме зменшуване?
- Як ви знаходили невідомий доданок?
Домашнє завдання: ст. 74, №№ 406, 407.

УРОК 55

- Тема.** Закріплення вивченого матеріалу. Побудова квадрата на папері в клітинку. Знаходження периметра квадрата.
- Мета:** Закріпити та повторити вивчений матеріал; вчити учнів будувати квадрат на папері в клітинку; вправляти учнів у знаходженні периметру квадрата.
- Обладнання:** алгоритм віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

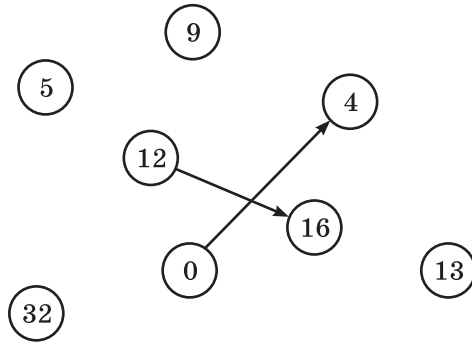
- Який спосіб розв'язування задачі ви обрали?
- Перевірте у свого сусіда по парті результати розв'язування прикладів.

2. Математична гра.

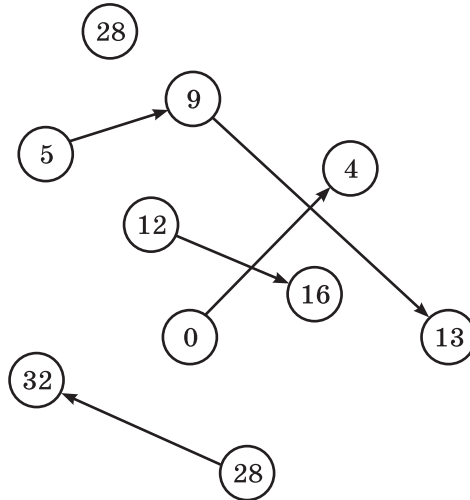
- Що означають стрілки на малюнку?

— Поставте стрілки, яких не вистачає.

Відповідь:

3. Завдання для кмітливих та спостережливих.

Тигр, коли просто стоїть має зріст 2 метри. Довжина його стрибка вдвічі більше, ніж зріст. Який зріст у Тигра, коли він здається Вінні-Пухові величезним? (*Відповідь:* 2 метри. Зріст Тигра не залежить від того, чи стоїть він, чи стрибає).

Пес Шарик відкрив дитячий садок для телят. У ньому 11 телят. Їхня улюблена гра — буцатися. Стануть один перед одним і буцаються. Чи зможуть всі телята буцатися одночасно? (*Відповідь:* Ні. Одному не вистачить пари).

У пташиному дворі живуть 4 качки, у кожної — по 3 каченяти. Скільки всього птахів у пташиному дворі? (Відповідь: 16 птахів).

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

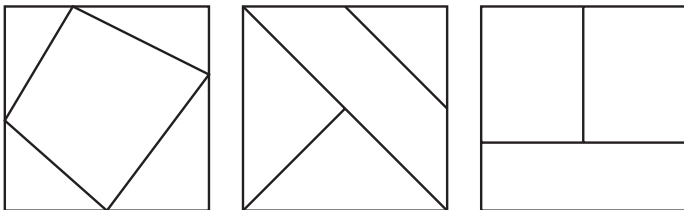
Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми згадаємо, як віднімати двоцифрові числа, розв'яжемо приклади з «віконечками»; знайдемо периметр квадрата. І вперше, самостійно побудуємо квадрат у зошиті.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Подивіться, хтось взяв та розбив квадрати на декілька частин. Спробуйте їх зібрати. (Кожен учень отримує по 2 різнокольорових набори частин, з яких потрібно скласти два нових квадрата).

Варіанти фігур.

— Наклейте фігури в зошит. Виміряйте довжину сторін.

— Чи потрібно вимірювати довжину всіх сторін квадрата? Чому?

— Накресліть квадрат у зошиті. Знайдіть його периметр.

— Чому дорівнює периметр квадрата?

— Як його знайшли?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

ст. 74, № 408 — усно, фронтально;

ст. 74, № 409 — усно, фронтально.

— Прокоментуйте хід розв'язування.

— Знайдіть числа, які «живуть» у «віконечках».

ст. 74, № 410 — робота у парах.

2. Розв'язування задачі.
ст. 75, № 411 — фронтально.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Чим відрізняється квадрат від прямокутника?
- Як узнати, на скільки одне число більше за інше?

Домашнє завдання: ст. 412, 413.

УРОК 56

Тема. Задачі на знаходження від'ємника. Знаходження значень виразів.

Мета: Розв'язування задачі на знаходження невідомого від'ємника (частки); вправляти учнів у розв'язуванні числових виразів.

Обладнання: геометричні фігури.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

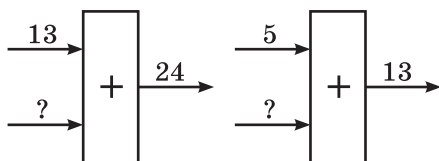
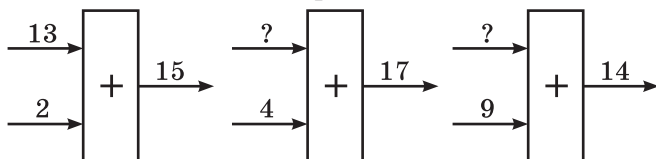
— Чим відрізняється квадрат від інших чотирикутників?

— Чому дорівнює його периметр?

— Який спосіб розв'язування задачі ви обрали?

— Чому дорівнює результат?

2. Математичний зоровий диктант.

Відповіді: 2, 1, 3, 5, 11, 8.

3. Різномірні завдання на вибір

I рівень — ст. 75, № 415;

II рівень — ст. 75, № 414;

III рівень — ст. 75, № 417.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми повторимо матеріал, який ви вивчали на попередніх уроках. А зараз я хочу перевірити, як ви навчилися додавати та віднімати двоцифрові числа без переходу через десяток.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

Гра «Хто спритніший?»

ст. 75, № 416 — усно, фронтально;

ст. 75, № 418 — усно по варіантах.

I варіант

1, 2 стовпчики

II варіант

3, 4 стовпчики

2. Розв'язування задач.

ст. 76, № 419 — диференційована робота.

— Хто знає, як розв'язати задачу, працює самостійно.

— Хто відчуває сумніви, давайте працювати разом.

ст. 76, № 420 — усно, фронтально.

3. Завдання на кмітливість.

ст. 76, № 421 — усно фронтально;

ст. 76, № 422 — усно фронтально.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як знайти невідомий від'ємник (частину)?

— Як додавати двоцифрові числа?

— Як віднімати двоцифрові числа?

Домашнє завдання: ст. 76, №№ 423, 424.

УРОК 57

Тема. Контрольна робота.

Мета: Перевірити знання по темі «Усне додавання та віднімання двоцифрових чисел»; уміння розв'язувати задачі, числові вирази, знаходити периметр прямокутника.

Хід уроку

I варіант

1. Розв'яжіть задачу.

У сувої було 35 метрів тканини. Одному покупцеві продали 12 метрів, а другому 11 метрів тканини. Скільки метрів тканини залишилося у сувої?

2. Приклади.

— Де необхідно скористайтеся переставною властивістю додавання.

$$46 - 40 + 5 \quad 5 + 50 - 4$$

$$79 - 6 + 20 \quad 43 + 6 - 5$$

$$34 + 4 + 20 \quad 4 + 9 + 6$$

3. Накресліть прямокутник із сторонами 5 см та 3 см. Знайдіть його периметр.

4. Вставте потрібні числа у «віконця».

$$40 + 46 = \square \quad 70 = 5 - \square$$

$$85 - 73 = \square \quad 7 = 60 - \square$$

II варіант

1. Розв'яжіть задачу.

Батько з сином пішли до лісу збирати гриби. Вони зібрали 68 грибів. 15 грибів поклали у суп, 33 підсмажили. Скільки грибів залишилося?

2. Приклади

— Де необхідно скористайтеся переставною властивістю додавання.

$$4 + 8 + 6 \quad 72 - 70 + 8$$

$$23 - 3 + 70 \quad 28 - 6 + 70$$

$$6 + 60 - 5 \quad 6 + 7 + 30$$

3. Накресліть прямокутник із сторонами 6 см та 4 см. Знайдіть його периметр.

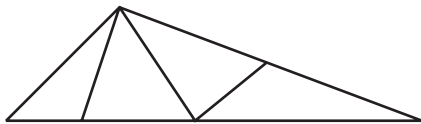
4. Вставте потрібні числа у «віконця».

$$30 + 39 = \square \quad 68 - 72 = \square$$

$$50 = 6 - \square \quad 3 = 70 - \square$$

Додаткові завдання.

Порахуйте трикутники. Відповідь запишіть у зошит.

Відповідь: 8.

Обчисліть:

$$9 + 19 + 1 + 1$$

$$3 + 2 - 2 - 3$$

$$14 + 18 - 4 - 8$$

$$5 + 1 + 2 - 1 - 2$$

Доберіть замість букв числа:

$$a - b = 1.$$

В одній бочці 26 літрів бензину, а в другій — на а літрів більше. Скільки літрів бензину в другій бочці?

Яка величина зайва? Запишіть

а) 5 см; 8 дм; 3 грн.; 1 дм 4 см; 7 м;

б) 14 коп.; 2 грн.; 3 кг; 10 коп.

УРОК 58

Тема. Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Аналіз контрольної роботи. Письмове додавання двоцифрових чисел. Творча робота над умовою задачі.

Мета: Проаналізувати помилки, що були допущені учнями у контрольній роботі та провести роботу над ними; ознайомити учнів з письмовим додаванням; формувати уміння творчо працювати над умовою задачі.

Обладнання: алгоритм письмового додавання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Аналіз контрольної роботи

1. Завдання для учнів, що успішно впоралися з контрольною роботою.

Порівняйте (поставте знаки «<», «>», «=»)

$$(80 + 5) - 20 \dots (80 + 20) - 5$$

$$42 + 6 \dots 42 + 8$$

$$\begin{array}{r} +57 \\ \hline +26 \end{array} \quad \begin{array}{r} +39 \\ \hline +47 \end{array} \quad \begin{array}{r} +65 \\ \hline +26 \end{array} \quad \begin{array}{r} +77 \\ \hline +18 \end{array}$$

2. Задача.

ст. 78, № 428.

— Запишіть самостійно розв'язання задачі.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що нового ви узнали на уроці?

— Чи зміниться розв'язання задачі, якщо змінити питання до неї?

Домашнє завдання: ст. 78, №№ 429, 430.

УРОК 59

Тема: Письмове додавання двоцифрових чисел. Знаходження довжини ламаної лінії.

Мета: Удосконалювати уміння учнів у письмовому додаванні двоцифрових чисел; знаходити довжину ламаної лінії; творчо працювати над задачею.

Обладнання: алгоритм письмового додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як узнати, на скільки одне число більше за інше?

— Скільки многокутників вирізав учень?

— На скільки більше кругів, ніж многокутників вирізав учень?

— Прочитайте приклади з відповідями: 63, 52, 96, 80, 88

2. Математичний диктант.

1. Знайдіть суму 20 та 18.

2. До числа 48 додайте 2.

3. Збільшіть 23 на 17.

4. Знайдіть суму 62 та 14.
  5. На скільки 19 менше 79.
  6. Число 76 зменшіть на 42.
  7. Від числа 56 відніміть 41.
  8. Знайдіть різницю 55 та 22.
  9. До якого числа треба додати 6, щоб отримати 29?
  10. Знайдіть різницю 85 та 4.
  11. Від якого числа треба відняти 55, щоб отримати 22?
  12. До задуманого числа додали 8 і отримали 49. Які числа задумали?
- Відповіді:* 38, 50, 40, 76, 60, 34, 15, 33, 23, 81, 77, 41.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Поставте знак «+» або «-», щоб записи були вірними

$$43 \dots 12 = 55 \quad 100 \dots 1 = 99 \quad 25 \dots 25 = 50$$

$$67 \dots 24 = 43 \quad 82 \dots 11 = 93 \quad 48 \dots 24 = 24$$

II рівень

Доберіть числа, щоб отримати таку відповідь

$$\dots + \dots = 63 \quad \dots + \dots = 95 \quad \dots - \dots = 34$$

$$\dots - \dots = 24 \quad \dots + \dots = 78 \quad \dots - \dots = 46$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо працювати над письмовим додаванням двоцифрових чисел. А чи зможете ви самостійно поставити питання до задачі? Пропоную вам спробувати.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Задача з творчим завданням.

ст. 78, № 433

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

ст. 78, № 431 — фронтально, робота за алгоритмом

ст. 78, № 432 — робота за алгоритмом «ланцюжки»

Методичні рекомендації.

1. У роботі можливо задіяти 15 учнів

2. Перший учень показує стрілочками розряди, що переповнюються.

Другий учень відмічає кількість цифр у результаті.

Третій учень підраховує результат.

3. Робота виконується одночасно у п'яти прикладах.

2. Геометричний матеріал.

ст. 78, № 434

— Накресліть у зошитах ламану лінію з наданими розмірами. Знайдіть її довжину

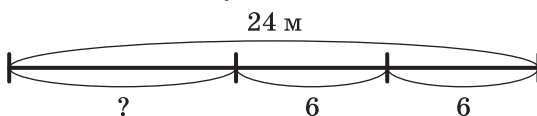
3. Самостійна робота (5 хвилин).

ст. 78, № 435

4. Завдання для допитливих.

ст. 78, № 436 — фронтально

— Складіть схему до задачі

— А тепер нам легко знайти різницю (частину)

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи можна самостійно ставити питання до задачі?

— Що означає термін «письмове додавання»?

Домашнє завдання

ст. 79, № 437, 438

УРОК 60

Тема: Коротка форма письмового додавання. Складання задач на дві дії за даним виразом.

Мета: Вправляти учнів у коментуванні письмового додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток; продовжити творчу роботу над задачею.

Обладнання: алгоритм письмового додавання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

3. Завдання для кмітливих та допитливих.

- Запишіть різні двоцифрові числа, користуючись цифрами 5 та 9.

- Запишіть число 75, яке можна дістати, якщо поміняти місцями цифри?

- Перше число записане за допомогою цифр 1,2, друге число — за допомогою цифр 1,5. Чи можна стверджувати, що перше число менше від другого?

(Відповідь: Не завжди: $12 < 15$, але $21 > 15$).

- Які цифри треба поставити замість крапок, щоб дістати правильну рівність або нерівність?

$15 > \dots 2$, $15 > 1\dots$, $\dots 4 = \dots 4$, $4\dots = 4\dots$, $2\dots < 2\dots$, $6\dots < \dots 6$

- Розгляньте ряд чисел: 2, 4, 5, 8. Яке число в цьому ряду треба замінити, щоб пояснити, як складено цей ряд чисел? Замініть його правильним і запишіть ще два числа цього ряду.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Продовжуємо коментоване додавання двоцифрових чисел. Ми звикли розв'язувати задачі за готовою умовою, а зараз самі складемо умову за готовим числовим виразом.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Складання задачі за числовим виразом.

- ст. 79, № 443

— Попрацювавши у групах, складіть умову задачі.

— Зробіть її скорочений запис.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

- ст. 79, № 439 — усно, фронтально

- ст. 79, № 440, 441 — робота за алгоритмом, «ланцюжком»

2. Робота над задачами.

- ст. 79, № 442 — усно, фронтально

- ст. 79, № 444 — робота у групах

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як вам зручніше додавати: письмово чи усно? Чому?

— Текст до якої задачі ви склали: простої чи складеної? Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 79, № 445, 446.

УРОК 61

Тема: Письмове віднімання двоцифрових чисел. Розв'язування простих і складених задач.

Мета: Ввести алгоритм письмового віднімання двоцифрових чисел; вчити учнів розв'язувати приклади користуючись алгоритмом; удосконалювати уміння розв'язувати прості та складені задачі.

Обладнання: алгоритм письмового віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яку задачу розв'язували: просту чи складену?

— Скільки літрів бензину витратили всього?

— Прочитайте приклади з відповідями: 81, 88.

2. Порівняйте числа та запишіть, на скільки одне число більше за інше.

68 і 60; 72 і 10; 97 і 7; 48 і 5

(Відповідь 68 > 60 на 8; 72 > 10 на 62; 97 > 7 на 90; 48 > 5 на 43).

3. Різномірне завдання на вибір.

I рівень

Знайдіть периметр квадрата із стороною 5 см.

Накресліть цей квадрат.

II рівень

Довжина прямокутника 8 см, а ширина на 4 см. менша. Знайдіть периметр прямокутника. Накресліть його.

III рівень

Довжина прямокутника 6 см, а ширина на 2 см менша. Знайдіть периметр прямокутника. Накресліть квадрат з таким же периметром.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми починаємо письмове віднімання двоцифрових чисел. Це будуть не тільки приклади, а і задачі.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

Алгоритм письмового віднімання двоцифрових чисел.

1. Записуй одиниці під одиницями, десятки під десятками.
2. Стрілочками покажи розряди, які потрібно «розбивати».
3. Визначи кількість цифр у результаті.
4. Знайди результат обчислення.

• ст. 80, № 447 — усно, фронтально

$$\begin{array}{r} 1) \quad \underline{93} \\ \quad \underline{56} \end{array} \quad 2) \quad \overset{\curvearrowright}{\underline{93}} \\ \quad \quad \quad \underline{56} \quad 3) \quad \overset{\curvearrowright}{\underline{93}} \\ \quad \quad \quad \underline{56} \quad 4) \quad \overset{\curvearrowright}{\underline{93}} \\ \quad \quad \quad \underline{56} \\ \quad \quad \quad \dots \quad \quad \quad \underline{37}$$

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

- ст. 80, № 448 — фронтально
- ст. 80, № 449 — робота у групах

2. Розв'язування задач.

- ст. 80, № 450 (1) — робота у групах
- ст. 80, № 450 (2) — фронтально

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що ми вивчали на уроці?

— Що означає термін «подібна задача»?

Домашнє завдання

ст. 80, № 451, 452.

УРОК 62

Тема: Коротка форма коментування письмового віднімання двоцифрових чисел. Розв'язування простих і складених задач.

Мета: Формувати в учнів уміння працювати за алгоритмом при відніманні двоцифрових чисел; вправляти учнів у розв'язуванні простих та складених задач.

Обладнання: алгоритм письмового віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади з відповідями: 65, 13, 78, 12, 28.

— На скільки сантиметрів вище стрибнув старший хлопчик?

— Яку задачу розв'язали: просту чи складену?

2. Математичний диктант

1. Суму чисел 30 і 5 збільшіть на 2.

2. Від суми чисел 40 і 6 відніміть 3.

3. Знайдіть суму чисел 22 і 7.

4. Зменшіть 67 на 7.

5. На скільки 8 менше, ніж 38?

6. Зменшуване 78, від'ємник 6. Знайдіть різницю.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Порівняйте

61 ... 16   32 - 2 ... 30   17 + 3 ... 21

84 ... 48   44 ... 40 + 2   95 ... 90 + 5

II рівень

Порівняйте

16 + 14 ... 14 + 16   52 + 17 ... 17 + 52

63 - 30 ... 63 - 20   27 + 20 ... 27 + 2

III рівень

Порівняйте

51 - 37 ... 51 - 37   84 - 28 ... 82 - 28

35 + 19 ... 19 + 35   56 + 4 ... 40 + 56

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми удосконалюємо свої знання з письмового віднімання двоцифрових чисел. Узнаємо як знайти різницю більшого числа та суми двох менших чисел.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

• ст. 81, № 453 — усно, фронтально

— Користуючись алгоритмом поясніть як розв'язували приклад.

• ст. 81, № 454 — робота у парах

• ст. 81, № 454 — самостійно, виконати взаємоперевірку

2. Розв'язування задач.

I варіант

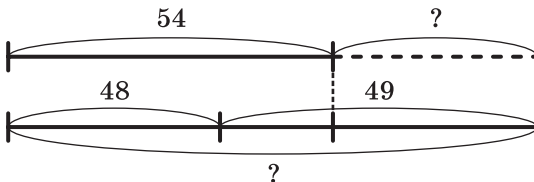
• ст. 81, № 456

II варіант

• ст. 81, № 457

• ст. 81, № 457 — фронтально

— Накреслимо схему до задачі

— Довжина якої сторони найбільша?

— Яких даних нам не вистачає, щоб зразу розв'язати задачу?

— Як знайти ці дані?

— Як узнати, на скільки одне число більше за інше?

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які приклади ми розв'язали?

— Як узнати, на скільки одне число більше за інше?

Домашнє завдання

ст. 82, № 459, 460

УРОК 63

Тема: Закріплення письмового додавання і віднімання двоцифрових чисел. Складені задачі на збільшення (зменшення) суми двох чисел на кілька одиниць.

Мета: Узагальнити знання учнів про письмове додавання та віднімання двоцифрових чисел; формувати уміння розв'язувати складені задачі на збільшення (зменшення) суми двох чисел на кілька одиниць.

Обладнання: алгоритм письмового додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади з відповідями: 45, 42, 45, 67, 57.

— Яку задачу розв'язали: складену чи просту?

— Як обчислили кількість книжок, що залишилися у класній бібліотеці?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Перший доданок 30, другий 5. Знайдіть суму. Від суми відніміть 4 ..., збільшіть на 40 ..., збільшіть на 4 ..., зменшіть на 10 ..., додайте 3 ..., відніміть 60 ..., додайте 2 ..., збільшіть на 80 ..., додайте 10 (відповідь: 35, 31, 71, 75, 65, 68, 8, 10, 90, 100).

3. Різномірне завдання на вибір.

I рівень

Поставте потрібні знаки: «+» або «-»

$$39 \dots 10 = 49 \quad 93 \dots 90 = 30 \quad 41 \dots 4 = 45$$

$$84 \dots 4 = 88 \quad 100 \dots 0 = 100 \quad 37 \dots 30 = 7$$

II рівень

$$81 + \dots = 89 \quad 94 - \dots = 32 \quad 67 + \dots = 79$$

$$43 + \dots = 75 \quad 58 - \dots = 14 \quad 25 + \dots = 69$$

III рівень

Доберіть числа, щоб отримати таку відповідь:

$$\dots + \dots = 84 \quad \dots + \dots = 32 \quad \dots + \dots = 26$$

$$\dots + \dots = 100 \quad \dots + \dots = 50 \quad \dots + \dots = 43$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Останні уроки математики ми присвячуємо повторенню вивченого протягом всього семестра.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

- ст. 82, № 461 — робота у парах

— Спробуйте себе у ролі вчителя. Перевірте чи правильно виконано дії.

- ст. 82, № 462 — робота у парах

— Розв'яжіть приклади та порівняйте свої відповіді із сусідом по парті.

2. Знаходження числових виразів.

- ст. 82, № 463 — самостійно

3. Розв'язування задач.

- ст. 82, № 464 — усно, фронтально

- ст. 82, № 465 — фронтально

- ст. 82, № 466 — робота у групах

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які завдання ми виконували на уроці?

— Які задачі розв'язували: прості чи складені?

Домашнє завдання

ст. 83, № 467, 468.

УРОК 64

Тема: Повторення усного віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Закріплення письмового додавання і віднімання.

Мета: Повторити та закріпити вивчений матеріал про додавання та віднімання двоцифрових чисел; перевірити уміння та навички учнів усно та письмово віднімати та додавати двоцифрові числа, розв'язувати задачі.

Обладнання: алгоритм додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Чому дорівнює сума: 74 і 18, 65 і 27, 55 і 37?
- Чому дорівнює різниця: 74 і 18, 65 і 27, 55 і 37?
- Яку задачу розв'язали: складену чи просту?
- Як знайшли кількість першокласників?
- Як знайшли кількість другокласників?
- Як можна обчислити загальну кількість учнів, що поїхали на екскурсію?

2. Математичний диктант.

1. Знайдіть різницю 55 і 4.
2. Знайдіть суму 27 і 2.
3. Зменшіть 35 на 4.
4. Збільшіть 35 на 40.
5. На скільки 30 менше, ніж 69?
6. На скільки 39 більше, ніж 9?
7. Зменшене 100, від'ємник 60. Знайдіть різницю.
8. До невідомого числа додали 3 і отримали 20. Чому дорівнює невідоме число?

3. Рівнорівневі завдання на вибір.

I рівень

Запишіть числа 7, 15, 41, 79, 98, назвіть найближче кругле число. Запишіть його.

II рівень

Запишіть всі «круглі» числа від 1 до 100. Запишіть «сусідів» кожного круглого числа.

III рівень

Учень записав всі числа від 1 до 100. Скільки разів він писав цифру 1? цифру 0? цифру 9?

— Сьогодні нас очікують дуже цікаві задачі. Отже давайте розв'яжемо їх.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задач.

- ст. 83, № 469 — I варіант

• ст. 83, № 472 — II варіант
— Прочитайте обидві задачі. Виберіть одну та розв'яжіть її самостійно.

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 83, № 470 — робота у парах
- ст. 84, № 475 — самостійно

3. Завдання підвищеної складності.

- ст. 84, № 473
- ст. 84, № 477

— Оберіть одно з двох завдань та розв'яжіть його.
Якщо бажаєте, розв'яжіть обидва.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які завдання вас зацікавили? Чому?

Домашнє завдання

ст. 84, № 476, 477

УРОК 65

Тема: Додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток (загальний випадок).

Мета: Формувати в учнів поняття про додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток; вправити учнів у розв'язуванні простих та складених задач

Обладнання: Алгоритм усного додавання з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте числа у порядку збільшення.

— Що ви можете сказати про число 9? Число 100?

Число 10?

— Прочитайте приклади з відповідями: 74, 66, 70, 57, 15, 56, 2, 78.

2. Обчисліть усно та розшифруйте запис.

34	20	9	26	10	56	66	9	30	9	56

Н —	$29 - 9$	О —	$18 - 9$	В —	$21 + 5$
З —	$30 + 4$	М —	$34 + 22$	Р —	$33 + 33$
И —	$100 - 90$	К —	$67 - 37$		

Відповідь: Н — 29 — 9 О — 18 — 9 В — 21 + 5

З — 30 + 4 М — 34 + 22 Р — 33 + 33

И — 100 — 90 К — 67 — 37

З НОВИМ РОКОМ!

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Розв'яжіть приклади

$$63 + 17 \qquad 75 + 9 \qquad 32 + 44$$

$$80 - 40 \qquad 100 - 90 \qquad 86 - 22$$

II рівень

$$40 - (30 + 10) \qquad 64 - (25 + 25) \qquad (34 + 24) - 30$$

$$(84 - 40) + 32 \qquad 80 - (90 - 70) \qquad 99 - (90 - 10)$$

III рівень

$$(79 - 65) + (25 - 10) \qquad 64 - (25 + 25) + (25 + 26)$$

$$(23 + 25) + (28 + 2) \qquad (92 - 2) + (40 + 30)$$

$$(78 - 13) - (44 - 22) \qquad (99 - 19) - (99 - 90)$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Що означає поняття «письмове додавання», «письмове віднімання»?

— А сьогодні ми будемо вчитися усно додавати двоцифрові числа

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Математичний марафон.

ст. 85, № 478, 478, 480 — усно, фронтально

ст. 85, № 481

— Провести обчислення за алгоритмом

1. Скласти десятки. Знайти результат.

2. Скласти одиниці. Знайти результат.

3. Знайти суму десятків та одиниць.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. ст. 85, № 482 — усно, фронтально.

2. *Задача ст. 85, № 483.*

— Оберіть задачу та розв'яжіть її.

— Попрацюйте із сусідом по парті.

3. *Приклади.*

• ст. 86, № 484, 485

— Попрацюємо «ланцюжком».

— Один учень буде обчислювати письмово, а другий усно.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як вам легше обчислювати: усно чи письмово?

Обґрунтуйте.

Домашнє завдання

ст. 86, № 486, 487.

УРОК 66

Тема: Застосування прийомів усного додавання двоцифрових чисел для розв'язування задач і прикладів. Бесіда про рух у протилежному напрямку.

Мета: Застосувати алгоритм усного додавання двоцифрових чисел для розв'язування прикладів і задач; провести підготовчу роботу до введення задач на рух.

Обладнання: алгоритм усного додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. *Перевірка домашнього завдання.*

— Скільки індичних яєць здали в інкубатор?

— Скільки яєць разом знесли курка та індик?

— Як зручніше було знайти результат у числових виразах?

— Проведіть взаємоперевірку із своїм сусідом по парті.

2. Завдання для кмітливих.

- В якому місяці буває 28 днів? (У кожному)
- Троє коней пробігли 30 км. Скільки кілометрів пробіг кожен кінь? (30 кілометрів)
- Що важче 10 кг заліза або 10 кг вати? (однаково)
- Як число 86 збільшити на 12 без обчислювань? (перегорнути)
- Братові 7 років, а сестрі 5. Скільки років виповниться сестрі, коли братові буде 10 років? (8 років)
- 2 • дівчинки йдуть із школи додому, а назустріч їм 3 хлопчика. Скільки всього дітей йде? (2 дівчинки)
- На дереві сиділо 5 ворон та 3 сороки. Відлетіли всі сороки та така ж кількість ворон. Скільки ворон залишилось? (2 ворони)

3. Різномірні завдання

I рівень

$$32 = \dots + \dots \quad 49 = \dots - \dots \quad 95 = \dots + \dots$$

$$86 = \dots - \dots \quad 74 = \dots - \dots \quad 67 = \dots - \dots$$

II рівень

$$50 \dots 76 = \square \quad 36 \dots 48 = \square \quad 24 \dots 37 = \square$$

$$80 \dots 58 = \square \quad 67 \dots 21 = \square \quad 80 \dots 92 = \square$$

III рівень

$$4 \dots 3 \dots 2 = 5 \quad 2 \dots 8 \dots 4 = 6 \quad 9 \dots 5 \dots 7 = 111$$

$$10 \dots 7 \dots 5 = 8 \quad 9 \dots 3 \dots 4 = 10 \quad 3 \dots 6 \dots 5 = 4$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На цьому уроці ми продовжуємо обчислювати усно числові вирази.

— А ще я пропоную вам розв'язати цікаву і дещо незвичну задачу.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задач

• ст. 86, № 490 — колективно, письмово

— Чи допомагає схема у розв'язуванні цієї задачі? Доведіть.

— Як знайти відстань між ведмедиками?

- ст. 86, № 491 — робота у групах

2. Знаходження значень числових виразів.

- ст. 86, № 488 — робота у парах
- ст. 86, 87, № 489, 492 — усно, фронтально

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи допомагає алгоритм під час розв'язування прикладів та задач?

Домашнє завдання

ст. 87, № 493, 494

УРОК 67

Тема: Додавання виду $38+4$. Творча робота над задачею. Розв'язування задачі двома способами.

Мета: Формувати прийом усного додавання двоцифрового та одноцифрового числа з переходом через десяток; вчити учнів розв'язувати задачі різними способами.

Обладнання: алгоритм усного додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки котушок чорних ниток було в майстерні?

— Як узнати загальну кількість котушок?

— Що значить «збільшити»? «зменшити»?

— Проведіть взаємоперевірку із своїм сусідом по парті

2. Обчислювальний ланцюжок.

Перший доданок 6, другий 9, знайдіть суму ...; збільшіть на 5 ..., додайте 20 ..., додайте 6 ..., зменшіть на 12 ..., збільшіть на 30 ..., відніміть 60 ..., збільшіть на 90 ..., додайте 3 ..., відніміть 3. (Відповіді: 15, 20, 40, 46, 34, 64, 4, 94, 97, 17, 20)

3. Різномірневі завдання

I рівень

$$\dots - 40 = 60 \quad 44 + \dots = 88 \quad \dots + 25 = 55$$

$$95 - \dots = 5 \quad 39 - \dots = 19 \quad \dots + 8 = 78$$

II рівень

$$43 + 25 + \dots = 80 \quad 25 + 23 + \dots = 69$$

$$76 - 70 + \dots = 13 \quad 63 - \dots + 21 = 50$$

$$95 - 5 - \dots = 0 \quad 14 + \dots + 14 = 52$$

III рівень

— Від задуманого числа відняли 50 та додали 13. Отримали 43. Яке число задумали?

— До задуманого числа додали 24 та відняли 40. Отримали 8. Яке число задумали?

— Від задуманого числа відняли 60, відняли 40 та отримали 0. Яке число задумали?

— До 26 додали невідоме число та відняли 20. Отримали 30. Знайдіть невідоме число.

— Від 99 відняли 44 та додали невідоме число. Отримали 70. Знайдіть невідоме число.

— До 32 додали 16 та відняли невідоме число. Отримали 30. Знайдіть невідоме число.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Виконувати письмове додавання ви навчилися добре, а сьогодні (і на подальших уроках також) ми будемо працювати над усним додаванням. А ще спробуємо знайти різні способи розв'язування задачі.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Усні обчислення.

• ст. 87, № 495

• ст. 87, № 496

— Розгляньте запис і спробуйте пояснити розв'язання, користуючись алгоритмом.

Алгоритм

Додавання одноцифрового числа до двоцифрового з переходом через десяток.

1. Скласти одиниці з одиницями.

2. Результат додати до десятків.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

- ст. 87, 497, 498 — фронтально

2. Кругові приклади.

- ст. 87, № 500 — фронтально
- Які приклади ми називаємо «круговими»?
- Працюємо «ланцюжком».

3. Задачі.

- ст. 87, № 499 — усно, фронтально
- ст. 88, № 501 — робота у групах
- Знайдіть два способи розв'язування задачі.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Скількома способами розв'язали задачу?
- Що означає термін «усне додавання»?

Домашнє завдання

ст. 88, № 502, 503.

УРОК 68

Тема: Додавання виду $76 + 4$. Задачі на дві дії.

Мета: Опрацювати з учнями особливий випадок додавання двоцифрового та одноцифрового числа з переходом через десяток; вправляти учнів у прийомах перевірки прикладів на додавання.

Обладнання: алгоритм усного додавання з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Прочитайте приклади з відповідями: 42, 92, 91, 72.
- Яке число відняли?
- Які числові вирази склали ви?

2. Граф-схеми.

I варіант

44 13 20 3 10 6 24 52 4
|+|-|+|-|+|-|+|

II варіант

86 53 14 2 30 10 16 15 2
|-|+|+|-|+|-|+|

3. Різномірності завдання на вибір.

I рівень

- Запишіть всі числа восьмого десятка.
- Підкресліть найменше та найбільше числа.

II рівень

- Знайдіть закономірність та вставте пропущені числа:

0, 2, 4, ..., ..., 12, 14, ..., 18, 20.

III рівень

- Знайдіть закономірність та вставте пропущені числа:

86, 82, ..., 74, 70, ..., ..., 58, 54, ...

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів

- Продовжуємо роботу над прикладами та задачами, користуючись усними обчисленнями

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

- ст. 88, № 504 — фронтально
— Поясніть розв'язання, користуючись алгоритмом.
- ст. 88, № 505, 506 — усно, фронтально

2. Розв'язування задачі.

- ст. 88, № 507 — робота у групах
— Складіть схему та розв'яжіть задачу.

3. Розв'язування прикладів.

- * ст. 88, № 508 — фронтально
— Розв'язуємо приклади «ланцюжком».
- ст. 88, № 509 — диференційовано
(Відповіді: $18 - 3 - 7 = 8$ $19 - (16 - 6) = 12$
 $17 - (3 + 6) = 8$ $14 - 5 - 2 = 7$)

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Згадайте порядок дій.

— Чим користувалися під час розв'язання прикладів?

Домашнє завдання

ст. 89, № 510, 511.

УРОК 69

Тема: Додавання виду $38 + 52$. Задача на зустрічний рух.

Мета: Формувати в учнів прийоми додавання чисел з переходом через десяток, коли сума одиниць дорівнює десяти; ознайомити з поняттям «зустрічний рух».

Обладнання: алгоритм усного додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки кілограмів картоплі посадила господарочка?

— Прочитайте приклад з відповіддю: 39, 51, 20, 72.

2. Математичний диктант.

1. Знайдіть суму 60 і 24.

2. До числа 14 додайте 15.

3. Збільшіть 43 на 12.

4. Доданок 35, доданок 24. Знайдіть суму.

5. Знайдіть різницю чисел 98 і 5.

6. Дізнайтеся, на скільки 16 менше, ніж 36.

7. Число 45 зменшіть на 11.

8. Від числа 99 відніміть 55.

9. Зменшене 36, від'ємник 14. Знайдіть різницю.

10. До якого числа треба додати 5, щоб отримати 58?

11. Від якого числа треба відняти 11, щоб отримати 88?

12. До якого числа додали 8 і отримали 79?

(Відповіді: 84, 29, 55, 59, 93, 20, 34, 44, 22, 53, 99, 71)

3. Різномірне завдання на вибір.

I рівень

Накресліть перший відрізок довжиною 13 см, а другий на 4 см менший. Знайдіть довжину другого відрізка. Накресліть його.

II рівень

Довжина сторони квадрата 4 см. Знайдіть його периметр. Накресліть квадрат.

III рівень

Периметр квадрата дорівнює 20 см. Знайдіть довжину його сторони. Накресліть квадрат.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні на уроці ми продовжуємо розв'язувати приклади та задачі.

• ст. 89, № 514

— Поясніть спосіб розв'язання, користуючись алгоритмом.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Усні обчислення.

• ст. 89, № 515 — фронтально

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

• ст. 89, № 512 — самостійно із взаємоперевіркою

• ст. 89, № 518 — фронтально

2. Розв'язування задач.

• ст. 89, № 516 — робота у групах

• ст. 89, № 517 — робота у групах

— Попрацюйте у групах.

— Оберіть одну з двох задач та розв'яжіть.

3. Розв'язання прикладів.

• ст. 89, № 513 — по варіантах

I варіант — 1 рядок

II варіант — 2 рядок

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які задачі розв'язували: прості чи складені? Доведіть.

— Що полегшує вашу роботу під час усних обчислень?

Домашнє завдання

ст. 90, № 519, 520

УРОК 70

Тема: Усне віднімання виду $40 - 8$. Виправи і задачі на закріплення прийому віднімання.

Мета: Ознайомити учнів з прийомом усного віднімання від двоцифрового круглого числа одноцифрового числа; вправляти учнів у розв'язуванні завдань з використанням прийому віднімання.

Обладнання: алгоритм усного віднімання від двоцифрового круглого числа одноцифрового числа.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яка відстань буде між лисенятами? Як узнали?

— Які приклади ви розв'язали?

2. Гра «Мовчанка».

Доповніть до круглих чисел

I варіант

99	66	34	88	73	51	47	22
----	----	----	----	----	----	----	----

Відповіді:

99	66	34	88	73	51	47	22
----	----	----	----	----	----	----	----

1	4	6	2	7	9	3	8
---	---	---	---	---	---	---	---

100	70	40	90	80	60	50	30
-----	----	----	----	----	----	----	----

II варіант

42	67	35	21	93	58	89	76
----	----	----	----	----	----	----	----

Відповіді:

42	67	35	21	93	58	89	76
8	3	5	9	7	2	1	4
50	70	40	30	100	60	30	80

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

1 дм = ... см	67 см = ... дм ... см
4 дм 6 см = ... см	3 дм 5 см = ... см
80 см = ... дм	90 см = ... дм

II рівень

(«>», «<», «=»)

25 см ... 2 дм 5 см	4 дм 4 см ... 3 дм 3 см
1 дм 6 см ... 6 дм 1 см	43 см ... 3 дм 4 см
10 дм ... 100 см	29 см ... 45 см

III рівень

4 дм 5 см + 2 дм 6 см =	5 дм 6 см - 2 дм 3 см =
86 см - 8 дм =	10 дм + 1 см =
9 дм 5 см - 6 дм 5 см =	7 дм 7 см - 6 дм 6 см =

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— А сьогодні ми будемо виконувати усні обчислення з дією, яка є зворотною до дії додавання

— Яка це арифметична дія?

- ст. 90, № 521, 522 — усно, фронтально

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст. 90–91, № 523

— Роздивіться запропонований у підручнику спосіб обчислення.

— Чи можемо ми скористатися алгоритмом?

Алгоритм

Віднімання одноцифрового числа від двоцифрового з переходом через десяток.

1. Позич у круглого числа один десяток.
2. Від десяти відними один десяток.
3. Склади десятки та одиниці.

IV. Осмислення об'єктивних залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

- ст. 91, № 525, 526 — усно, фронтально

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 91, № 524 — робота у групах
— Обчисліть користуючись алгоритмом.

3. Розв'язування задачі.

- ст. 91, № 527 — фронтально
— Скільки способів розв'язування ви можете запропонувати?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Що таке кругле число?
- Скількома способами розв'язували задачу?

Домашнє завдання

ст. 92, № 528, 529

УРОК 71

Тема: Закріплення прийому обчислення виду $40 - 8$. Порівняння виразу і числа. Складання задач за даним виразом.

Мета: Закріпити вивчений матеріал; вправляти учнів у складанні задач, користуючись числовим виразом.

Обладнання: алгоритм усного віднімання одноцифрового числа від двоцифрового круглого числа.

ХІД УРОКУ

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чи змогли ви зразу відповісти на основне питання задачі? Чому?

— За скільки днів проросло насіння помідорів?

— Що спільного в усіх прикладах?

— Які відповіді отримали?

2. Обчисліть приклади та розшифруйте запис.

26	53	85	11	56	85	42	68	37	74

Я	—	$\frac{30 - 4}{\quad}$	Б	—	$\frac{20 - 9}{\quad}$	М	—	$\frac{40 - 3}{\quad}$
Л	—	$\frac{60 - 7}{\quad}$	З	—	$\frac{50 - 8}{\quad}$	У	—	$\frac{80 - 6}{\quad}$
Ю	—	$\frac{90 - 5}{\quad}$	И	—	$\frac{70 - 2}{\quad}$			

Відповідь: Я ЛЮБЛЮ ЗИМУ.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$$34 + 21 \qquad 49 + 11 \qquad 56 + 44$$

$$99 - 30 \qquad 100 - 30 \qquad 85 - 15$$

II рівень

$$44 + (20 + 22) \qquad 76 - (95 - 90)$$

$$(24 + 21) - 15 \qquad 84 - (25 + 25)$$

$$34 + (54 - 4) \qquad (39 + 11) + 20$$

III рівень

$$(25 + 44) - (85 - 70)$$

$$(85 - 40) - (74 - 40)$$

$$(48 + 12) + (14 + 16)$$

$$(99 - 9) - (64 + 20)$$

$$(32 + 2) - (22 + 12)$$

$$(79 - 19) + (15 + 15)$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми повторюємо все, що вивчали на попередніх уроках.

— Згадаємо, як обчислювати приклади з переходом через десяток, користуючись алгоритмом.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

- ст. 92, № 530 — фронтально

— Скільки задач отримає хлопчик, якщо купить обидва предмети?

- ст. 92, № 532 — фронтально

2. Знаходження значень числових виразів.

- ст. 92, № 531 — фронтально

- ст. 92, № 534 — по варіантах

I варіант — 1 рядок

II варіант — 2 рядок

3. Розв'язування задачі.

• ст. 92, № 533 — диференційовано

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку задачу розв'язували: просту чи складену?
Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 92, № 535, 536

УРОК 72

Тема: Віднімання виду $53 - 8$. Творча робота над задачею.

Мета: Опрацювати прийом віднімання одноцифрового числа від двоцифрового з переходом через десяток; вчити учнів пояснювати значення числових виразів.

Обладнання: алгоритм усного віднімання одноцифрового числа від двоцифрового з переходом через десяток

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які задачі ви придумали?

— Як розв'язали вираз до задачі?

— Прочитайте приклади з відповідями: 71, 55, 85, 61, 93, 43

2. Математичний диктант.

1. Запишіть найбільше одноцифрове число.

2. Запишіть найменше двоцифрове число.

3. Зменшіть найбільше двоцифрове число на 1 десяток.

4. На скільки треба зменшити 48, щоб отримати 28?

5. На скільки треба збільшити 23, щоб отримати 54?

6. Запишіть найменше трицифрове число.

7. На скільки 80 більше за 60?

8. На скільки 14 менше за 74?

9. Знайдіть суму 32 та 16.

10. Знайдіть різницю 93 та 63.

11. Збільшіть 42 на 13.

12. Зменшіть 59 на 16.

Відповідь: 9, 10, 89, 20, 31, 100, 40, 60, 48, 30, 55, 43.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$$23 = \dots + \dots \quad 94 = \dots - \dots \quad 59 = \dots + \dots$$

$$68 = \dots - \dots \quad 47 = \dots - \dots \quad 76 = \dots - \dots$$

II рівень

$$40 \dots 24 = \square \quad 68 \dots 14 = \square \quad 70 \dots 16 = \square$$

$$75 \dots 32 = \square \quad 57 \dots 19 = \square \quad 40 \dots 52 = \square$$

III рівень

$$5 \dots 3 \dots 1 = 9 \quad 12 \dots 6 \dots 6 = 0 \quad 7 \dots 2 \dots 5 = 14$$

$$9 \dots 5 \dots 4 = 10 \quad 8 \dots 4 \dots 3 = 9 \quad 5 \dots 6 \dots 7 = 18$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми опрацюємо ще один спосіб усного віднімання з переходом через десяток.

- ст. 93, № 537

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст. 93, № 538

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у вивчену матеріалі

1. Усні обчислення.

- ст. 93, № 540 — фронтально

- ст. 93, № 539 — фронтально

2. Розв'язування задач.

- ст. 93, № 541 — по варіантах, у групах

— Поясніть письмово, про що дізнаємось, розв'язавши подані вирази.

- ст. 93, № 542 — фронтально

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Який спосіб розв'язання числових виразів для вас зручніший?

Домашнє завдання
ст. 93, № 543, 544

УРОК 73

Тема: Загальний випадок віднімання двоцифрових чисел. Розв'язування задач за числовими даними до малюнків.

Мета: Ознайомити учнів із загальним випадком віднімання двоцифрових чисел за допомогою алгоритму; вправляти учнів у розв'язуванні задач за числовими даними до малюнків.

Обладнання: алгоритм віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Проведіть взаємоперевірку прикладів із своїм сусідом по парті.

— Яку задачу ви розв'язували: просту чи складену?

Доведіть.

— Яке питання потрібно поставити, щоб задача стала складною?

2. Гра «Мовчанка».

— Зменшіть на 8

53   62   91   44   25   87   36   78

Відповіді:

53   62   91   44   25   87   36   78

45   54   83   36   17   79   28   70

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$$\dots - 80 = 20 \quad 33 + \dots = 66 \quad \dots + 44 = 84$$

$$88 - \dots = 8 \quad 69 - \dots = 49 \quad \dots + 3 = 73$$

II рівень

$$34 + 52 + \dots = 100 \quad 52 + 32 + \dots = 96$$

$$67 - 60 + \dots = 16 \quad 36 - \dots + 12 = 30$$

$$89 - 9 - \dots = 0 \quad 41 + \dots + 41 = 99$$

III рівень

— Від задуманого числа відняли 40 та додали 31.

- Отримали 81. Яке число задумали?
— До задуманого числа додали 42 та відняли 30.
- Отримали 66. Яке число задумали?
— Від задуманого числа відняли 70, відняли 20.
- Отримали 0. Яке число задумали?
— До 62 додали невідоме число та відняли 43.
- Отримали 45. Знайдіть невідоме число.
— Від 88 відняли 33 та додали невідоме число.
- Отримали 70. Знайдіть невідоме число.
— До 23 додали 61 та відняли невідоме число.
- Отримали 55. Знайдіть невідоме число.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми дізнаємось про ще один спосіб розв'язання прикладів з переходом через десятку.

- ст. 94, № 545 — робота «ланцюжком»

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст. 94, № 546

IV. Обчислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

- ст. 94, № 547 — диференційовано
- ст. 94, № 549 — робота у парах

2. Розв'язування задач.

- ст. 94, № 548 — робота у групах
  - ст. 94, № 550 — робота у групах
- Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

3. Усні обчислення.

- ст. 94, № 551

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як узнати, на скільки одне число більше чи менше за інше?

Домашнє завдання

- ст. 95, № 552, 553, 554

УРОК 74

Тема: Загальний випадок віднімання двоцифрових чисел (продовження). Творча робота над задачею.

Мета: Виправляти учнів у відніманні двоцифрових чисел; формувати вміння складати і розв'язувати задачі.

Обладнання: алгоритм віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Чому дорівнює маса теляти?

— Чи змогли ви зразу відповісти на це питання?

Чому?

— Як ви знайшли різницю 45 та 18?

— Чи до кожного прикладу знайшли відповідь?

2. Запишіть пропущені числа.

$$\boxed{48} \overset{-9}{\square} \overset{-30}{\square} \overset{+18}{\square} \overset{+23}{\square} \overset{-20}{\square} \overset{+11}{\square} \overset{-9}{\square} \overset{+8}{\square} \overset{+60}{\square}$$

Відповіді: 48, 39, 9, 27, 50, 30, 41, 32, 40, 100.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Запишіть всі числа шостого десятка.

— Підкресліть найбільше та найменше числа.

II рівень

— Знайдіть закономірність та вставте пропущені числа:

20, 23, 26, ..., ..., 35, 38, ..., ..., ..., 50

III рівень

— Знайдіть закономірність та вставте пропущені числа:

99, 90, 81, ..., ..., 54, 45, ..., ..., ..., 9.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми відпрацюємо ті вміння, що отримали на попередніх уроках.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування числових виразів.

- ст. 95, № 555 — робота у парах
— Якщо потрібно, скористуйтеся алгоритмом.

2. Розв'язування задач.

- ст. 95, № 555 — фронтально
- ст. 95, № 557 — робота у групах
— Розв'яжіть вираз
— Поясніть свій вибір
- ст. 96, № 558 — диференційовано
— Завдання для учнів, які працюють самостійно.
Спробуйте записати розв'язання за допомогою числового виразу.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які задачі розв'язували: прості чи складені?
Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 96, № 559

УРОК 75

Тема: Віднімання виду $50 - 34$. Розв'язування кругових прикладів.

Мета: Опрацювати алгоритм віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток у різних випадках віднімання.

Обладнання: алгоритм віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— До якого виразу ви дібрали числа: 10, 42, 50, 14, 13?

2. Завдання для кмітливих.

• У будинку було 4 кімнати. З однієї кімнати зробили 2. Скільки кімнат стало у будинку? (5)

- Горіло 7 свічок, дві погасли. Скільки свічок залишилось? (2)
- Коли ми дивимось на число 3, а кажемо 15? (За годинником)
- Що буде із козою, коли їй виповниться сім років? (Піде восьмий)
- У трьох сестер по одному брату. Скільки всього дітей у цій сім'ї? (Четверо)
- Троє людей очікували поїзд три години. Скільки часу чекав кожний? (3)
- На столі стояло три склянки з малиною. Сергійко одну склянку з малиною з'їв. Скільки склянок залишилось? (3)

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Довжина першого відрізка дорівнює 8 см, а довжина другого на 6 см більша. Знайдіть довжину другого відрізка. Накресліть відрізки.

II рівень

Довжина сторони квадрата 6 см. Знайдіть периметр квадрата. Накресліть його.

III рівень

Периметр квадрата дорівнює 28 см. Знайдіть довжину сторони квадрата. Накресліть його.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми ознайомимося з відніманням двоцифрових чисел. Ви скажете, що вже знайомі з цією темою. Але на цьому уроці ми будемо вчитися віднімати двоцифрове число від круглого числа.

- ст. 96, № 560 — письмово, фронтально

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст. 96, № 561 — усно, фронтально
- Скористаємося алгоритмом.

Алгоритм

Віднімання двоцифрового числа від круглого.

1. Розбий від'ємним на десятки та одиниці.
2. Відніми від зменшуваного десятки.
3. Від результату відніми одиниці.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. • ст. 96, № 562 — усно, фронтально.

— Виконайте завдання, скориставшись алгоритмом.

2. Розв'язування задач.

• ст. 96, № 563 — самостійно, письмово

— Як узнати, на скільки одне число менше за друге?

— Чи допоможе вам це правило розв'язати цю задачу?

• ст. 96–97, № 565 — фронтально, письмово

— Прочитайте ще раз питання до задачі.

— Чи можемо ми зразу дати відповідь? Чому?

— Як знайти кількість жита?

— Чи можемо ми тепер сказати, яку кількість ячменю зібрали?

— А тепер ви можете відповісти на основне питання задачі?

— Доведіть.

3. Розв'язування прикладів.

• ст. 96, № 564 — робота у парах

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке «кругові» приклади?

— Чим вони відрізняються від інших прикладів?

Домашнє завдання

ст. 97, № 566, 567

УРОК 76

Тема: Усне і письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Складання задачі за скороченим записом.

Мета: Повторити усне і письмове додавання та віднімання двоцифрових чисел; вправляти учнів у складанні задач за скороченим записом.

Обладнання: алгоритм додавання та віднімання двоцифрових чисел.

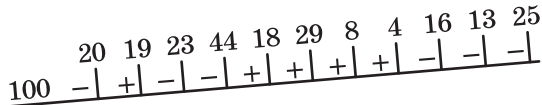
Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Яку задачу ви склали?
- Який результат отримали?
- Чи до кожного прикладу ви знайшли відповідь?

2. Граф-схема.

Відповіді: 80, 99, 76, 32, 50, 79, 87, 91, 75, 62, 37.

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

- 50 см = ... дм   7 дм 6 см = ... дм
- 6 дм 4 см = ... см   85 см = ... дм ... см
- 100 см = ... дм   3 дм = ... см

II рівень («<», «>», «=»)

- 52 см ... 5 дм 2 см   6 дм 6 см ... 7 дм 7 см
- 6 дм 7 см ... 7 дм 6 см   34 см ... 3 дм 4 см
- 100 см ... 10 дм   92 см ... 54 см

III рівень

- 5 дм 4 см + 3 дм 6 см =   6 дм 5 см - 3 дм 2 см =
- 68 см - 6 дм 8 см =   1 дм + 9 см =
- 5 дм 9 см - 5 дм 6 см =   3 дм 3 см - 2 дм 2 см =

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

- Сьогодні ми удосконалюємо свої знання в усному, письмовому додаванні та відніманні двоцифрових чисел.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Математичний диктант.

- ст. 97, № 568 — самостійно
- Зверте свої результати із сусідом по парті.

2. Розв'язування задач.

- ст. 97, № 569 — усно, фронтально
  - ст. 97, № 571 — робота у групах
  - ст. 98, № 572 — робота у групах
- Оберіть групою задачу.
— Складіть до неї схему.
— Розв'яжіть задачу.

3. Розв'язування прикладів.

- ст. 97, № 570 — робота у парах
  - ст. 98, № 573 — письмово, фронтально
- Назвіть найбільше двоцифрове число.
— Назвіть найбільше число четвертого десятка.
— Якою буде різниця цих двох чисел?
(Відповідь: $99 - 39 = 60$)

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Розв'язуючи задачі у групах, що ви шукали ціле чи частину?

— Як знайти невідому частину?

Домашнє завдання

ст. 98, № 574, 575

УРОК 77

Тема: Повторення додавання і віднімання двоцифрових чисел. Усні обчислення за таблицею.

Мета: Повторити матеріал, що було опрацьовано на попередніх уроках; провести підготовчу роботу до контрольної роботи.

Обладнання: алгоритм додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які задачі ви розв'язали: прості чи складені? Доведіть?

— Прочитайте приклади з відповідями: 64, 62, 58, 73, 32, 87.

2. Тест. Додавання і віднімання у межах 100.

1. $39 + 5 = \dots$ а) 44; б) 50; в) 34; г) 45;

2. $72 - 38 = \dots$ а) 42; б) 100; в) 34; г) 44;

3. $66 + 33 - 3 = \dots$ а) 90; б) 96; в) 102; г) 60;

4. $56 - (9 - 2) = \dots$ а) 63; б) 67; в) 60; г) 49;

5. $\dots + 22 = 44$ а) 40; б) 20; в) 22; г) 66;

6. Яка з нерівностей є правильною?

а) $70 - 16 < 14$; б) $30 + 15 > 27$;

в) $48 - 32 > 20$; г) $75 - 8 < 73 - 9$;

7. Першого дня Василько прочитав 15 сторінок, а другого на 8 більше. Скільки сторінок прочитав Василько за два дні?

а) 38; б) 28; в) 23; г) 22;

8. Треба посадити 30 дерев. Вчора посадили 10, сьогодні — 15 дерев. Скільки дерев залишилось посадити?

а) 15; б) 5; в) 25; г) 1;

9. На ковзанах каталося 16 хлопців, а дівчат на 9 більше. Скільки дівчат і хлопців каталось всього?

— Який вираз відповідає розв'язанню задачі?

а) $16 + 9$ б) $16 - 9$

в) $16 - 9 + 16$ г) $16 + (16 - 9)$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні повторимо все, що вивчали на попередніх уроках. Підготуємося до контрольної роботи.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування числових виразів.

• ст. 98, № 576 — робота у парах

— Під час роботи, будьте уважними. Старайтеся не потрапити у «пастки».

• ст. 98, № 577 — усно, фронтально

— Яку дію будете виконувати, знаходячи різницю?

— Як ще можна назвати зменшуване?

(Відповідь: ціле)

• ст. 99, № 578 — робота у парах, усно

— Перевірте один одного, виконуючи додавання.

2. Розв'язування задач.

• ст. 99, № 579 — робота у групах

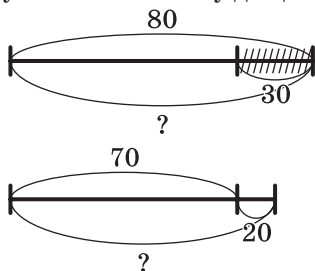
— Чи стане вам у пригоді число, яке означає кількість вапна? Доведіть.

— Для чого подане це число?

• ст. 99, № 580 — письмово, диференційовано

— Пропоную скласти схему до цієї задачі.

Відповідь:

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи завжди ми використовуємо всі дані, що подано у задачах? Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 99, № 581, 582

УРОК 78

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити знання учнів із теми «Додавання та віднімання двоцифрових чисел».

Хід уроку

1. Розв'яжіть задачу.

І варіант

У корзині було 60 кг яблук. З неї в один ящик поклали 26 кг яблук, а у другий 27 кг. Скільки кілограмів яблук залишилось у корзині?

II варіант

Школярам треба посадити 80 дерев. Спочатку вони посадили 27 дерев, а потім 38. Скільки дерев їм залишилось посадити?

2. Виконайте дії:

I варіант

$28 + 7$	$64 - 37$	$67 - 45$
$6 + 8$	$32 - 5$	$46 + 50$
$84 - 12$	$22 - 5$	$38 + 46$
$90 - 29$	$20 - 6$	$17 - 5$

II варіант

$24 + 34$	$82 - 37$	$46 - 14$
$18 - 7$	$45 - 8$	$9 + 8$
$16 + 18$	$7 + 6$	$54 + 36$
$30 + 18$	$12 - 7$	$38 + 12$

Додаткові завдання

• Батькові 50 років. Син молодший за батька на 28 років. Скільки років синові?

• Синові 22 роки. Його батькові 50. На скільки років син молодший за батька?

• Порахуйте зручним способом

$$(70 + 4) + 3 \qquad (6 + 39) - 1$$

$$(30 + 6) - 2 \qquad (70 + 4) - 3$$

$$30 + (20 + 8) \qquad 45 - (20 + 30)$$

• Вставте пропущений знак та число

$$56 \dots 18 = \square \qquad 62 \dots 19 = \square$$

$$24 = 7 \dots \square \qquad 76 \dots 4 = \square$$

$$47 \dots 0 = \square \qquad 90 \dots 75 = \square$$

УРОК 79

Тема: Аналіз результатів контрольної роботи. Дія множення, знак множення. Заміна прикладів на додавання прикладами на множення та прикладів на множення прикладами на додавання.

Мета: Провести аналіз допущених у контрольній роботі помилок; ознайомити учнів з дією множення, знаком множення; вчити замінювати дію додавання дією множення.

Хід уроку

I. Аналіз контрольної роботи

1. Характеристика виконання контрольної роботи.

2. Аналіз типових помилок.

3. Розв'язування аналогічних завдань з учнями, що припустилися помилок.

4. Завдання для учнів, що успішно впорались із контрольною роботою на вибір.

• Висота коня 1 см 2 дм, а верблюд на 6 дм вищий. Знайдіть висоту верблюда

• Висота страуса 2 м 5 дм, а журавля 1 м 8 дм. На скільки журавель вищий за страуса?

• Числа 17, 21, 13, 25 перепишіть у порядку зростання. Вставте числа, яких не вистачає, так, щоб кожне наступне число було на 2 одиниці більше від попереднього.

Відповідь: 13, 17, 21, 25;

13, 15, 17, 19, 21, 23, 25

8 ,5 ,3 ,2 •, ..., ..., ... Визначте принцип, за яким розміщені числа, і допишіть ще п'ять чисел

• Обчисліть

$$3 + 92 + 5)$$

$$27 - (4 + 3)$$

$$37 + (8 + 3)$$

$$56 - (6 + 10)$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми розпочинаємо нову тему: «Множення». Я не хочу наполягати на тому, що ви вперше чуєте термін «множення» та ніколи не чули таку арифметичну дію. Але ми будемо вивчати цю тему поступово, щоб ті, хто знає — повторили, а хто не знає — вивчили.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Я запрошую до дошки п'ятьох учнів. Візьміть із собою по 2 ручки.

— Скільки всього ручок у дітей?

— Як ви рахували?

— Ви склали рівні доданки чи різні?

— Чи можете ви сказати, як називається додавання однакових доданків?

— Відкрийте підручник на ст. 100, № 583. Прочитайте правило.

— Подивіться, як позначають знак множення.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Робота з числовими виразами.

- ст. 100, № 584 — диференційовано
- ст. 101, № 585 — диференційовано
- ст. 101, № 586 — диференційовано

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 101, № 587 — по варіантах на вибір

I варіант — приклади на додавання

II варіант — приклади на віднімання

3. Розв'язування задачі.

- ст. 101, № 588 — робота у групах
- Знайдіть два способи розв'язування задачі.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що називається множенням?

— Скількома способами ви розв'язували задачу?

Домашнє завдання

ст. 101, № 589, 590

Додаткові завдання

80, 90, 100•, ..., ...;

19, 17, 15, ..., ...;

100, 95, 85, 70, ..., ...;

— З'ясуйте, яка закономірність властива кожному з цих рядів чисел? Запишіть в кожному ряду 1–3 числа

• Збільшиться, чи зменшиться число 12 (53, 99), якщо в ньому поміняти місцями цифри? На скільки одиниць?

• Як записати число 10 трьома одиницями (Відповідь: $11 - 1 = 10$)

УРОК 80

Тема: Читання прикладів на множення. Назви чисел при множенні. Задачі на множення.

Мета: Вчити учнів читати приклади на множення; ознайомити учнів з назвами компонентів при множенні; формувати уміння розв'язувати задачі на множення.

Обладнання: таблиця назв компонентів при множенні.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як ви знайшли кількість квіток?

— Назвіть суму 17, 17, 17?

2. Математичний диктант.

1. Запишіть чотири будь-яких одноцифрових числа.

2. Запишіть чотири двоцифрових числа. Збільшіть їх на 2 десятки.

3. Запишіть, на скільки треба збільшити 84, щоб отримати 90?

4. Запишіть, на скільки треба зменшити 70, щоб отримати 61?

5. Запишіть, яке число треба збільшити на 32, щоб отримати 64?

6. Запишіть, яке число треба зменшити на 26, щоб отримати 18?

7. Запишіть число, яке менше 65 на 21.

8. Запишіть число, яке більше 42 на 31.

9. Запишіть, суму чисел 61 і 29.

10. Запишіть, різницю чисел 46 і 17.

11. Якщо задумане число збільшити на 12, то отримаємо 63. Яке число задумали?

12. Якщо задумане число зменшити на 51, то отримаємо 18. Яке число задумали?

Відповіді: 6, 9, 32, 44, 44, 73, 90, 29, 51, 69.

3. Різноманітні завдання на вибір.

І рівень

У двох класах 81 учень. В одному класі 42 учня. Скільки учнів у другому класі?

II рівень

Пароплав було развантажено за 26 годин замість 85 годин за нормою. На скільки годин раніше було розвантажено пароплав?

III рівень

У класі 17 дівчат, їх на 2 більше, ніж хлопчиків. Скільки у класі учнів?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми згадаємо, що таке множення, як правильно читати приклади на множення. Будемо розв'язувати задачі, в яких потрібно буде скористатися множенням.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. — На якому місці у прикладах на множення стоїть однаковий доданок?

— Знайдіть їх на ст. 102, № 593

2. — Які назви мають числа при додаванні?

— А у чисел при множенні свої назви.

• ст. 102, № 594 — усно, фронтально

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

• ст. 102, № 595, 596 — фронтально

2. Диференційована робота (письмово)

• ст. 102, № 591

• ст. 102, № 592

• ст. 103, № 597

3. Розв'язування задачі.

• ст. 103, № 598 — усно, фронтально

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке добуток?

— Яке число повинно стояти першим у прикладах на множення?

Домашнє завдання

ст. 103, № 599, 600.

Додаткові завдання

• У одному бідоні 14 л молока, у другому 15 л. Випили 17 л. Який вираз показує, скільки молока залишилося?

$$14 + 15 \quad (15 + 14) + 17 \quad (15 + 14) - 17$$

— Запишіть та обчисліть.

• На прямій лінії позначено 5 точок. Відстань між кожними двома сусідніми точками 1 см. Яка відстань між крайніми точками? Якщо потрібно, зробіть креслення.

• Сума трьох чисел дорівнює 80. Сума першого і другого дорівнює 60, а сума першого і третього дорівнює 20. Знайдіть числа

(Відповідь: 0, 60, 20)

УРОК 81

Тема: Складання таблиці множення числа 2. Задачі на множення. Вправи і задачі на додавання і віднімання в межах 100.

Мета: Ознайомити учнів з таблицею множення числа 2; виправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач на додавання і віднімання в межах 100.

Обладнання: таблиця множення числа 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яка маса 6 посилок?

— Назвіть приклади з відповідями: 34, 90, 24, 55, 36, 32, 84, 26.

— В якому прикладі додавання можна було замінити множенням?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Знайдіть суму 32 і 19 ...; зменшіть її на 11 ...; отримане число — перший доданок, другий — 42, знайдіть суму ..., збільшіть її на 9 ...; зменшіть на 18 ..., зменшіть на 26 ...; додайте 13 ...; відніміть 15 ...; знайдіть попереднє число ...; збільшіть його на 38 ...; відніміть 70 ...; на скільки отримане число більше, ніж 9?

(Відповіді: 51, 40, 82, 91, 73, 47, 60, 45, 44, 82, 12, 3)

3. Різномірні завдання на вибір

I рівень

Накресліть два відрізки. Довжина першого 17 см, а другий на 6 см коротший.

II рівень

Накресліть такий відрізок, щоб він був коротше за ширину листа зошита на 9 см.

III рівень

Накресліть три відрізки. Довжина першого відрізка 10 см, другого на 4 см менша, а довжина першого дорівнює сумі довжин двох перших відрізків.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми розпочнемо безпосередньо вивчати множення. Будемо складати таблицю. А ось яку ...? Трішки пізніше ви самостійно відповісте на це запитання.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст. 103, № 601 — усно, фронтально
- ст. 104, № 604 — усно, фронтально

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задачі.

- ст. 104, № 605 — диференційовано
- ст. 104, № 606 — диференційовано

2. Завдання на повторення.

- ст. 103, № 602 — по варіантах

I варіант

$$13 + 13 + 13 = \quad 39 - (13 + 13) = \quad 82 - 17 =$$

II варіант

$$20 + 20 + 20 = \quad 60 - (20 + 20) = \quad 48 + 37 =$$

— Чи можете ви у деяких прикладах додавання замінити множенням? Доведіть.

- ст. 103, № 603 — робота у групах

— Чи можете ви порівнювати довжину стрічок, не знаючи довжини усіх трьох стрічок?

— Довжина якої стрічки вам невідома?

— Знайдіть її.

— Тепер ви можете виконати завдання задачі?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку таблицю ми сьогодні склали?

— Яке число повинно стояти на першому місці при дії множення?

Домашнє завдання

ст. 104, № 607, 608

УРОК 82

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Закріплення додавання і віднімання в межах 100.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач.

Обладнання: таблиця множення числа 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

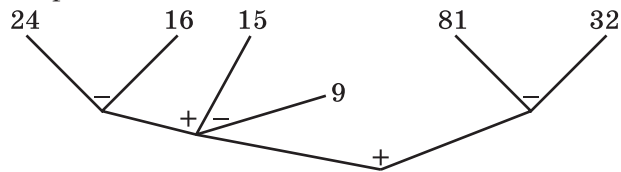
— Скільки днів у тижні?

— На скільки сантиметрів виросте соняшник?

— Запишіть це число у дециметрах та сантиметрах

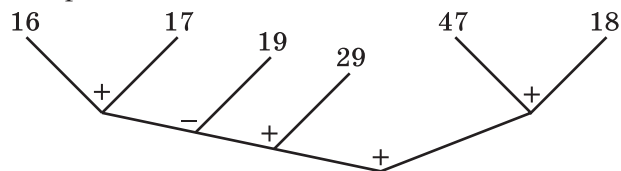
2. Граф-схеми.

I варіант

Відповіді: 8, 23, 14, 49, 63.

II варіант

Відповіді: 33, 12, 41, 65, 106.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$35 + 8 \quad 9 + 55 \quad 32 - 8 \quad 70 - 21$

$73 + 19 \quad 67 + 8 \quad 46 - 27 \quad 43 - 11$

II рівень

— Знайдіть помилки:

$16 + 7 = 23 \quad 49 + 6 = 54 \quad 43 - 7 = 36$

$31 - 8 = 39 \quad 28 + 8 = 26 \quad 87 + 4 = 90$

$24 - 6 = 30 \quad 73 - 5 = 68$

III рівень

$65 + 19 - 15 \quad 45 + 26 - 47$

$49 + 28 - 29 \quad 80 - 58 - 22$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми будемо відпрацьовувати таблицю множення числа 2.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

• ст. 105, № 610 — фронтально

• ст. 105, № 609 — фронтально

• ст. 105, № 612 — фронтально

2. Диференційована робота.

• ст. 105, № 611

• ст. 105, № 613

3. Завдання на повторення.

• ст. 105, № 614 — по варіантах

I варіант $36 + 43 =$ $63 - 38 =$

II варіант $25 + 44 =$ $52 - 27 =$

• ст. 105, № 615 — фронтально

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Якою дією можна замінити дію додавання?

— Як називаються числа при множенні?

Домашнє завдання

ст. 105–106, № 616, 617

Додаткові завдання

Порівняйте

$60 - 4 \dots 60 - 8 \quad 3 \text{ м } 8 \text{ дм} \dots 83 \text{ дм}$

$$12 - 7 \dots 16 - 9 \quad 5 \text{ дм } 6 \text{ см} \dots 56 \text{ см}$$

$$46 + 7 \dots 46 - 9 \quad 29 \text{ см} \dots 2 \text{ дм } 7 \text{ см}$$

$$86 + 5 \dots 5 + 86 \quad 46 \text{ дм} \dots 6 \text{ м } 4 \text{ дм}$$

Знайдіть відповідь не обчислюючи:

$$10 - 3 + 3 - 3 + 3 - 3 + 3 =$$

$$98 + 17 + 32 - 17 - 32 + 84 - 84 =$$

$$34 + 5 + 8 + 12 - 5 - 8 - 12 =$$

УРОК 83

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Обчислення виразів на дії різних ступенів.

Мета: Формувати вміння розв'язувати вправи і задачі на множення; обчислювати вирази на дії різних ступенів.

Обладнання: таблиця множення числа 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Проведіть взаємоперевірку домашнього завдання із своїм сусідом по парті.

2. Математичний диктант.

1. Запишіть п'ять будь-яких одноцифрових чисел.

2. Запишіть п'ять двоцифрових чисел. Зменшіть кожне на 2 десятки.

3. Запишіть, на скільки треба збільшити 13, щоб отримати 73.

4. Запишіть, на скільки треба зменшити 27, щоб отримати 18.

5. Запишіть, яке число треба збільшити на 32, щоб отримати 89.

6. Запишіть, яке число треба зменшити на 41, щоб отримати 25.

7. Запишіть число, яке менше 84 на 31.

8. Запишіть число, яке більше 23 на 41.

9. Запишіть, сума 75 і 19.

10. Запишіть, різницю 94 і 49.

11. Якщо задумане число збільшити на 21, то отримуємо 53. Яке число задумали?

12. Якщо задумане число зменшити на 41, то отримуємо 13. Яке число задумали?

(Відповіді: 60, 9, 57, 66, 53, 64, 94, 45, 32, 54)

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

За два дні діти підклеїли для бібліотеки 45 книжок. Першого дня вони підклеїли 19 книжок. Скільки книжок вони підклеїли другого дня?

II рівень

У одному бідоні А літрів молока, а у другому на 2 літри менше. Скільки літрів молока у другому бідоні?

III рівень

Учні назбирали 84 кг жолудів. Перша група збрала 29 кг. Скільки кілограмів збрала друга група, якщо відомо, що перша група збрала на 2 кг менше, ніж перша?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На цьому уроці ми практично відпрацьовуємо знання, які отримали на попередніх уроках. Узнаємо, що в одному прикладі можуть зустрітися і дія додавання і дія множення.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст. 106, № 621

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи (фронтально).

- ст. 106, № 618, 619, 622

2. Обчислення виразів на дії різних ступенів.

- ст. 106, № 623 — диференційовано
- ст. 107, № 626 — диференційовано

3. Розв'язування задач по варіантах.

I варіант — ст. 106, № 624

II варіант — ст. 106, № 625

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які дії ми поєднували у межах одного прикладу?

— Про що говорить перше число у прикладах на множення?

Домашнє завдання

ст. 107, № 627, 628

Додаткові завдання

• Випишіть приклади з відповіддю 34

$$86 - 42 \qquad 0 + 34 \qquad 36 + 12$$

$$90 - 56 \qquad 73 - 20 \qquad 27 + 7$$

• Накресліть чотирикутник. Проведіть у ньому відрізок так, щоб вийшло два трикутника

• Розв'яжіть зручним способом

$$50 + (20 + 8) \qquad 40 + (20 + 6)$$

$$60 - (30 + 6) \qquad 90 - (30 + 4)$$

УРОК 84

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Задачі на дві дії різного ступеня.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач.

Обладнання: таблиця множення числа 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яку дію у прикладах ви виконували першою?

— Яке число ви отримали в результаті розв'язування задачі?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Знайдіть різницю чисел 82 і 61 ...; збільшіть її на 8 ...; зменшіть на 23 ...; збільшіть на 18 ...; відніміть 9 ...; відніміть 10 ...; додайте 46 ...; відніміть 29 ...; знайдіть суму отриманого числа і 8 ...; знайдіть наступне число ...; відніміть 17 ...;

(Відповіді: 21, 29, 6, 24, 15, 5, 51, 22, 30, 31, 14)

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

Накресліть квадрат із стороною 8 см. Знайдіть його периметр.

II рівень

Накресліть прямокутник із сторонами 3 см і 5 см. Знайдіть його периметр.

III рівень

Периметр квадрата 30 см. Знайдіть довжину сторони квадрата. Накресліть квадрат.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація новчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо роботу над практичним застосуванням таблиці множення числа 2.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування виразів.

• ст. 107, № 629 — самостійно

• ст. 107, № 630 — самостійно

2. Розв'язування задач.

• ст. 107, № 631

• ст. 107, № 630

Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

• ст. 107, № 633 — усно, фронтально

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Якою дією можна замінити дію додавання?

— Що таке добуток?

Домашнє завдання

ст. 107–108, № 634, 635

Додаткові завдання

$$2 \cdot 3 \bullet = \quad 2 \cdot 5 = \quad 2 \cdot 9 = \quad 2 \cdot 7 =$$

$$3 \cdot 2 \bullet = \quad 5 \cdot 2 = \quad 9 \cdot 2 = \quad 7 \cdot 2 =$$

• Випишіть приклади із відповіддю 62:

$$54 + 8 \quad 70 - 7 \quad 69 - 6$$

$$82 - 30 \quad 71 - 9 \quad 61 + 1$$

$$70 - 8 \quad 32 + 30 \quad 92 - 30$$

УРОК 85

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2.

Вправи і задачі на дії різного ступеня.

Мета: Формувати уміння учнів розв'язувати вправи і задачі.

Хід уроку

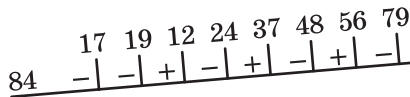
I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Так скільки ж осіб потрібно ще прийняти на роботу?

— Які приклади ви вписали?

2. Граф-схема.

Відповіді: 67, 48, 60, 36, 73, 25, 81, 2.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$9 + 7$

$48 + 26$

$17 - 9$

$56 - 12$

$18 + 22$

$16 + 8$

$36 - 18$

$72 - 36$

II рівень

$74 + 19 - 58$

$62 - 48 + 29$

$93 - 36 + 39$

$71 - 35 + 16$

III рівень

Запишіть вирази без дужок так, щоб значення їх не змінилось:

$87 - (16 + 24)$

$84 - (26 + 14)$

$48 - (27 + 8)$

$(48 + 7) - 5$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— На уроці ми закріплюємо знання, що отримали раніше. І підготуємося до контрольної роботи.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

- ст. 108, № 636

— Попрацюйте у парах.

— Перевірте один у одного таблицю множення числа 2.

- ст. 108, № 638 — фронтально

2. Розв'язування прикладів та задачі самостійно.

- ст. 108, № 637

- ст. 108, № 640

- ст. 108, № 639

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке множення?

— Як називають числа при множенні?

Домашнє завдання

ст. 108–109, № 641, 642

Додаткові завдання

- Що більше і на скільки: 64 без 26 або число 81, зменшене на 45?

$$\bullet \dots - 18 = 46 \qquad \dots + 18 = 42$$

$$30 + \dots = 46 \qquad 20 - \dots = 16$$

$$\dots + 36 = 56 \qquad \dots - 13 = 20$$

- Замініть додавання множенням

$$3 + 3 + 3 + 3$$

$$21 + 21 + 21 + 21$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10$$

$$12 + 12 + 12 + 12 + 12$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7$$

$$37 + 37$$

УРОК 86

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити рівень знань учнів.

Хід уроку

I. Контрольна робота

1. Розв'яжіть задачу:

I варіант

У дитячий садок привезли два бідони молока. В одному 24 л молока. За обідом випили 18 л. Скільки літрів залишилось на вечерю?

II варіант

У мішку 52 кг крупи. Першого разу з нього взяли 12 кг, а другого 16 кг. Скільки кілограмів крупи залишилось у мішку?

2. Обчисліть суму та замініть, де можливо, додавання множенням:

I варіант

$$\begin{aligned}3 + 3 + 3 + 3 &= \\8 + 8 + 8 + 8 + 8 &= \\16 + 16 + 16 &= \\32 + 23 + 25 &= \end{aligned}$$

II варіант

$$\begin{aligned}2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 &= \\9 + 9 + 9 &= \\15 + 15 + 15 &= \\16 + 17 + 19 &= \end{aligned}$$

3. Закінчіть запис так, щоб він був правильним.

I варіант

$$\begin{aligned}7 + 7 + 7 + 7 &= 7 \cdot \dots \\6 + 6 + 6 &> 6 \cdot \dots \\12 + 12 + 12 &< 12 \cdot \dots \end{aligned}$$

II варіант

$$\begin{aligned}7 + 7 + 7 + 7 &< 7 \cdot \dots \\5 + 5 + 5 + 5 &= 5 \cdot \dots \\17 + 17 + 17 + 17 &> 7 \cdot \dots \end{aligned}$$

4. Розв'яжіть приклади:

I варіант

$$\begin{aligned}2 \cdot 4 + 28 &= \\2 \cdot 7 - 10 &= \\2 \cdot 3 + 22 &= \\2 \cdot 9 - 18 &= \end{aligned}$$

II варіант

$$\begin{aligned}2 \cdot 6 - 9 &= \\2 \cdot 5 + 14 &= \\2 \cdot 8 + 18 &= \\2 \cdot 10 - 20 &= \end{aligned}$$

• Додаткові приклади:

$$\begin{aligned}35 - 14 + 1 & & (43 + 50) - 30 \\60 + 40 - 3 & & 55 + 44 - 5 \\(16 + 18) + 5 & & 69 - 60 + 4\end{aligned}$$

• Доберіть потрібні числа

$$\begin{aligned}\dots + 25 &= 70 & \dots - 9 &= 63 & 41 - \dots &= 5 \\ \dots - 21 &= 40 & 80 + \dots &= 96 & 63 + \dots &= 100 \\ 93 - \dots &= 41 & 8 + \dots &= 53 & \dots - 45 &= 8\end{aligned}$$

УРОК 87

Тема: Аналіз результатів контрольної роботи. Дія ділення. Задачі на дії різного ступеня.

Мета: Формувати в учнів поняття про дію ділення; провести аналіз контрольної роботи; вправляти учнів розв'язувати задачі на дії різного ступеня.

Обладнання: таблиця множення на 2; таблиця ділення на рівні частини.

Хід уроку

I. Аналіз результатів контрольної роботи

1. Аналіз типових помилок.

2. Виконання аналогічних завдань.

3. Завдання для учнів, які успішно виконали контрольну роботу на вибір.

Обчисліть:

$$44 + 2 \quad 36 + 40 \quad 58 + 2 \quad 6 + 24$$

$$56 - 3 \quad 68 - 30 \quad 30 - 8 \quad 52 - 16$$

$$48 + 6 \quad 36 + 36 \quad 38 - 25 \quad 16 + 22$$

• Складіть всі можливі суми та різниці, використовуючи дані числа. Значення кожного виразу повинно дорівнювати 31.

Числа: 14, 26, 5, 12, 16, 3, 82, 15, 19, 7, 28, 8, 31

• Порівняйте вирази, не обчислюючи їх значення:

$$38 + 2 \dots 38 + 26$$

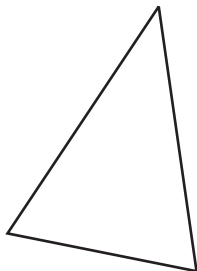
$$72 + 6 \dots 72 - 6$$

$$13 + 8 \dots 8 + 13$$

• Розв'яжіть задачу.

На станцію поступило 54 вагони вугілля. Вранці розвантажили 18 вагонів, а ввечері 17 вагонів. Скільки вагонів залишилося розвантажити?

• Накресліть такий же трикутник. Виміряйте довжину його сторін.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Фронтальна робота.

- ст. 110, № 645

— Візьмемо 12 кубиків. Розкладемо їх на 4 рівні частини. Скільки кубиків у кожній частині? Запишемо результати обчислення у зошитах та на дошці.

$$(12 : 4 = 3 \text{ (см)})$$

2. • ст. 110, № 646

— Кожний візьміть в руки заготовлену смужку. Виміряйте її довжину. Поділіть смужку на дві рівні частини.

— Як це можна зробити?

— Виміряйте довжину кожної частини.

— А тепер запишемо приклад на ділення.

$$(12 : 2 = 6 \text{ (см)})$$

- ст. 110, № 646

— Скільки банок соку привезли в їдальню?

— Скільки літрів соку вміщується в усіх цих банках?

— Як це записати? ($2 \cdot 6 = 12$ (л))

— Скільки літрів соку витратили за день?

— Як порахувати скільки літрів соку залишилося?

$$(12 - 9 = 3 \text{ (л)})$$

— Запишемо відповідь:

3 літри соку залишилося.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— З якою арифметичною дією ми познайомились на уроці?

— З якою арифметичною дією вона пов'язана?

Домашнє завдання

ст. 110, № 648, 649

УРОК 88

Тема: Зв'язок дій множення і ділення. Розв'язування задач і прикладів на дії першого ступеня.

Мета: Встановити зв'язок між діями множення та ділення; вправляти учнів у розв'язуванні прикладів та задач.

Обладнання: таблиця множення на 2, таблиця ділення на вміщення.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки частин у смужці?

— Яка довжина однієї частини?

— Яку задачу ви склали?

— Прочитайте приклади з відповідями: 37, 35, 19, 55, 48

2. Обчисліть усно та розшифруйте прислів'я.

Д –	$49 + 15$	Р –	$84 - 28$	У –	$34 + 29$
Ж –	$99 - 9$	Б –	$30 + 70$	О –	$57 - 39$
Ю –	$42 + 51$	Ш –	$25 - 6$	К –	$71 + 15$
А –	$93 - 78$	Т –	$38 + 16$	Ь –	$79 - 9$

64	56	63	90	100	83

64	56	63	90	100	18	93

19	63	86	15	93	54	70

Відповідь: Дружбу дружбою шукають.

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

— Порівняйте числа та числові вирази.

$61 - 7 \dots 67$ $34 \dots 45 - 9$

$89 - 15 \dots 80$ $18 \dots 27 - 9$

II рівень

— Порівняйте числові вирази.

$$35 + 35 \dots 60 + 10 \qquad 92 - 18 \dots 76 + 14$$

$$48 + 12 \dots 48 - 12 \qquad 39 - 12 \dots 42 + 16$$

III рівень

— Порівняйте числові вирази.

$$14 + (16 + 12) \dots 12 + (16 + 14)$$

$$(29 + 18) - 25 \dots 29 - (18 + 7)$$

$$89 - (13 + 18) \dots 72 + (42 - 40)$$

$$(63 - 19) + 15 \dots (43 + 15) - 37$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— З якою арифметичною дією пов'язано дію ділення?

— Сьогодні ми впевнемося у нашому твердженні.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

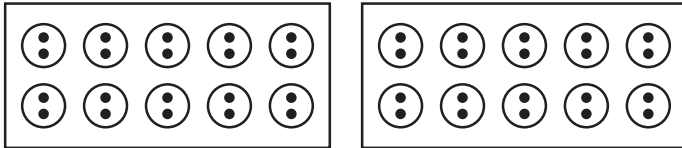
1. Усні вправи.

• ст. 111, № 650 — фронтально

• ст. 111, № 651 — фронтально

— Візьмемо 2 таблиці до яких приклеїмо гудзи-

ки

— Скільки гудзиків у кожному рядку?

— Скільки таких рядків?

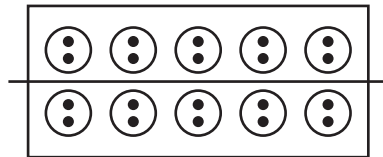
— Запишіть результат обчислення:

— Скільки всього гудзиків на одній таблиці?

$$(2 \cdot 5 = 100)$$

— Розріжемо першу таблицю на дві рівні части-

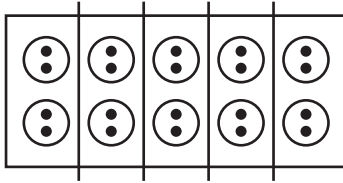
ни

— По скільки гудзиків у кожній частині?

— Як це записати? ($10 : 2 = 5$ (гудзиків))

— Розріжемо другу табличку на п'ять рівних частин

— По скільки ґудзиків у кожній частині?

— Запишемо результат.

$$10 : 5 = 2 \text{ (ґудзиків)}$$

— Прочитайте правило на ст. 111.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

- ст. 111, з 652
- ст. 111, № 653 — взаємоперевірка

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 111, № 654

I варіант — 1 рядок

II варіант — 2 рядок

3. Розв'язування задачі диференційовано.

- ст. 111, № 655

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Скільки прикладів на ділення можна утворити від одного прикладу на множення?

Домашнє завдання

ст. 112, № 656, 657

УРОК 89

Тема: Складання таблиці ділення на 2. Задачі на ділення.

Мета: Формувати в учнів зв'язок між множенням та діленням; вправляти учнів у розв'язуванні задач на ділення.

Обладнання: таблиця ділення на 2.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як ви знайшли загальну кількість туристів?

— Яке число отримали?

— Проведіть взаємоперевірку із своїм сусідом по парті прикладів на ділення.

2. Завдання для допитливих.

• Знайдіть зайву фігуру

• У водія є брат Микола, а у Миколи брата немає.

Хто Миколі водій?

Відповідь: сестра.

• Дідуся звати Андрій Степанович, його онуку Олена Сергіївна. Як звати дідусевого сина?

Відповідь: Сергій Андрійович.

• Які з цих тверджень неправильні?

Перед травнем буде квітень, а після квітня червень.

Якщо завтра вівторок, то сьогодні середа.

• Чи завжди такі твердження правильні?

День коротший від ночі.

Тиждень має 7 днів.

Місяць має 30 днів.

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

— Розв'яжіть приклади. Спосіб розв'язування оберіть самостійно (усно або письмово).

$$37 + 18 \quad 45 + 29$$

$$95 - 66 \quad 81 - 16$$

II рівень

— Випишіть приклади з відповіддю 100.

$$34 + 66 \quad 96 - 6 \quad 100 - 1 \quad 16 + 84$$

$$82 - 12 \quad 49 + 51 \quad 98 + 2 \quad 76 - 18$$

III рівень

— Розв'яжіть приклади:

$$93 + (12 + 16) - 35 =$$

$$(84 - 15) + (95 - 67) + 13 =$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо складати таблицю ділення на 2. На яку таблицю ми будемо опиратися?

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— З кожного прикладу на множення складіть приклад ділення на 2

$$2 \cdot 2 = 4 \quad 2 \cdot 6 = 12 \quad 4 : 2 = 2 \quad 12 : 2 = 6$$

$$2 \cdot 3 = 6 \quad 2 \cdot 7 = 14 \quad 6 : 2 = 3 \quad 14 : 2 = 7$$

$$2 \cdot 4 = 8 \quad 2 \cdot 8 = 16 \quad 8 : 2 = 4 \quad 16 : 2 = 8$$

$$2 \cdot 5 = 10 \quad 2 \cdot 9 = 18 \quad 10 : 2 = 5 \quad 18 : 2 = 9$$

— Порівняйте нашу таблицю на ділення з таблицею, яку склали учні іншого другого класу (ст. 112, № 658)

— Чи існує інший варіант запису?

— Перевірте свої припущення по підручнику.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Фронтальна робота.

• ст. 112, № 659

• ст. 113, № 660

2. Розв'язування числових виразів.

— Що таке добуток? Сума? Різниця?

• ст. 113, № 661

I варіант — 1 таблиця

II варіант — 2 таблиця

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Якою таблицею ви користувалися, щоб скласти таблицю ділення на 2?

Домашнє завдання

ст. 113, № 662, 663

УРОК 90

Тема: Застосування таблиці ділення на 2 для розв'язування задач на ділення на рівні частини та ділення на вміщення. Порівняння задач.

Мета: Формувати вміння розв'язувати задачі за допомогою дії ділення; вправляти учнів у розв'язуванні прикладів і задач.

Обладнання: таблиця ділення на 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яка довжина кожної частини відрізка?

— Прочитайте приклади з відповідями: 4, 8, 14.

2. Граф-схема.

$$\begin{array}{cccccccc} & 38 & 42 & 78 & 14 & 27 & 18 & 29 \\ 26 & + | & - | & + | & - | & - | & - | & + | \end{array}$$

(Відповідь: 64, 22, 100, 86, 59, 41, 70)

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Виразіть в сантиметрах

$$2 \text{ дм } 8 \text{ см} = \dots \text{ см} \quad 7 \text{ дм } 4 \text{ см} = \dots \text{ см}$$

$$3 \text{ дм } 1 \text{ см} = \dots \text{ см} \quad 9 \text{ дм } 3 \text{ см} = \dots \text{ см}$$

II рівень

— Виразіть в метрах та дециметрах:

$$84 \text{ дм} = \dots \text{ м } \dots \text{ дм} \quad 95 \text{ дм} = \dots \text{ м } \dots \text{ дм}$$

$$10 \text{ дм} = \dots \text{ м } \dots \text{ дм} \quad 39 \text{ дм} = \dots \text{ м } \dots \text{ дм}$$

III рівень

— Обчисліть результат:

$$3 \text{ м } 6 \text{ дм} + 4 \text{ м } 2 \text{ дм} = \quad 2 \text{ м } 1 \text{ дм} + 6 \text{ м} =$$

$$8 \text{ м } 9 \text{ дм} - 3 \text{ м } 5 \text{ дм} = \quad 7 \text{ м } 3 \text{ дм} - 3 \text{ м} =$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми будемо удосконалювати свої знання з ділення на 2.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків і залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

- ст. 113–114, № 665

2. Розв'язування задач.

- ст. 114, № 666

— Оберіть групою одну із задач та розв'яжіть її.

3. Робота з нерівностями.

- ст. 114, № 667 — фронтально

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи однакові задачі ви розв'язували? Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 114, № 668, 669

УРОК 91

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 2. Назви чисел при діленні.

Мета: Ознайомити учнів з назвами чисел при діленні; вправляти учнів у розв'язуванні вправ та задач.

Обладнання: таблиця ділення на 2, таблиця назв компонентів при діленні.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як ви знайшли кількість суконь?

— Яке число отримали?

2. Обчисліть усно та розшифруйте прислів'я.

Л –	<table border="1"><tr><td>95 – 28</td></tr></table>	95 – 28	А –	<table border="1"><tr><td>34 + 39</td></tr></table>	34 + 39	С –	<table border="1"><tr><td>82 – 44</td></tr></table>	82 – 44
95 – 28								
34 + 39								
82 – 44								
К –	<table border="1"><tr><td>62 + 19</td></tr></table>	62 + 19	В –	<table border="1"><tr><td>37 – 17</td></tr></table>	37 – 17	Е –	<table border="1"><tr><td>65 + 5</td></tr></table>	65 + 5
62 + 19								
37 – 17								
65 + 5								
О –	<table border="1"><tr><td>92 – 76</td></tr></table>	92 – 76	Щ –	<table border="1"><tr><td>58 + 13</td></tr></table>	58 + 13	Н –	<table border="1"><tr><td>44 – 13</td></tr></table>	44 – 13
92 – 76								
58 + 13								
44 – 13								
Я –	<table border="1"><tr><td>28 + 29</td></tr></table>	28 + 29	И –	<table border="1"><tr><td>76 – 18</td></tr></table>	76 – 18	Й –	<table border="1"><tr><td>54 + 6</td></tr></table>	54 + 6
28 + 29								
76 – 18								
54 + 6								
Д –	<table border="1"><tr><td>66 – 60</td></tr></table>	66 – 60	Ь –	<table border="1"><tr><td>37 + 27</td></tr></table>	37 + 27			
66 – 60								
37 + 27								

67	73	38	81	73	20	70

38	67	16	20	16

71	16

20	70	38	31	57	31	58	60

6	70	31	64

Відповідь: Ласкаве слово — що весняний день.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Вставте пропущені числа:

$$\dots + 25 = 40 \quad \dots - 47 = 23 \quad 62 - \dots = 9$$

II рівень

— Вставте пропущені числа і знаки «+», «-»:

$$25 \dots 73 = \square \quad 47 = 14 \dots \square \quad 56 \dots 39 = \square$$

III рівень

— вставте пропущені числа:

$$34 + \dots - 48 = 12 \quad \dots + 45 - 57 = 17$$

$$15 - 13 + \dots = 91$$

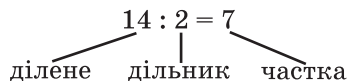
II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми узнаємо, як називають числа при діленні? А також знову будемо розв'язувати задачі та приклади.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Роздивіться таблицю (ст. 114, № 670)

— Що є результатом ділення?

— Як ще можна назвати ділене?

(Відповідь: ціле)

— Як ще можна назвати дільник, частку

(Відповідь: частини)

— Яку дію треба виконати, щоб знайти ціле?

(Відповідь: множення)

— А частку?

(Відповідь: ділення)

— Ці знання нам будуть потрібні при розв'язуванні прикладів і задач.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків і залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні обчислення.

- ст. 115, № 671
- ст. 115, № 672
- ст. 115, № 673
- ст. 115, № 674

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 115, № 675 — диференційовано

3. Розв'язування задач — робота у групах

- ст. 115, № 676
- ст. 115, № 677

— Оберіть групою одну із задач та розв'яжіть її.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як називають числа при діленні?

— Що в прикладі на ділення є цілим? Частинами?

Домашнє завдання

ст. 115, № 678, 679

УРОК 92

Тема: Вправи на засвоєння таблиць множення числа 2 і ділення на 2.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач на множення та ділення.

Обладнання: таблиця ділення на 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яку задачу ви розв'язували: просту чи складену?

— Скільки відповідей отримали? Назвіть їх.

— Проведіть взаємоперевірку прикладів із своїм сусідом по парті.

2. Обчислювальний ланцюжок.

Зменшуване 63, від'ємник 26, знайдіть різницю ...; збільшіть на 8 ...; збільшіть на 14 ...; зменшіть на 6 ...; знайдіть суму отриманого числа і 17 ...; відніміть 28 ...; додайте 19 ...; знайдіть наступне число ...; збільшіть на 9 ...; відніміть 41 ...; додайте 25 ...

(Відповідь: 37, 45, 59, 53, 70, 42, 61, 62, 71, 30, 55)

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

— Накресліть перший відрізок довжиною 15 см, другий на 3 см коротший, ніж перший.

II рівень

— Довжина прямокутника 10 см, а ширина на 8 см менше, ніж довжина. Накресліть прямокутник.

III рівень

— Ширина прямокутника удвічі менша, ніж довжина. Довжина прямокутника дорівнює 12 см. Накресліть прямокутник. Знайдіть його периметр.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо розв'язувати приклади і задачі, використовуючи таблицю множення числа 2, ділення на 2.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 116, № 680, 684

• ст. 116, № 682

• ст. 116, № 687

2. Розв'язування задач.

• ст. 115, № 683 — робота у групах

• ст. 115, № 684 — робота у групах

— Оберіть групою задачу і розв'яжіть її.

• ст. 116, № 685 — фронтально

— Як узнаєте, скільки коштує одна цукерка?

— Тепер ви можете відповісти на основне питання задачі? Доведіть.

3. Порівняння нерівностей.

• ст. 116, № 686 — самостійно

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як узнати, на скільки одне число більше, ніж інше?

— Що таке множення?

Домашнє завдання

ст. 117, № 688, 689

УРОК 93

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення та ділення числа 2. Складання виразів на дві дії за текстовим формулюванням.

Мета: Опрацювати складені задачі, які містять дію ділення; вправляти учнів у складанні виразів за текстовим формулюванням.

Обладнання: таблиця ділення на 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте відповіді, які ви отримали у прикладах.

— Яку кількість соку налили у кожен банку?

— Яку відповідь у задачі ви отримали?

2. Завдання для допитливих.

• Прочитайте числа: 27, 72, 7, 17, 70

Скільки різних цифр використано для запису чисел? Скільки всього цифр використано?

• Над під'їздом будинку висить табличка з номерами квартир від 37 до 72. Чи є в цьому під'їзді квартири 25? 73? 71?

• Скільки потрібно цифр, щоб записати всі круглі числа, враховуючи й число 100? Доведіть письмово.

• Продовжіть ряд чисел 1, 4, 7, ..., щоб останнім було число 16.

- Назвіть двоцифрові числа, в яких сума цифр дорівнює 5.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Утворіть з кожного прикладу на множення два приклади на ділення.

$$2 \cdot 6 = 12 \quad 2 \cdot 9 = 18 \quad 2 \cdot 4 = 8$$

II рівень

— Порівняйте числові вирази.

$$2 + 2 + 2 \dots 2 \cdot 3 \quad 25 \cdot 3 \dots 25 + 25 + 25$$

$$8 + 8 \dots 8 \cdot 4 \quad 6 + 6 + 6 + 6 + 6 \dots 6 \cdot 8$$

III рівень

— Користуючись таблицею множення числа 2, обчисліть числові вирази:

$$8 \cdot 2 = \quad 14 : 7 =$$

$$6 \cdot 2 = \quad 18 : 9 =$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми удосконалюємо уміння і навички розв'язувати вправи і задачі на засвоєння таблиць множення і ділення числа 2.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків і залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

- ст. 117, № 690 — взаємоперевірка, робота у парах
- ст. 117, № 693

— Що ви можете сказати про коробки: чи однакові вони?

— Тепер ми можемо легко порахувати кількість склянок в одній коробці.

— Поясніть, як ви це зробите.

2. Розв'язування задач.

- ст. 117, № 691 — фронтально

— Користуючись планом, розв'яжемо задачу.

— Задачу можна розв'язати по діях та виразом.

По діях

1) $12 : 2 = 6$ (гр.) — знайшов один хлопчик;

2) $6 + 4 = 10$ (гр.) — знайшла дівчинка.

Відповідь: 10 грибів.

Виразом

$12 : 2 + 4 = 10$ (гр.) — знайшла дівчинка.

Відповідь: 10 грибів.

- ст. 117, № 692 — робота у групах
- Розв'яжіть задачу, працюючи у групах
- Але спочатку складемо план розв'язування:

1. Скільки літрів соку містять 8 банок?

2. Скільки всього соку заготовили?

3. Розв'язування числових виразів.

- ст. 117, № 694 — самостійно
- ст. 117, № 695 — робота у парах

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що значить: знайти добуток? Знайти частку?

— Що допомагає вам у розв'язуванні задач?

Домашнє завдання

ст. 118, № 696, 697

УРОК 94

Тема: Складання таблиці множення числа 3. Приклади і задачі на дії різного ступеня.

Мета: Формувати поняття, що таблиця множення спирається на відповідні приклади на додавання; вправляти учнів у розв'язуванні прикладів і задач.

Обладнання: таблиця множення числа 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте, які числові вирази ви записали?

— Які результати отримали?

— Проведіть взаємоперевірку прикладів.

2. Обчислювальний ланцюжок.

42 $+13$ -16 -20 $+19$ $+62$ -74 $+28$ $+37$ -45

Відповіді: 55, 39, 19, 38, 100, 26, 54, 91, 46.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Допишіть необхідне число

$$39 > 16 + \dots \qquad 94 - 39 > \dots$$

$$42 - \dots < 25 \qquad \dots + 35 < 67$$

II рівень

— Допишіть необхідне число

$$39 + \dots > 39 + 14 \qquad 48 + 25 > 48 + \dots$$

$$\dots + 12 < 68 - 15 \qquad 95 - 67 < \dots - 67$$

III рівень

— Допишіть необхідне число

$$35 + (15 + \dots) > 35 + (25 + 4)$$

$$25 + (\dots - 10) > 44 - (\dots + 12)$$

$$\dots - (42 + 6) < \dots - (84 - 69)$$

$$67 - (24 + \dots) < 39 + (18 + \dots)$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми виступимо з вами знову у ролі дослідників: складемо таблицю множення числа 3. Будемо її використовувати для розв'язування прикладів і задач.

III. Сприймання і усвідомлення нового матеріалу

1. Усні справи — фронтально.

• ст. 118, № 698, 699

— А тепер переходимо безпосередньо до складання таблиці множення числа 3 (ст. 118, № 700).

$$3 + 3 \qquad 3 \cdot 2 = 6$$

$$3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 3 = 9$$

$$3 + 3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 4 = 12$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 5 = 15$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 6 = 18$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 7 = 21$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 8 = 24$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 \qquad 3 \cdot 9 = 27$$

— Який приклад з цієї таблиці вам відомий?

— Чим відрізняються приклади $2 \cdot 3$ та $3 \cdot 2$ один від одного?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків і залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

- ст. 118, № 701
- ст. 118, № 702
- ст. 118, № 703

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 119, № 704 — самостійно

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що показує перший множник? Другий?

— Подумайте, чи зміниться результат, якщо множники поміняти місцями?

Домашнє завдання

ст. 119, № 705, 706

УРОК 95

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 3. Порівняння задач з різним розташуванням множників в умові.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач з використанням таблиці множення числа 3; засередити увагу учнів на те, що в задачах множники можуть бути розташовані по-різному.

Обладнання: таблиця множення числа 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як ви знайшли загальну кількість кілограмів овочів?

— Яке число отримали?

— Скільки грошей витратив Миколка?

— Хто з хлопців заплатив більше? На скільки?

2. Обчисліть усно і розшифруйте прислів'я.

П –	<table border="1"><tr><td>76 – 5</td></tr></table>	76 – 5	Р –	<table border="1"><tr><td>48 + 2</td></tr></table>	48 + 2	А –	<table border="1"><tr><td>53 – 30</td></tr></table>	53 – 30
76 – 5								
48 + 2								
53 – 30								
В –	<table border="1"><tr><td>82 + 17</td></tr></table>	82 + 17	Д –	<table border="1"><tr><td>90 – 31</td></tr></table>	90 – 31	К –	<table border="1"><tr><td>59 + 31</td></tr></table>	59 + 31
82 + 17								
90 – 31								
59 + 31								
И –	<table border="1"><tr><td>86 – 19</td></tr></table>	86 – 19	У –	<table border="1"><tr><td>39 + 2</td></tr></table>	39 + 2	Е –	<table border="1"><tr><td>67 – 35</td></tr></table>	67 – 35
86 – 19								
39 + 2								
67 – 35								
Ж –	<table border="1"><tr><td>81 – 46</td></tr></table>	81 – 46	Т –	<table border="1"><tr><td>76 + 15</td></tr></table>	76 + 15	Ь –	<table border="1"><tr><td>41 – 19</td></tr></table>	41 – 19
81 – 46								
76 + 15								
41 – 19								

69	50	23	99	59	23

90	50	67	99	59	41

69	28	50	28	99	23	35	67	91	22

Відповідь: Правда кривду переважить.

3. Різномірності завдання на вибір.

I рівень

— Знайдіть закономірність у розташуванні чисел та допишіть ще п'ять чисел

10, 12, 14, 16, 18, ..., ..., ..., ..., ...

II рівень

— Знайдіть закономірність у розташуванні чисел. Знайдіть зайве число. Допишіть свої п'ять чисел

40, 44, 45, 48, 52, ..., ..., ..., ..., ...

III рівень

— Знайдіть закономірність у розташуванні чисел. Допишіть свої два числа

5, 10, 20, 35, ..., ...;

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні у вас буде можливість застосувати свої знання у практичних завданнях.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 119, № 707

— Яку задачу можна скласти за цим малюнком?

— Як її розв'язати?

• ст. 120, № 709

— До якого висновку ви прийшли?

— Чому не вистачить банок? Доведіть.

2. Порівняння нерівностей — робота у парах.

• ст. 119, № 708

3. Розв'язування задач.

• ст. 120, № 710 — фронтально

— Чи можемо зразу сказати, скільки грошей заплатили за всю покупку? Доведіть

• ст. 120, № 711 — робота у групах

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

— Що ви помітили? Доведіть.

4. Розв'язування прикладів.

• ст. 120, № 712 — самостійно

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Чи зміниться результат, якщо по-різному розташувати в умові множники?

Домашнє завдання

ст. 120, № 713, 714

УРОК 96

Тема: Коло і круг. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 3. Порівняння задач на множення і додавання.

Мета: Ознайомити учнів з поняттями «коло» і «круг»; вчитися креслити коло за допомогою циркуля; порівнювати задачі з однаковими даними на множення і додавання.

Обладнання: таблиця множення числа 3, таблиця: «Коло, круг».

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки покривал можна пошити?

— Як ви це узнали? Доведіть правильність своїх міркувань.

2. Заповніть таблицю.

а	73		33	17	49		86
в	8	16		54	18	52	
а + в		94	85			99	100

3. Різномірневі завдання на вибір.

I рівень

По дорозі до школи Галинка заходить за Марійкою, а потім вони заходять за Ганнусею. Хто з них живе найближче, а хто найдалі від школи?

Відповідь: найближче живе Ганнуса, а найдалі Галинка.

II рівень

Катруся, Марійка, Галинка купили по пиріжку: одна з капустою, друга з рисом, третя з яблуками. Хто з них купив який пиріжок, якщо у Катрусі пиріжок не з капустою і не з яблуками, а Марійка не любить з капустою?

Відповідь: Катруся — з рисом;
Марійка — з яблуками;
Галинка — з капустою.

III рівень

Степанко вищий за Марійку, але нижчий за Оксанку, Андрійко найвищий серед них. Ці діти вишикувалися за зростом (крайній зліва — найвищий). Назвіть їх по порядку.

Відповідь: Андрійко, Оксанка, Степанко, Марійка.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів

— Коло та круг — це різні чи однакові поняття?

Обміркуйте свою думку

— Сьогодні на уроці ми з'ясуємо, хто з вас мав рацію.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

— Ви бачите на малюнку круг. На ньому позначено точки О, А. (ст. 120, № 715)

— Прочитаємо правило на ст. 121.

— Так можна назвати коло і круг однаковими поняттями? Доведіть.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Геометричний матеріал — фронтально.

- ст. 121, № 716
- ст. 121, № 717

2. Розв'язування задач.

- ст. 121, № 718

I варіант — 1 задача

II варіант — 2 задача

3. Розв'язування прикладів.

- ст. 122, № 720 — самостійно

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке коло?

— * Що таке радіус?

— Чи завжди однаковий набір даних у задачах передбачає однакове розв'язування? Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 122, № 721, 722

УРОК 97

Тема: Вирази з дужками на дії різного ступеня. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 3.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні різних видів завдань; продовжити роботу над розв'язуванням задач.

Обладнання: таблиця множення числа 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Проведіть взаємоперевірку прикладів.

— Як узнати, на скільки одне число більше за інше?

— На скільки більше заплатили за блокноти ніж за книжку?

2. Цікаві завдання для допитливих дітей.

• Знайдіть у кожному рядку «зайве» число. Як називаються числа, що залишилися? Яке число в кожному рядку буде найбільшим після переставлення цифр?

28 7 42 64 32

53 19 8 37 81

21 22 9 23 24

• У Тані 35 горіхів. Скільки горіхів вона могла б віддати братикові, щоб у неї залишилося більше, ніж 27?

64, 53, 42, 31 •, ..., ..., ...;

На скільки одиниць в кожному числі цифра десятків більша від цифри одиниць? Скільки ще двоцифрових чисел можна записати? Запишіть їх.

(Відповідь: 75, 86, 97)

• Назви двоцифрові числа, в яких різниця між першою і другою цифрами дорівнює 5.

(Відповідь: 50, 61, 72, 83, 94)

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

— Розв'яжіть приклади

$$50 - 28$$

$$9 + 56$$

$$53 - 26$$

$$81 - 5$$

$$39 + 17$$

$$84 - 75$$

II рівень

— Розв'яжіть числові вирази:

$$60 - 17 + 8$$

$$91 - 70 - 8$$

$$8 + 42 - 35$$

$$89 - 9 - 16$$

$$53 + 7 - 6 - 8$$

$$5 + 36 - 7$$

III рівень

$$33 - 6 + 13 - 7 + 11 - 9 =$$

$$(65 - 150 + (27 - 18 - 9)) + 26 =$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми попрацюємо над виразами з дужками. Згадаємо, чого вимагають від нас дужки. Попрацюємо над задачами.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні справи.

• ст. 122, № 723 — робота у парах, взаємоперевірка

- ст. 122, № 724
- ст. 122, № 727

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 122, № 725 — самостійно
— Яку дію будете виконувати першою? Доведіть.

3. Геометричний матеріал.

- ст. 122, № 726

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Яка дія завжди виконується першою?
- Що таке відрізок?

Домашнє завдання

ст. 123, № 728, 729

УРОК 98

Тема: Складання виразів з дужками. Взаємозв'язок дій множення і ділення (повторення). Вправи і задачі на засвоєння вивчених таблиць множення і ділення. Знаходження довжини ламаної лінії.

Мета: Повторити взаємозв'язок множення та ділення; вправляти учнів у розв'язуванні різних видів вправ.

Обладнання: таблиця множення числа 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Чи допоміг вам план розв'язування задачі?
- Скільки пакетів борошна залишилося?
- Проведіть взаємоперевірку прикладів.

2. Математичний диктант.

1. Знайдіть різницю чисел 82 та 9.
2. Знайдіть суму чисел 62 та 13.
3. Зменшуване 34, від'ємник 9, знайдіть різницю.
4. Доданки 62 та 28. Знайдіть суму.

5. Яке число більше 38 на 9?
6. Яке число менше 41 на 2?
7. Збільшіть 87 на 5.
8. Зменшіть 28 на 9.
9. Напишіть число, яке менше 32 на 8.
10. Напишіть число, яке більше 78 на 15.
11. На скільки 26 менше 70?
12. На скільки 81 більше 12?

Відповіді: 73, 75, 25, 90, 47, 39, 44, 69.

3. Різнорівневі завдання на вибір.

I рівень

— Поставте знаки «+», «-», щоб рівність була правильною: $9 \dots 3 \dots 7 = 5$

Відповідь: $9 + 3 - 7 = 5$.

II рівень

— Поставте знаки «+», «-», щоб рівність була правильною: $14 \dots 6 \dots 5 = 13$

Відповідь: $14 - 6 + 5 = 13$ або $14 - (6 - 5) = 13$.

III рівень

— Поставте знаки «+», «-», щоб рівність була правильною:

$27 \dots 3 \dots 7 = 23$ $27 \dots 3 \dots 7 = 17$

Відповіді: $27 + 3 - 7 = 23$;

$27 - 3 - 7 = 17$ або $27 - (3 + 7) = 17$.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні ми будемо складати вирази з дужками, розв'язувати задачі, вимірювати довжину ламаної лінії.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Математичний диктант — фронтально.

- ст. 123, № 730

(Учні працюють одночасно і на дошці, і в зошитах)

2. Усні вправи — фронтально.

- ст. 123, № 731, 732

3. Розв'язування задач — робота у групах.

- ст. 123, № 733
- ст. 124, № 734

— Оберіть групою задачу і розв'яжіть її.

4. Геометричний матеріал.

• ст. 124, № 735 — робота у парах

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Про що «говорять» дужки у числових виразах?

— Чи знадобилася вам для розв'язування задач таблиця множення?

— Скільки прикладів на ділення можна скласти з одного прикладу на множення?

Домашнє завдання

ст. 124, № 736, 737

УРОК 99

Тема: Повторення вивченого. Творча робота над задачею.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні різних видів завдань; підготовка до контрольної роботи.

Обладнання: таблиця множення чисел 2,3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Яка довжина бігової доріжки?

— Яку дію використовували для розв'язання задачі? Чому?

— Чи змогли зразу знайти кількість каштанів? Чому?

— Скільки в парку каштанів?

2. Обчисліть усно і розшифруйте прислів'я.

В –	$48 + 20$	З –	$76 + 14$	Ч –	$76 - 50$
П –	$90 - 60$	И –	$17 + 65$	Е –	$38 + 47$
Т –	$82 - 65$	Л –	$83 - 24$	С –	$90 - 59$
О –	$47 + 15$	Я –	$59 - 31$	К –	$38 + 16$
Н –	$25 + 36$	І –	$32 - 14$		

68	26	82	17	82	31	28

61	18	54	62	59	82

61	58

30	18	90	61	62

Відповідь: Вчитися ніколи не пізно.

3. Різномірності завдання на вибір.

I рівень

— Знайдіть закономірність та заповніть таблицю:

△ ч	○ ч	□ ч
○ с		△ с
□ ж	△ ж	

ч — червоний
с — синій
ж — жовтий

II рівень

— Знайдіть закономірність та заповніть таблицю:

□ з	□ с	□ ч
○ ч	○ з	
		△ з

з — зелений
с — синій
ч — червоний

III рівень

— Знайдіть закономірність та заповніть таблицю:

○ с	△ ч	□ ж
△ ч	□ ж	

ч — червоний
с — синій
ж — жовтий

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні нам потрібно добре підготуватися до контрольної роботи. Тому ми повторимо все, що вивчали на попередніх уроках.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 124–125, № 741

• ст. 125, № 742

2. Розв'язування прикладів — фронтально.

ст. 125, № 744

3. Розв'язування задачі — фронтально.

• ст. 125, № 743

4. Самостійна робота.

• ст. 124, № 738

• ст. 124, № 739

• ст. 124, № 740

I варіант — 1 рядок

II варіант — 2 рядок

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як називаються числа при множенні? Діленні?

— Яка дія виконується першою?

Домашнє завдання

ст. 125, № 745, 746

УРОК 100

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити знання учнів, уміння розв'язувати задачі та числові вирази.

Хід уроку

I. Контрольна робота

1. Розв'яжіть задачу.

I варіант

У 7 пакетах по 3 кг яблук, а у одному 5 кг. Скільки кг яблук у всіх пакетах?

II варіант

На 8 полицках стояло по 3 книжки, а на одній 9 книжок. Скільки книжок на всіх полицках?

2. Розв'яжіть приклади.

I варіант

$$10 : 2 + 15 = \quad 2 \cdot 7 + 18 =$$

$$18 : 2 + 29 = \quad 59 + 20 : 2 =$$

$$62 - (3 \cdot 2) = \quad (9 - 7) \cdot 2 =$$

II варіант

$$8 : 2 + 19 = \quad 2 \cdot 8 + 29 =$$

$$18 : 2 + 44 = \quad 62 + (2 \cdot 3) =$$

$$75 + 14 : 2 = \quad (8 - 6) \cdot 3 =$$

3. Порівняйте вирази:

I варіант

$$2 \cdot 4 + 46 \quad \dots \quad 2 \cdot 2 + 79$$

$$2 \cdot 9 - 14 \quad \dots \quad 2 \cdot 6 - 5$$

II варіант

$$2 \cdot 4 + 24 \quad \dots \quad 2 \cdot 9 - 13$$

$$2 \cdot 9 + 13 \quad \dots \quad 2 \cdot 5 + 35$$

Додаткові завдання

• На одній грядці учні посадили 37 кущів полуниць, а на другій на 18 кущів більше. Скільки всього кущів полуниць посадили учні?

$$\bullet \quad 90 - 34 \quad 38 + 18 \quad 73 - 29 \quad 47 - 28$$

$$\quad 64 + 16 \quad 27 + 36 \quad 52 - 28 \quad 54 + 18$$

$$\bullet \quad 80 + \dots = 100 \quad 30 - \dots = 18$$

$$\quad \dots - 23 = 29 \quad \quad \dots + 5 = 51$$

УРОК 101

Тема: Аналіз результатів контрольної роботи. Складання таблиці ділення на 3. Складання задач за даним розв'язанням.

Мета: Провести аналіз типових помилок у контрольній роботі; опрацювати таблицю ділення на 3; формувати вміння складати умову задачі за поданим розв'язанням.

Обладнання: таблиця множення числа 3.

Хід уроку

I. Аналіз результатів контрольної роботи

1. Аналіз типових помилок.

2. Розв'язування аналогічних завдань.

3. Завдання для учнів, які успішно впорались з контрольною роботою.

• * На одному городі висадили 92 грядки моркви та буряків; а на другому моркви на 15 грядок менше, буряків на 19 грядок більше. Скільки грядок займають ці овочі на другому городі?

(Відповідь: на 4 грядки більше, 96 грядок)

Виконання дії:

$$26 + 28 \qquad 81 - 15 \qquad 12 - 7$$

$$62 - 26 \qquad 48 + 29 \qquad 8 + 9$$

$$55 + 33 \qquad 63 - 24 \qquad 66 - 19$$

Не виконуючи обчислень, порівняти вирази:

$$8+8+8 \dots 8 \cdot 3 \qquad 6+6+6+6 \dots 6 \cdot 3$$

$$8+8+8+8 \dots 8 \cdot 4 \qquad 10 \cdot 3 \dots 10+10 \cdot 10$$

• Сума трьох чисел дорівнює 88. Перше число 21, а друге на 14 більше. Знайдіть третє число.

Складіть задачу та розв'яжіть її.

I — 26 л

II — ?, на 8 л менше

II. Повідомлення теми уроку мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

Назвіть дію зворотну до дії множення.

1. Утворіть від прикладу на множення два приклади на ділення:

$$3 \cdot 6 = 18 \text{ (Відповідь: } 18:3=6; 18:6=3)$$

Сьогодні ми будемо складати таблицю ділення на три.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- ст.126, №749

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів «ланцюжком».

- ст.126, №750

— На дошці записано приклади.

— Користуючись таблицею ділення, розв'яжемо приклади.

2. Розв'язання задач.

- ст.126, №751 — фронтально, усно

- ст.126, №752 — фронтально

— Як запишемо невідоме число? (Відповідь: 85)

— Яку дію потрібно виконати, якщо число, зменшують?

Відповідь: $85 - 20 = 65$.

— Що нам невідомо?

Відповідь: зменшуване, або ціле.

— Як знайдемо це число?

Відповідь: $85 - 20 = 65$

$$65 + 20 = 85.$$

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку таблицю складали на уроці?

— На що спиралися, складаючи таблицю ділення?

Домашнє завдання

Ст. 127, №754, 754.

УРОК 102

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 3. Знаходження периметра квадрата.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач на засвоєння таблиці ділення на 3.

Обладнання: таблиця ділення на 3.

Хід уроку

I. Актуалізація та корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади з відповідями: 7, 80, 36.

— Яка маса однієї цеглини?

— Як знайти її масу?

2. Обчисліть усно та розшифруйте запис:

м —	32-14	и —	28+34	є —	26+17	б —	67-35
д —	83-24	к —	25+36	о —	17+55	л —	73-58
с —	86-19	а —	39+26	т —	38+16	ц —	54-16
ю —	51-23	н —	62-27	ж —	81-56	е —	41-19
я —	67+15						

18	62	73	61	15	65	59	65	43	18	72

54	65	32	15	62	38	28

18	35	72	25	22	35	35	82

Відповідь: ми складаємо таблицю множення.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Вставте знаки «>», «<» або «=»:

$$32-7 \dots 32-10 \quad 80 \dots 80-7 \quad 90-45 \dots 90-31$$

$$56-20 \dots 67-40 \quad 67+5 \dots 5+67 \quad 60 \dots 60+9$$

II рівень

— Вставте знаки «>», «<» або «=»:

$$7+(3+2) \dots 7+5 \quad 54-(4+2) \dots 54-7$$

$$16-(6+3) \dots 16-9 \quad (30+8)-7 \dots 38+6$$

III рівень

— Вставте знаки «>», «<» або «=»:

$$40-(20+3) \dots 40-2+3 \quad (60+7)-5 \dots 60+2-3$$

$$50-(10+6) \dots 50-10-6 \quad (30+4)+20 \dots 34+30-20$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Хіба цікаво сидіти нудно зубрити таблицю множення або ділення. На мій погляд, значно простіше запам'ятовується таблиця під час виконання різних завдань.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задач.

• ст.127, №755 — усно, фронтально

• ст.127, №758 диференційовано.

— Чи можемо ми зразу сказати, скільки залів побудовано? Чому?

— Як знайти кількість залів у восьми магазинах?

— А тепер ми можемо відповісти на основне питання задачі? Доведіть.

2. Геометричний матеріал.

• ст. 127, № 759

— Як знайти периметр квадрата додаванням? Множенням?

* — Існує формула, за якою знаходять периметр квадрата.

(Формула — загальний короткий та точний вираз)

— Латинською буквою Р позначають периметр.

— Оскільки довжина сторони квадрата не змінюється, пишуть латинську букву а.

— Множать на 4, тому що у квадрата чотири сторони.

— Формула має такий вигляд:

$$P=a \cdot 4$$

— Отже нашу вправу можна записати ось так:

$$a=3 \text{ (см)}$$

$$P=3 \cdot 4$$

$$P=12 \text{ (см)}$$

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке периметр?

— Чим квадрат відрізняється від інших чотирикутників?

— * Чи кожен квадрат є прямокутником, а кожний прямокутник квадратом?

Домашнє завдання

Ст. 127, № 760, 761

УРОК 103

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 3. Обчислення довжини сторони рівностороннього трикутника за його периметром.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ та задач на засвоєння таблиць множення та ділення.

Обладнання: таблиці множення числа 2,3; таблиці ділення на 2, 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Проведіть взаємоперевірку прикладів із своїм сусідом по парті.

— Скільки кусків тканини отримали?

— Як знайшли, невідому величину?

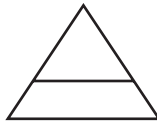
2. Обчислювальний ланцюжок.

Перший множник 2, другий 6, знайдіть добуток ...; зменшіть на 3 ...; отримане число — ділене, дільник 3, знайдіть частку ...; збільшіть на 18 ...; поділити на 3 ...; знайдіть наступне число; поділіть на 2 ...; поділіть на 2 ...; помножьте на 8 ...;

(Відповідь: 12, 9, 3, 21, 7, 8, 4, 2, 16)

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень. Накресліть таку фігуру.

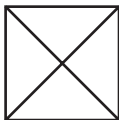
Порахуйте трикутники. Відповідь запишіть у зошит.

II рівень. Накресліть таку фігуру.

Порахуйте трикутники. Відповідь запишіть у зошит.

III рівень. Накресліть таку фігуру.

Порахуйте трикутники. Відповідь запишіть у зошит.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Як назвати фігуру, яка має три сторони, три вершини, три кути?

— Сьогодні ми будемо знаходити довжину сторони рівностороннього трикутника за його периметром.

— Удосконалювати свої знання у розв'язанні вправ на множення та ділення.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

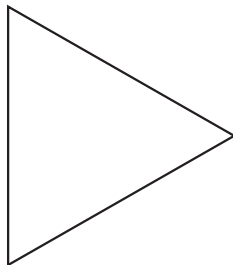
1. Геометричний матеріал.

• ст. 128, № 764

— Чому трикутник, який ви бачите на плакаті назвали рівностороннім?

— Його периметр дорівнює 12 см.

— Як знайти довжину однієї сторони?

— * Для знаходження периметра рівностороннього трикутника існує формула. Хто зможе її записати? ($P_{\Delta} = a \cdot 3$)

— * Користуючись цією формулою запишемо розв'язання нашої задачі

$$12 = a \cdot 3$$

$$a = 12 : 3$$

$$a = 4 \text{ (см)}$$

IV. Осмислення зв'язків та закономірностей у матеріалі, що вивчається

- ст. 128, № 762
- ст. 128, № 766
- ст. 128, № 767
- ст. 129, № 768.

2. Розв'язування прикладів — диференційовано.

- ст. 128, № 763
- ст. 129, № 769

3. Розв'язування задачі.

- ст. 128, № 765

— Поясніть, що знайшли першою дією? Другою дією?

— * Чи можна цю задачу розв'язати за допомогою числового виразу? Доведіть.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке периметр?

— Як його обчислити? (для квадрата, рівностороннього трикутника)

— Що таке сума? Різниця? Добуток? Частка?

Домашнє завдання

Ст. 129, № 770, 771

УРОК 104

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення та ділення. Обчислення виразів з буквеним компонентом.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач на засвоєння таблиць множення та ділення.

Обладнання: таблиці множення числа 2,3; таблиці ділення на 2, 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання

— Скільки паличок потрібно для шести трикутників? Для одного квадрату?

— Скільки всього паличок використали?

— Чому тексти задач у вас вийшли різними?

— Що повторювалося в кожній задачі?

— Скільки автобусів залишилося?

2. Завдання для спостережливих та кмітливих.

• Дві доярки йшли на ферму і зустріли по дорозі ще 5 доярок. Скільки всього доярок прийшло на ферму? (Відповідь: 2 доярки)

• Бабуся попросила Максима купити 3 десятка яєць. Максим купив 25 яєць. Чи виконав Максим прохання бабусі?

• Є залізні пруті завдовжки 15 см, з яких треба нарізати цвяхи різної довжини: 6, 7, 9 см. Цвяхи якої довжини можна нарізати, щоб не було відходів матеріалу?

• У парку росло 20 берізок і кілька ялинок. Скільки всього дерев росло в парку?

• Від дерева хлопчик пробіг 40 метрів, а у протилежному напрямі 55 метрів. На якій відстані від дерева він зупинився?

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Вставте пропущені числа

16; 12; 27; 14; □

18; 14; 10; 29; □

(Відповідь: 8, 16)

— Діти грали у таку гру: один учень написав перший рядок чисел, а другий підписував під кожним з чисел своє число за певним правилом)

II рівень

— У кожному рядку одне число зайве. Закресліть його

3; 9; 15; 6; 7

18; 19; 20; 29; 22

(Відповідь: 15 — тому що двоцифрове; 29 — тому що кожне наступне більше попереднього на 1).

III рівень

— Порівняйте ряди чисел і знайдіть серед них ряд, відмінний від інших

23	26	29	32	35
25	28	31	34	37
31	32	33	35	35

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми попрацюємо над вправами і задачами на засвоєння таблиць множення та ділення.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 129, № 772, 773, 774

2. Розв'язування задач — диференційовано.

• ст. 130, № 775

— Скільки рам зробив столяр за другий день?

— Скільки рам зробив столяр за перший день?

— * Скільки рам зробив столяр за три дні?

• * ст. 150, № 778 — фронтально

— Скільки коштує одна шапочка?

— Що дорожче шапочка чи рукавичка? На скільки?

3. Знаходження значень числових виразів по варіантах.

• ст. 130, № 776

I варіант — 1 ряд

II варіант — 2 ряд

• ст. 130, № 777

I варіант — 1 ряд

II варіант — 2 ряд

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як узнати, на скільки одне число більше або менше за інше?

— Яка дія у прикладах завжди виконується першою?

Домашнє завдання

Ст. 130, № 779, 780

УРОК 105

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення. Повторення залежностей між компонентами і результатом дій першого ступеня.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ та задач на засвоєння таблиць множення та ділення; повторити назви компонентів при множенні та діленні.

Обладнання: таблиці множення числа 2, 3; таблиці ділення на 2, 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки всього рибин упіймали хлопці?

— Скільки рибин було у кожній частині?

— Прочитайте приклади з відповідями: 37, 5, 7,

37.

2. Граф-схема.

$$10 \quad \begin{array}{c} 2 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 9 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 2 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 11 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 3 \\ : \\ \cdot \end{array} \quad \begin{array}{c} 2 \\ \cdot \\ - \end{array} \quad \begin{array}{c} 2 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 2 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 10 \\ : \\ + \end{array} \quad \begin{array}{c} 1 \\ : \\ - \end{array} \quad \begin{array}{c} 2 \\ : \\ - \end{array} \quad \begin{array}{c} 6 \\ : \\ \cdot \end{array} \quad \begin{array}{c} 3 \\ : \\ \cdot \end{array}$$

Відповідь: 5, 14, 7, 18, 6, 12, 10, 5, 15, 16, 8, 2, 6.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Влітку школярі зібрали шипшини 28 кг, а чорниці на 5 кг менше. Скільки всього кілограмів ягід зібрали школярі?

II рівень

Восени школярі посадили 14 кущів порічки, що на 5 кущів менше, ніж кущів чорної смородини. Скільки всього кущів посадили школярі?

III рівень

У хлопчика було 35 горіхів. Вранці він з'їв 5 горіхів, а ввечері ще декілька горіхів. Після цього у нього залишилось 16 горіхів. Скільки горіхів хлопчик з'їв ввечері?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми будемо розв'язувати вправи і задачі на засвоєння таблиць множення та ділення.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Геометричний матеріал.

- ст. 130, № 781

— Як знайти довжину однієї сторони рівностороннього трикутника, якщо відомий периметр.

— Розв'язання можна записати двома способами:

I спосіб

$$18 : 3 = 6 \text{ (см)}$$

II спосіб

$$P_{\Delta} = a \cdot 3$$

$$18 = a \cdot 3$$

$$a = 18 : 3$$

$$a = 6 \text{ (см)}$$

2. Розв'язування задачі.

- ст. 131, № 784 — робота у групах

— Оберіть групою вираз, за яким ви будете складати задачу. Розв'язати її.

3. Усні вправи — фронтально.

- ст. 131, № 786

4. Розв'язування числових виразів — робота у парах.

- ст. 131, № 782

- ст. 131, № 783

- ст. 131, № 785

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як знайти довжину однієї сторони рівностороннього трикутника?

— Як знайти довжину однієї частини даного відрізка?

Домашнє завдання

- ст. 131, № 787, 788

УРОК 106

Тема: Повторення вивченого. Розв'язування складеної задачі на три дії за поданим планом.

Мета: Вправляти учнів у застосуванні знань таблиць множення та ділення щодо розв'язування різних видів завдань; розглянути вміння розв'язувати задачі на три дії.

Обладнання: таблиці множення та ділення.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— На дошці записано приклади та відповіді. Поєднайте їх стрілочками:

$(25 - 1) : 3$	9	$(20 - 2) : 2$	9	$3 \cdot 7 + 27$	
	$(30 - 3) : 3$	8	$(5 + 7) : 2$	$2 \cdot 8 + 28$	
44				6	

— Скільки всього грошей мав покупець?

— Скільки грошей у нього залишилось?

— Як ви знайшли невідоме число?

2. Обчисліть усно та розшифруйте запис

м —	$76 + 15$	е —	$16 + 13$	и —	$97 - 54$	ц —	$78 - 65$
а —	$47 + 2$	т —	$38 + 47$	к —	$45 + 23$	р —	$63 + 17$
у —	$50 - 27$	я —	$57 - 24$	н —	$90 - 54$		

91	75	85	29	91	75	85	43	68	75

13	75	90	43	13	53	36	75	27	68

Відповідь: Математика — цариця наук.

3. Різномірневі завдання на вибір

I рівень

- ст. 132, № 790

II рівень

$$25+23=10-\square \quad 14=70+80-\square \quad 91-70-13=\square$$

III рівень

$$48-12=\square-\square \quad 60-51=\square+\square \quad 32+0=\square-\square$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми повторимо все, що вивчали на попередніх уроках. Розв'яжемо складену задачу на три дії.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Розв'язування задачі.

• ст. 132, № 791

— Узнайте, скільки наручних годинників залишилося відремонтувати?

— Скільки настінних годинників залишилося відремонтувати?

— Яких годинників залишилося відремонтувати більше? На скільки?

— * Спробуйте записати розв'язання цієї задачі виразом.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у вивчуваному матеріалі

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 132, № 789, 793, 794

2. Розв'язування числових виразів — робота у парах.

• ст. 132, № 792

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як узнати, на скільки одне число більше або менше за інше?

— Як знайти невідому частку?

— Як ще можна назвати частку? (Відповідь: частина)

Домашнє завдання

ст. 132, № 795, 796

УРОК 107

Тема: Складання таблиці множення числа 4. Застосування таблиці для розв'язування прикладів та задач.

Мета: Опрацювати таблицю множення числа 4; вчити учнів застосовувати таблицю для розв'язування прикладів та задач.

Обладнання: таблиці множення числа 4.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Проведіть взаємоперевірку прикладів.

— Скільки всього кілограмів крупи розсипали у пакети?

2. Усні обчислення.

$$\boxed{3} \times 3 \boxed{} + 9 \boxed{} + 27 \boxed{} - 25 \boxed{} : 2 \boxed{} + 20 \boxed{} - 3 \boxed{} : 3 \boxed{}$$

Відповідь: 9, 18, 45, 20, 10, 30, 27, 9.

3. Різномірівневі завдання на вибір.

I рівень

$9+43-24$

$60-41+9$

$75-30+30$

$31-17+6$

II рівень

$8+(54-17)$

$(37-18)+5$

$76+(14-7)$

$(38+7)-26$

III рівень

$(42-15)+(8+27)$

$(68+5)-(16+28)$

$(81+9)-(38-19)$

$(71-24)+(8+16)$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми переходимо до складання нової таблиці множення. А от якої? Ви скажете зараз самі

• ст.132, №797

• ст.132, №798

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 133, № 799

• ст. 133, № 800

— Що цікавого ви помітили у прикладах: $4 \cdot 2=8$;
 $4 \cdot 3=12$?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування задач — диференційовано.

ст. 133, № 801

— Скільки метрів тканини купили всього?

— Як узнати, скільки метрів тканини було у сувої спочатку?

2. Розв'язування прикладів — робота у парах.

ст. 133, № 802

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку таблицю множення ми склали на цьому уроці?

Домашнє завдання

ст. 133, № 803, 804

УРОК 108

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 4.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач із застосуванням таблиці множення числа 4.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади з відповідями: 6, 12, 60.

— На скільки кілограмів корму більше потрібно корові у холодному корівнику на одну добу?

— Скільки кілограмів можна зберегти за один день?

— Як порахувати?

2. Завдання для кмітливих та допитливих.

• Дві матері, дві доньки та бабуся з онучкою. Скільки всіх (Відповідь: троє — бабуся, мама, донька)

• О другій годині дня у Києві йшов дощ. Чи можна чекати сонячну погоду через 10 годин? (Відповідь: ні, бо буде ніч)

• До 9 додали два числа і дістали 14. Які числа додали?

• Які два однакових числа треба додати до 10; щоб отримати 20?

• Які два числа треба відняти від 20, щоб отримали 12?

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Школярі посадили 29 дерев, на першій ділянці, а на другій ділянці на 7 дерев більше. Скільки всього дерев посадили школярі?

II рівень

У шкільному садку росло 31 дерево. 8 старих дерев спиляли і посадили 26 молодих дерев. Скільки дерев стало у садку?

III рівень

На даху сиділо 15 голубів. До них прилетіло 5 голубів, а декілька відлетіло. Після цього на даху стало 17 голубів. Скільки голубів відлетіло?

VI. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо роботу, по засвоєнню таблиці множення числа 4.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні справи — фронтально

• ст. 133, № 805

• ст. 134, № 806

• ст. 134, № 808

2. Розв'язування прикладів — диференційовано

• ст. 134, № 807

— Що є результатом множення?

• ст. 134, № 810 — «ланцюжком»

— У чому полягає особливість розв'язування «кругових» прикладів?

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку таблицю множення опрацювали на цьому уроці?

— Чи зміниться результат множення, якщо переставити множники місцями?

Домашнє завдання

ст. 135, № 811, 812

УРОК 109

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 4. Зв'язок множення та ділення (повторення).

Мета: Вправляння учнів у розв'язуванні вправ і задач на засвоєння таблиці множення числа 4.

Обладнання: таблиця множення числа 4.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання

Розіб'ємося на три команди. Проведемо змагання. З'ясуємо, учні якого ряду найсильніші.

Хто швидше запише на дощі результати обчислень?

Скільки кроків зробили хлопчики вдвох?

Яка відстань залишиться між ними?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Ділене 27, дільник 3, знайдіть частку ...; збільшіть на 6 ...; поділіть на 3 ...; збільшіть на 36 ...; знайдіть попереднє число ...; помножте на 8 ...; зменшіть на 5 ...; знайдіть попереднє число ...; поділіть на 2 ...; збільшіть на 3 ...; поділіть на 3 ...

Відповідь: 9, 15, 5, 40, 4, 3, 24, 19, 18, 9, 12, 4.

3. Різномірні завдання на вибір

I рівень

— Порівняти вирази:

$$53-8 \dots 53 \qquad 53-9 \dots 51-9$$

$$72-6 \dots 72-9 \qquad 34+7 \dots 34$$

II рівень

— Порівняти вирази:

$$6+(4+3) \dots (6+4)+3 \qquad 30-(4+3) \dots (30-4)+3$$

$$15-(5+2) \dots (15-5)+2 \qquad (20+7)-2 \dots 20-(7+2)$$

III рівень

— Доберіть число, при якому рівність буде правильною:

$$46+8 < \underline{\quad} + 8 \qquad 36+20 > 36 + \underline{\quad}$$

$$20-7 > \underline{\quad} \qquad 50-15 > 50 - \underline{\quad}$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо розв'язувати приклади і задачі на засвоєння таблиці множення числа 4.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні справи — фронтально.

- ст. 135, № 814

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 135, № 813

— Чи можете ви зразу назвати приклади з відповіддю 25? Доведіть.

3. Розв'язування задач.

- ст. 135, № 815 — фронтально

— Скільки кілограмів фарби відлили всього?

— На скільки менше кілограмів фарби залишилося, ніж відлили?

- ст. 135, № 816 — робота у групах

— Групою уважно прочитайте і розв'яжіть задачу.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як узнати, на скільки одне число більше або менше за інше?

— З якою дією пов'язана дія множення?

Домашнє завдання

ст. 136, № 817, 818

УРОК 110

Тема: Складання таблиці ділення на 4. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 4.

Мета: Опрацювати таблицю ділення на 4; вчити порівнювати задачі на ділення на рівні частини і на вміщення.

Обладнання: таблиці множення числа 4; таблиця ділення на 4.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки троянд посадили учні? Обґрунтуйте.

— Скільки кілограмів полуниць зібрала господарка?

— Чого зібрано більше? На скільки?

2. Граф-схема

$$\begin{array}{cccccccccccc} & 10 & 3 & 2 & 3 & 2 & 3 & 15 & 3 & 11 & 3 & 28 \\ 28 & - & | & : & | \cdot & | : & | : & | \cdot & | + & | : & | + & | + \end{array}$$

Відповідь: 18, 6, 12, 4, 2, 6, 21, 7, 18, 6, 34.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

Периметр рівностороннього трикутника дорівнює 12 см. Знайдіть довжини однієї сторони трикутника.

II рівень

Довжина сторони рівностороннього трикутника дорівнює 4 см. Знайдіть периметр трикутника.

III рівень

Довжина сторони квадрата дорівнює 4 см. Знайдіть периметр квадрата.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— З якою дією пов'язана дія множення? На попередніх уроках ми вивчали таблицю множення числа 4. А сьогодні почнемо вивчати таблицю ділення на 4.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Усні вирази — фронтально

- ст. 136, № 819, 820

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

- ст. 136, № 821 — фронтально
- ст. 136, № 824 — за варіантами

I — варіант — 1 рядок

II — варіант — 5 рядок

2. Розв'язування задач — робота у групах.

- ст. 136, № 822
- ст. 136, № 823

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

— Ви отримали однакові результати обчислень.

— А чи можна сказати, що ці задачі однакові? Доведіть.

- ст. 137, № 825 — диференційовано

— Скільки всього головок капусти зібрали з двох грядок?

— Скільки головок вмістилося в одному кошику?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— З якою дією пов'язана дія множення?

— Чи допомагає таблиця множення у вивченні та запам'ятовуванні таблиці ділення?

Домашнє завдання

ст.137, № 826, 827

УРОК 111

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 4. Обчислення значень виразів з буквеним компонентом. Знаходження довжини сторони квадрата за периметром.

Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач на засвоєння таблиці ділення на 4, таблиці множення числа 4; вчити порівнювати задачі на множення та ділення.

Обладнання: таблиця множення числа 4; таблиця ділення на 4.

Ход уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

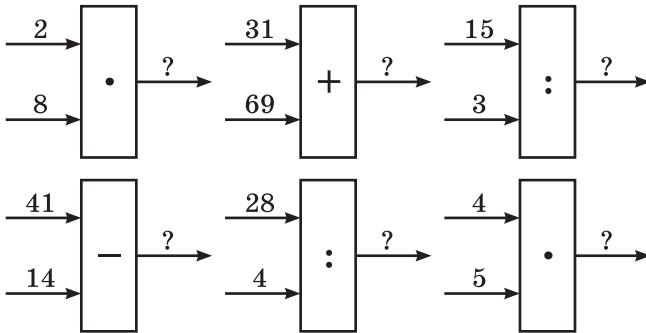
— Скільки кілограмів рису в одному пакеті?

— Як дізналися?

— Прочитайте приклади з відповідями: 51, 14,

57.

2. Математичний диктант (зоровий).

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

$23+46-50$

$45-6+47$

$5+45-28$

$90-64+7$

II рівень

$(99-53)+7$

$57-(5+2)$

$(64-17)-16$

$(58+20)-50$

III рівень

$33-6+14-8+12-10=$

$(33-6+14)-(8+12)-10=$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо працювати над прикладами та задачами на засвоєння таблиць ділення та множення.

— Периметр квадрата ми вміємо знаходити. А от довжину однієї із сторін? Цього ми будемо навчатися.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Геометричний матеріал.

- ст. 137, № 830

— Яку дію треба обрати для знаходження однієї із сторін квадрата? Доведіть.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

- ст. 137, № 828

- ст. 137, № 829

2. Розв'язування задач — робота в групах.

- ст. 137, № 832

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

— Ці задачі однакові чи різні. Доведіть.

3. Розв'язування прикладів.

- ст. 137, № 831 — робота у парах

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке периметр?

— Як знайти довжину сторони квадрата?

— Чи завжди задачі з однаковим набором чисел можна вважати однаковими?

— На що треба звертати особливу увагу під час розв'язування задач?

Домашнє завдання

ст. 137–138, № 833, 834

УРОК 112

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення та ділення. Задачі на дії різного ступеня. Складання задач за її розв'язанням.

Мета: Вправляти учнів у застосуванні таблиці ділення на 4 при розв'язуванні прикладів та задач; удосконалювати уміння складати задачу за її розв'язанням.

Обладнання: таблиця ділення на 4.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки коробок сірників купила мама?
- Скільки вона віддала сусіду?
- Скільки у неї залишилось?
- Які числа ви дібрали?
- Яку спільну назву мають всі ці числа?

(Відповідь: зменшуване або ціле)

2. Збільшіть кожне число на 25.

34	28	46	21	67	75	59	38	42	63

Відповідь: 59, 53, 71, 46, 92, 100, 84, 63, 67, 88.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

$$10 \text{ см} = \square \text{ дм}$$

$$37 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$$

$$65 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 1 \text{ см} = \square \text{ см}$$

II рівень

— Порівняйте величини:

$$5 \text{ дм} \dots 41 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} \dots 10 \text{ см}$$

$$56 \text{ см} \dots 1 \text{ м}$$

$$10 \text{ дм} \dots 1 \text{ м}$$

III рівень

$$3 \text{ дм } 4 \text{ см} + 6 \text{ дм } 5 \text{ см} =$$

$$5 \text{ дм } 6 \text{ см} + 3 \text{ дм } 8 \text{ см} =$$

$$1 \text{ м} - 8 \text{ дм} =$$

$$6 \text{ дм } 7 \text{ см} - 4 \text{ дм } 9 \text{ см} =$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо удосконалювати знання, розв'язувати вправи та задачі на засвоєння таблиць множення та ділення. А також складемо задачу за готовим розв'язанням.

III. Осмислення зв'язків і залежностей у вивченому матеріалі

1. Усні вправи — фронтально

- ст. 138, № 835, 836, 839

2. Розв'язування задач — робота у групах

- ст. 138, № 837

- ст. 138, № 838

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її. Якщо потрібно, скористайтеся планом розв'язування.

№ 837

№ 838

1. Скільки кілограмів яблук привезли?	1. Скільки кілограмів яблук продали?
2. Скільки кілограмів яблук на одному підносі?	2. Скільки кілограмів яблук було спочатку?

- ст. 138, № 840 — фронтально

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Які задачі розв'язували: прості чи складені? Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 138, № 841, 842

УРОК 113

Тема: Попереднє ознайомлення з поняттям «половина», «третина», «чверть». Дії з іменованими числами (величинами). Складання простих і складених задач.

Мета: Ознайомити учнів з пропедевтичним поняттям дробу числа; вправляти учнів у виконанні дії з іменованими числами.

Обладнання: таблиці множення та ділення; по три смужки довжиною по 12 см різних кольорів на кожному парту.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки відеокасет у одного хлопчика?
- На скільки відеокасет у дівчинки менше, ніж у кожного із хлопчиків?

— Поєднайте приклади і відповіді до них:

$80-25-25$	$36:4+27$	$(14-10) \cdot 5$		
	$75-30+40$	$32:4-7$	$(9-5) \cdot 4$	
1	16	30		
	20	85	36	

2. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Правильно чи неправильно. Якщо правильно, то у відповідній клітинці напишіть букву «П», якщо неправильно — «Н».

$15+9>13$	П	$19+7>7+18$
$20-7+10$	Н	$32=16+16$
$7<5$		$28-28>3$

$14>17-3$

$20+3<20-3$

II рівень

— Замість крапок поставте потрібні знаки: «>», «<».

$25+9 \dots 9+25$	$50+2 \dots 54-2$	$47-47 \dots 27+27$
$40-40 \dots 15-15$	$7+8-8 \dots 10$	$23-3 \dots 20+0$

III рівень

— Замість крапок поставте потрібні знаки: «>», «<».

$16+3+7 \dots 10+9+8$	$29-8+5 \dots 29-(8+5)$
$38-8-8 \dots 38-16$	$5+15-5 \dots 5+(15-5)$
$16+7-2 \dots 16+5$	$10+3+18 \dots 10+7+18$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо працювати з іменованими та неіменованими числами. А також вчитися ділити ціле число на частини.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. — Візьміть смужку жовтого кольору. Виміряйте її довжину

— Поділіть її на дві рівні частини.

— Яка довжина однієї частини?

— Яку назву ще можна дати цій частині?

— Можна сказати половина.

— * А ще $\frac{1}{2}$ від цілої смужки. Такий запис називають дробом.

2. – Візьміть червону смужку. Виміряйте її довжину.

- Поділіть цю смужку на три рівні частини.
- Яка довжина цієї частини?
- Як можна назвати цю частину?
- Її називають третина.
- * А ще $\frac{1}{3}$ від цілої смужки.

3. – Візьміть синю смужку. Яка її довжина?

- Поділіть її на чотири рівні частини.
- Яку назву ще можна дати цій частині?
- Її називають чверть.
- Яка довжина чверті?
- * Ще чверть називають $\frac{1}{4}$ від цілої смужки.

4. Подивіться у підручник та виконайте.

№ 844 на ст. 139

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

- ст. 140, № 845, 846

2. Розв'язування прикладів та нерівностей — робота у групах.

- ст. 140, № 847
- ст. 140, № 848
- ст. 140, № 849

3. Фронтальна робота над задачею.

- ст. 140, № 850

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Покладіть перед собою половину першої смужки, третину другої, чверть першої. Яка частина найбільша?

— Скільки в одному дециметрі сантиметрів?

Домашнє завдання

ст. 140, № 851, 852

УРОК 114

Тема: Складання таблиці множення числа 5. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 5. Обчислення виразів, у складі яких двічі повторюється та сама буква.

Мета: Ознайомити учнів з таблицею множення числа 5; вправляти учнів у розв'язуванні вправ і задач на засвоєння таблиці множення числа 5; розглянути нові випадки завдань з буквеними даними.

Обладнання: таблиця множення числа 5.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки всього парт у класі?

— Скільки парт поставили в кожному ряді?

— Прочитайте приклади з відповідями: 71, 21, 4, 26, 82, 58, 39, 64.

2. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

«Магічний» квадрат.

— Вставте такі числа, щоб сума чисел по вертикалі, горизонталі в кожному рядку, а також по діагоналях дорівнювала 27.

3		
13	9	5
11		

Відповідь:

3	17	7
13	9	5
11	1	15

II рівень

«Магічний» квадрат.

— Вставте такі числа, щоб сума чисел по вертикалі, горизонталі в кожному рядку, а також по діагоналях дорівнювала 48.

12		
	16	
28		20

Відповідь:

12	32	4
8	16	21
28	0	20

III рівень

«Магічний» квадрат.

— Вставте такі числа, щоб сума чисел по вертикалі, горизонталі в кожному рядку, а також по діагоналях дорівнювала одному і тому ж числу.

	16	2
	8	
14		

Відповідь:

6	16	2
4	8	12
14	0	10

II. Підсумки теми, мети і завдання уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми ознайомилися з таблицею множення числа 5. Будемо розв'язувати приклади та задачі, щоб практично опрацювати таблицю множення числа 5.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Фронтальна робота.

- ст. 140, № 853
- ст. 140, № 854 усно
- ст. 140, № 855

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

- ст. 141, № 857, 858

2. Розв'язування прикладів — диференційовано.

- ст. 141, № 856
- ст. 142, № 860
- ст. 142, № 861

3. Робота над задачею — фронтально.

- ст. 141, № 859

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- З якою таблицею ми ознайомилися на уроці?
- Що позначає перший множник 5 у таблиці?

Домашнє завдання
ст. 142, № 862, 863

УРОК 115

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 5.
Розв'язування задач на збільшення або зменшення числа в кілька разів.

Мета: Ознайомити учнів з поняттями «збільшення», «зменшення» у декілька разів; встановити зв'язок між збільшенням — множенням, зменшенням — діленням; вправляти учнів у засвоєнні таблиці множення числа 5.

Обладнання: таблиця множення числа 5; таблиця з правилом, щодо збільшення (зменшення) в кілька разів.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки способів перевірки ви знайшли?

— Як ви знайшли довжину другого відрізка? Третього?

2. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Обчислити приклади:

$$(10+4):2= \quad (23+4):3= \quad 10:2+42=$$

II рівень

— У кружках запишіть знаки, яких не вистачає?

$$2430=3 \cdot 2 \bigcirc \quad 1831=3+25 \bigcirc \quad (409=4:(4 \bigcirc$$

III рівень

— У кружках напишіть відповідні знаки дії:

$$434=2 \bigcirc 8 \bigcirc \quad 430=2 \bigcirc 8 \bigcirc \quad 810=2 \bigcirc 4 \bigcirc$$

Відповіді: $4 \times 8 + 2 = 34$, $4 \times 8 - 2 = 30$, $8 + 4 - 2 = 10$.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми ознайомимося з новими математичними поняттями і будемо відпрацьовувати їх на практиці.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. — Накресліть відрізок довжиною 3 см. Позначимо цей відрізок буквами А і В.

— Другий відрізок КМ у 4 рази довший. Як знайти його довжину?

— Накресліть відрізок КМ.

2. — Накресліть відрізок СД довжиною 12 см.

— А відрізок NO у три рази коротший. Як знайти його довжину?

— Накресліть відрізок NO.

3. — Опрацюємо у підручнику правила і порівняємо результати обчислень з тими, що зробили самостійно.

• ст. 142–143, № 864, 865

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Фронтальна робота.

• ст. 143, № 866

— Усні вправи

• ст. 143, № 867, 868

2. Розв'язування прикладів.

• ст. 143, № 869

— Згадайте, як розв'язують «кругові» приклади? ст. 143, № 870 — робота у парах.

3. Розв'язування задачі — диференційовано.

• * ст. 143, № 71

— Чого дорівнює другий доданок?

— Чого дорівнює сума перших двох доданків?

— Як знайти перший доданок?

— Чи можна розв'язання записати виразом?

Відповідь: $30 + (30 - 10) + 100 = \square$.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що означає: збільшити (зменшити) в кілька разів?

Домашнє завдання

ст. 144, № 872, 873

УРОК 116

- Тема:** Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 5. Розв'язування простих задач на збільшення чи зменшення числа в кілька разів. Ознайомлення із задачею на дві дії, яка включає поняття «зменшення числа в кілька разів».
- Мета:** Вправляти учнів у розв'язуванні завдань з поняттям «збільшення» (зменшення) в кілька разів; розв'язування вправ на засвоєння таблиці множення числа 5.
- Обладнання:** таблиця множення числа 5; таблиця збільшення (зменшення) в кілька разів.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Як ви зрозуміли поняття «у три рази менше»?
- Скільки дівчаток відвідувало шаховий гурток?
- Скільки всього метрів дроту відрізали?
- Скільки метрів дроту залишилося?

2. Обчислювальний ланцюжок.

Відповідь: 12, 27, 9, 10, 5, 14, 7, 6, 3, 12, 6, 30.

3. Різномірне завдання на вибір.

I рівень

— Заповніть «магічний» квадрат:

6	16	
	8	
14		10

Відповідь:
Треба отримати: 24

6	16	2
4	8	12
14	0	10

II рівень

— Заповніть «магічний» квадрат:

		13
	14	
15	10	

Відповідь:
Треба отримати: 24

11	18	13
16	14	12
15	10	17

III рівень

— Заповніть «магічний» квадрат:

20		
15	25	35

Відповідь:

20	45	10
15	25	35
40	5	30

— Напишіть число, яке отримали в результаті обчислень.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми удосконалимо свої знання, щодо збільшення (зменшення) чисел в кілька разів.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 144, № 874, 875, 877

2. Розв'язування задачі — диференційовано.

• ст. 144, № 876

— Скільки йоржів упіймав рибалка?

— Скільки всього рибин упіймав рибалка?

— * Запишіть розв'язання задачі виразом.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Можна сказати помножете, а можна ...

— Можна сказати поділіть, а можна ...

Домашнє завдання

ст. 145, № 878, 879

УРОК 117

Тема: Таблиця ділення на 5. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 5. Задачі на збільшення та зменшення числа в кілька разів, які розв'язуються двома діями.

Мета: Ознайомити учнів з таблицею ділення на 5; вправляти у розв'язуванні вправ і задач на засвоєння таблиці ділення на 5; удосконалити вміння розв'язувати задачі на збільшення (зменшення) числа в кілька разів.

Обладнання: таблиця множення числа 5; таблиця ділення на 5.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як узнати масу kota?

— Яку задачу розв'язували: просту чи складену?

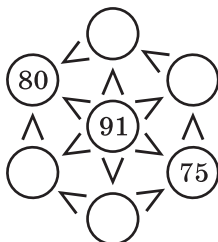
Доведіть.

— Проведіть взаємоперевірку результатів обчислення прикладів.

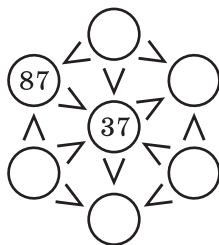
2. Різномірневі завдання на вибір.

— У кожні кружечки запишіть числа відповідно до знаків нерівності. Число, яке плануєте записати у зовнішньому кружечку, порівняйте з числом у внутрішньому кружечку

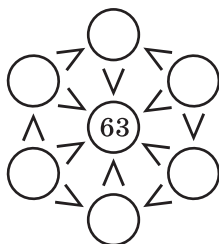
І рівень

II рівень

III рівень

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми ознайомимося з таблицею ділення на 5. Будемо розв'язувати вправи і задачі, пов'язані з цією таблицею.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

1. Усні вправи.

- ст. 145, № 880, 881, 882

— З якою таблицею пов'язана таблиця ділення на 5?

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

- ст. 145, № 883 — «ланцюжком»

2. Розв'язування задач — фронтально

- ст. 146, № 884 — усно

- ст. 146, № 885 — диференційовано

— Яка це задача: проста чи складена?

- ст. 146, № 886 — диференційовано

- Скільки дівчаток пішло на екскурсію?
- Скільки всього дітей пішло на екскурсію?
- * Розв’яжіть задачу за допомогою числового виразу.

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Чим відрізняється проста задача від складеної?

Домашнє завдання

ст. 146, № 887, 888

УРОК 118

Тема: Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 5. Складені задачі на збільшення та зменшення числа в кілька разів.

Мета: Вправляти учнів у розв’язуванні задач на засвоєння таблиці ділення на 5 та складених задач на збільшення (зменшення) числа в кілька разів.

Обладнання: таблиця ділення на 5.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки літрів молока в бідоні?
- Скільки всього літрів молока в бідоні і банці?
- Проведіть взаємоперевірку результатів обчислення

2. Граф-схема.

$$\begin{array}{cccccccc} & 5 & 7 & 2 & 17 & 3 & 5 & 6 & 3 \\ 3 & \cdot & | & - & | & : & + & | & : & - & | & \cdot & | & : & | \end{array}$$

Відповідь: 15, 8, 4, 21, 7, 2, 12, 4.

3. Різномірне завдання на вибір.

І рівень

- Коли хлопець закінчив читати 65 сторінку книжки, то звернув увагу на те, що перша з прочитаних сторінок має номер відмінний від 65, але записаний

тими самими числами. Скільки сторінок сьогодні прочитав хлопець? ($65-56=9$ ст.)

II рівень

— У двох других класах учнів було порівну. Двох учнів із 2-Б перевели у 2-В. На скільки учнів більше і в якому класі? (Більше у 2-В на 4 учня)

III рівень

— У Катрусі і Оленки зошитів було порівну. Коли Катруся віддала Оленці кілька зошитів, то у Оленки стало на 8 зошитів більше. Скільки зошитів віддала Катруся Оленці? (4 зошита)

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів

— Сьогодні ми продовжуємо працювати над вправами та задачами на засвоєння таблиці ділення на 5.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

- ст. 146, № 889
- ст. 147, № 893

2. Розв'язування задач — робота у групах.

- ст. 146, № 891
- ст. 146, № 892

— Оберіть групою задачу і розв'яжіть її.

— Пропоную план розв'язування, яким ви можете скористатися за потребою.

План розв'язування

№ 891

№ 892

1. Скільки літрів молока надоїли від вівці та кози разом?
2. Скільки літрів молока надоїли від корови?

1. Скільки використали кілограмів вишень та води разом?
2. Скільки використали кілограмів цукру?

3. Розв'язування прикладів та нерівностей

- ст. 146, № 890 — «ланцюжком»
- ст. 147, № 894 — робота у парах

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Які задачі розв'язували: прості чи складені?
- Як знайти половину (третину, чверть) від цілого?

Домашнє завдання
ст. 147, № 895, 896

УРОК 119

Тема: Порядок виконання дій одного ступеня і різних ступенів.
Мета: Формування вміння розв'язувати задачі на три дії; розглянути розв'язання задачі на три дії.
Обладнання: таблиця «Порядок дії».

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки витратили кілограмів цибулі та моркви разом?
- Скільки витратили кілограмів картоплі?
- Скільки горіхів знайшли дівчата разом?
- Скільки горіхів отримала кожна дівчинка?

2. Обчислювальний ланцюжок.

16 $\cdot 2$ $+ 1$ $\cdot 3$ $\cdot 5$ $+ 6$ $- 1$ $\cdot 4$ $\cdot 7$ $+ 1$ $\cdot 4$ $\cdot 2$ $\cdot 3$ $\square$

Відповідь: 8, 9, 3, 15, 21, 20, 5, 35, 36, 9, 18, 6.

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

— Замініть приклади на додавання, прикладами на множення. Обчисліть.

$$3+3+3+3+3$$

$$8+8+8$$

$$6+6+6+6$$

II рівень

— Запишіть приклади на множення, замініть прикладами на додавання. Обчисліть.

$$9 \cdot 3$$

$$16 \cdot 5$$

$$27 \cdot 2$$

III рівень

— Поставте потрібні знаки: «+», «-», «·».

$$0 \dots 4=0$$

$$1 \dots 3=4$$

$$7 \dots 7=0$$

$$6 \dots 0=6$$

$$1 \dots 3=3$$

$$7 \dots 7=1$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Математика — точна наука. Вона не допускає неточностей. У всьому повинен бути порядок. Такий точний порядок існує при виконанні дій у числових виразах.

Виконаємо № 897 на ст. 147 фронтально.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

ст. 147–148, № 898 — усно

— Всі ці правила можна записати у вигляді такої таблиці:

Порядок дій:

1. (   )
2. «·» або «:»
3. «+» або «-»

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів — фронтально

• ст. 148, № 899

— Користуючись правилами за таблицею про порядок дій виконаємо обчислення.

2. Розв'язування задач.

• ст. 148, № 900 — фронтально

— Пояснюємо, як розмірковували учні іншого другого класу, складаючи цей числовий вираз:

$$\begin{array}{r} 18 \quad 10 \\ 3 \cdot 6 + 5 \cdot 2 \end{array}$$

— Що знайдемо, якщо 3 помножимо на 6?

— Про що говорить добуток $5 \cdot 2$?

— Що знайдемо, склавши ці два добутки: 18 і 10?

— На скільки дій ця задача?

ст. 148, № 901 — робота у групах

— Розв'яжіть задачу, працюючи у групі;

— Якщо потрібно, скористайтесь планом розв'язування.

План розв'язування

1. Скільки жінок їхало в автобусі?
2. Скільки всього пасажирів їхало в автобусі?

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Яку тему ми опрацювали на уроці?
- Який порядок дій існує при розв'язуванні числових виразів?

Домашнє завдання

ст. 148, № 902, 903

УРОК 120

Тема: Застосування правила про порядок виконання арифметичних дій. Задачі на збільшення (зменшення) числа в кілька разів, які розв'язуються двома діями.

Мета: Вправляти учнів у застосуванні правила порядку дій, розв'язуванні задач на збільшення (зменшення) у кілька разів; підготувати учнів до контрольної роботи.

Обладнання: таблиця ділення на 5.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки посадили беріз та лип разом?
- Скільки посадили дубів?
- Проведіть взаємоперевірку числових виразів

2. Різномірівневі завдання на вибір.

I рівень

- Запишіть добуток у вигляді суми та виконайте

додавання:

$$6 \cdot 4 \quad 7 \cdot 3 \quad 30 \cdot 3 \quad 25 \cdot 2$$

II рівень

— Вставте знаки арифметичних дій, щоб рівність була правильною

$$4 \dots 2=6 \quad 4 \dots 2=8 \quad 2 \dots 4=8 \quad 5 \dots 3=15$$

$$3 \dots 5=15 \quad 5 \dots 3=8$$

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Розкажіть про порядок виконання дій у числових виразах.

Домашнє завдання

ст. 149, № 913, 914

УРОК 121

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити рівень знань учнів.

Хід уроку

I варіант

1. Розв'яжіть задачу.

На клумбі росло 8 тюльпанів, а ромашок у 4 рази більше. Скільки всього квітів росло на клумбі?

2. Розв'яжіть приклади.

$$3 \cdot 7 - 9 \quad 49 + 5 \cdot 4$$

$$4 \cdot 3 : 2 \quad 62 - 3 \cdot 2$$

$$3 \cdot (51 - 47) \quad 16 : 4 \cdot 3$$

$$4 \cdot 8 - 20 : 4$$

$$36 : 4 + 32 : 4$$

3. Накресліть два відрізки. Один довжиною 12 см, а другий у 3 рази коротший.

II варіант

1. Розв'яжіть задачу.

На полиці стояло 27 книжок, а на другій у 3 рази менше. Скільки всього книжок стояло на двох полицях?

2. Розв'яжіть приклади.

$$3 \cdot 7 - 11 \quad 62 + 4 \cdot 2$$

$$4 \cdot 4 : 2 \quad 82 - 3 \cdot 8$$

$$2 \cdot (40 - 36) \quad 20 : 4 \cdot 6$$

$$4 \cdot 7 - 36 : 4 \quad 3 \cdot 8 + 4 \cdot 4$$

3. Накресліть два відрізки. Один довжиною 4 см, а другий у 2 рази довший.

Додаткові завдання

• Знайдіть невідомий множник:

$$2 \cdot \dots = 16 \quad 10 = \dots \cdot 2$$

$$\dots \cdot 4 = 8 \quad 2 \cdot \dots = 18$$

• Складіть чотири рівності на множення та ділення, використовуючи тільки подані числа:

$$1) 2, 5, 10; \quad 2) 3, 8, 24;$$

$$3) 16, 8, 2; \quad 4) 9, 18, 2$$

• Порівняйте вирази:

$$3 \cdot 6 \dots 6 \cdot 3 \quad 2 \cdot 7 \dots 3 \cdot 7$$

$$4 \cdot 5 \dots 5 \cdot 4$$

УРОК 122

Тема: Аналіз результатів контрольної роботи. Усна і письмова нумерація чисел першої сотні. Випадки додавання і віднімання пов'язані з нумерацією. Побудова відрізків.

Мета: Проаналізувати результати контрольної роботи; вправляти учнів у десятковій системі нумерації.

Обладнання: набори паличок.

Хід уроку

I. Аналіз результатів контрольної роботи

1. Зональна характеристика результатів контрольної роботи.

2. Аналіз типових помилок та виконання аналогічних завдань.

II. Завдання для учнів, що успішно виконали контрольну роботу

- До табору приїхало 38 учнів з першої школи, 57 учнів з другої школи, а з третьої на 30 учнів менше, ніж з першої та другої разом.

— Скільки учнів приїхало до табору з першої школи?

— Скільки учнів приїхало з трьох шкіл всього?

- Купили 36 зошитів: з них 20 зошитів у лінію, а решта у клітинку. Яких зошитів більше та на скільки?

- У садку росло 25 яблунь. Восени посадили ще яблуні і їх стало 43. Скільки яблунь посадили восени?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми повторимо усну та письмову нумерацію у межах 100.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні справи — фронтально.

- ст. 150, № 915

2. Розв'язування вправ, пов'язаних з нумерацією — диференційовано.

- ст. 150, № 916
- ст. 150, № 917
- ст. 151, № 919

3. Геометричний матеріал — диференційовано.

- ст. 150, № 918
- Скільки сантиметрів у одному дециметрі?

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що означає: додати до числа 1? Відняти 1?

Домашнє завдання

ст. 151, № 920

УРОК 123

Тема: Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Розв'язування складеної задачі на 3 дії.

Мета: Повторити прийоми усного і писемного додавання та віднімання без переходу через десяток; опрацювати задачі на три дії.

Обладнання: алгоритми додавання та віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Якою завдовжки стала перша стрічка? Друга стрічка?

— Як узнати загальну довжину обох стрічок?

— Яка їх довжина?

2. Тести. Додавання і віднімання в межах 100 без переходу через десяток.

1) $56+2=$ а) 76; б) 58; в) 54; г) 50;

2) $64-40=$ а) 24; б) 104; в) 60; г) 84;

3) $(43+20)-2=$ а) 65; б) 60; в) 55; г) 25;

4) $(43+20)-2=$ а) 61; б) 21; в) 25; г) 15;

5) $29+ \dots=79$ а) 40; б) 50; в) 59; г) 30;

6) Яка з нерівностей є правильною?

а) $56-43 < 13$; б) $49 > 28+11$; в) $15 > 7+8$;

г) $25+34 < 58$

7) На тарілці лежить 7 шматків чорного хліба та 3 шматки білого. За обідом з'їли 6 шматків хліба. Скільки шматків хліба залишилось?

а) 4; б) 16; в) 10; г) 8;

8) З одного вулика взяли 41 кг меду, а з другого на 13 кг більше. Скільки кілограмів меду взяли з двох вуликів?

а) 54; б) 28; в) 95; г) 59;

9) Мама відправила дві посилки. Одна посилка важить 10 кг, а друга на 3 кг легша. Скільки кілограмів важать обидві посилки?

— Який з варіантів відповідає розв'язанню?

а) $10-3$; б) $10+3$; в) $(10+3)+10$;

г) $(10-3)+10$;

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо розв'язувати вирази і задачі, використовуючи додавання. Розв'яжемо задачу на три дії.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

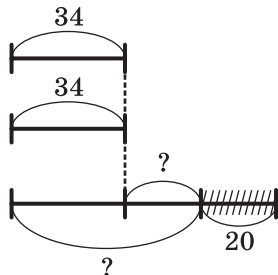
• ст. 151, № 922

2. Розв'язування задач — диференційовано.

• ст. 151, № 924

— Уважно прочитайте задачу.

— Із скількох грядок зібрали цибулю?

- Скільки зібрали з першої грядки?
- А з другої?
- А з третьої?
- Чи можливо зразу відповісти на основне запитання задачі. Чому?
- Як знайшли кількість зібраної цибулі з третьої грядки?
- Запишемо: 1) $34+34=68$ (кг) — з першої та другої грядки
- 2) $68-20=48$ (кг) — з третьої грядки
- 3) $48-34=на\ 14$ (кг) — менше зібрали з першої грядки, ніж з третьої

Відповідь: на 14 кілограмів.

— * Чи можна це розв'язання записати у вигляді виразу? Як?

$$68 \quad 48$$

Відповідь: $((34+34)-20)-34$ на 14/кг.

3. Розв'язування прикладів.

- ст. 151, № 926 — робота у парах

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку задачу розв'язували на уроці: просту чи складену? Доведіть.

Домашнє завдання

ст. 151, № 923, 925

УРОК 124

Тема: Повторення таблиць додавання і віднімання. Складання виразів за текстовим формулюванням. Розпізнавання геометричних фігур.

Мета: Повторити прийоми складання таблиць додавання і віднімання; вправляти учнів у складанні виразів за текстовим формулюванням; удосконалювати знання про геометричні фігури.

Обладнання: набори геометричних фігур.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Поєднайте стрілочками приклади та відповіді:

62	47	
$62+30+3$	$27+2+30$	$(65+22)-6$
$14+(5+30)$	$86-4-20$	$80-0+14$
94	95	59 81

— Скільки тюльпанів розквітло на першій клумбі?

— Як узнали, на скільки одне число більше за інше?

2. Різномірності завдання на вибір.

I рівень

— Розв'яжіть приклади:

$65+17$	$53-26$
$48-29$	$38+7$
$38+4$	$27-9$

II рівень

— Розв'яжіть приклади:

$54-17+8$	$56+(7-5)$	$26+6-15$
$39+6-27$	$47-18+6$	$80-(20+7)$

III рівень

— Розв'яжіть приклади:

$$(11+74)-18+(89-26) =$$
$$(89-11)+(74-26) =$$
$$(21+29)+(27-23)+25 =$$
$$100-(46+29)+14 =$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми повторимо, як віднімати та додавати числа з переходом через десяток.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

• ст. 152, № 928 — фронтально

2. Розв'язування задачі.

- ст. 152, № 929 — диференційовано
— Скільки учнів старших класів прибирано по-
двір'я?
— Як узнати загальну кількість учнів та дорослих,
що прибирали подвір'я?

**3. Розв'язування нерівностей — робота у па-
рах.**

- ст. 152, № 930

4. Геометричний матеріал.

- ст. 152, № 930

— Накресліть у зошиті промінь, ламану лінію,
хвилясту лінію.

**IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього
завдання**

— Чим відрізняється відрізок від променя? Лама-
на лінія від хвилястої?

Домашнє завдання

ст. 152, № 934

УРОК 125

Тема: Додавання і віднімання виду $27+3$, $90-2$.

Мета: Повторити прийоми усного і писемного додавання та відні-
мання з переходом через десяток; формувати вміння розв'я-
зувати задачі.

Обладнання: алгоритми додавання та віднімання двоцифрових
чисел з переходом через десяток.

Ход уроку

**I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та
опорних знань**

1. Перевірка домашнього завдання.

— Які числові вправи записали?

— Проведіть взаємоперевірку результатів обчис-
лень із своїм сусідом по парті.

2. Обчислювальний ланцюжок.

Відповідь: 8, 9, 3, 18, 24, 8, 4, 21, 7, 12, 6, 30.

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Накресліть 3 відрізки. Один довжиною 10 см, другий у 5 разів коротший, ніж перший, а перший у 3 рази довший, ніж другий.

II рівень

— Знайдіть периметр квадрата, якщо довжина однієї сторони дорівнює 6 см. Накресліть цей квадрат у зошиті.

III рівень

— Периметр квадрата дорівнює 20 см. Знайдіть довжину однієї сторони. Накресліть квадрат у зошиті.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо працювати над додаванням та відніманням двоцифрових чисел.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 152, № 933, 934

2. Розв'язування задач.

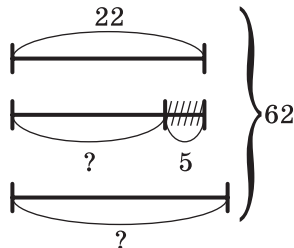
• * ст. 153, № 935 — фронтально

— На скількох полицях стоять книжки?

— Скільки всього книжок на трьох полицях?

— Скільки книжок на першій полиці? На другій?

— Як обчислити кількість книжок на першій полиці?

- 1) $22-5=17$ (км) — на другій полиці
 2) $22+17=39$ (км) — на першій та другій полицях
 3) $62-39=23$ (км) — на першій полиці

Відповідь: 23 книжки.

— * Чи можна розв'язання цієї задачі записати виразом? Як?

Відповідь: $62-(22+(22-5))=23$ (кн.)

- ст. 153, № 937 — робота у парах

3. Різномірні завдання на вибір.

- ст. 153, № 936 — по варіантах

I варіант — виписати приклади з відповіддю 50;

II варіант — приклади з відповіддю 73;

III варіант — приклади з відповіддю 80.

- ст. 153, № 939 — диференційовано

— Якими способами можна знайти третій доданок?

Відповідь: I спосіб: $65-23-7=35$

II спосіб: $65-(23+7)=35$.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як знайти перший доданок?

— Які числа називають «круглими»?

Домашнє завдання

ст. 153, № 938, 940

УРОК 126

Тема: Повторення додавання і віднімання виду $28+5$, $46-7$. Знаходження значень виразів з буквеним компонентом. Задачі на дві дії.

Мета: Повторити прийоми усного і писемного додавання та віднімання з переходом через десяток; вправляти учнів у розв'язуванні виразів з буквеними даними та задач на дві дії.

Обладнання: алгоритми додавання та віднімання з переходом через десяток.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки автобусів було в автопарку?

— Яке зменшене? Перший доданок? Від'ємник?

2. Завдання для кмітливих і спостережливих.

• Два лижники виїхали одночасно назустріч один одному. Перший йшов до зустрічі 2 години. Скільки часу йшов другий лижник до зустрічі з першим?

• На дорогу від дому до школи ти витрачаєш стільки часу, як і на дорогу від дому до крамниці. Про що це свідчить?

• Один хлопчик проходить за годину 5 км. Яку відстань пройдуть 3 хлопчика за 2 години, якщо йтимуть з цією ж швидкістю?

• З лісу треба привезти 9 ялинок. На автомашину можна покласти тільки 4 ялинки. Скільки разів доведеться з'їздити на цій машині до лісу, щоб привезти всі ялинки?

• Трійка коней пробігла 15 км. Скільки кілометрів пробіг кожний кінь?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо обчислювати вправи і задачі на додавання та віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи — фронтально.

• ст. 153, № 941

2. Розв'язування задач.

• ст. 153, № 943 — робота у парах

• ст. 154, № 949 — диференційовано

— Скільки кілограмів персиків привезли?

— Скільки всього кілограмів фруктів привезли в ідальню?

3. Розв'язування числових виразів і нерівностей.

• ст. 154, № 942 — робота у парах

• ст. 154, № 945 — робота у парах

• ст. 154, № 946 — робота у парах

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Як зручніше додавати (віднімати) числа з переходом через десяток?

Домашнє завдання

ст. 154, № 947

УРОК 127

Тема: Перевірка дій додавання і віднімання. Письмове додавання і віднімання. Розв'язування і складання задач на дві дії. Перетворення іменованих чисел.

Мета: Вправляти учнів у перевірці дій додавання та віднімання, розв'язуванні і складанні задач на дві дії, перетворенні іменованих чисел.

Обладнання: алгоритми додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади, відповідь яких більше 50.

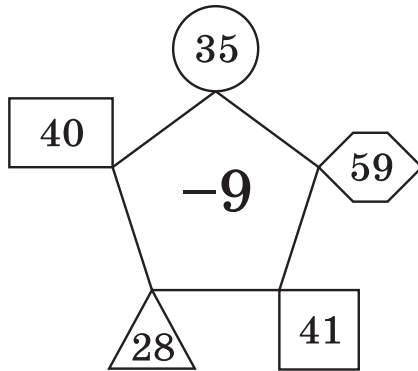
2. Порівняйте числа, записані в першому і в другому стовпчиках.

— Назвіть суму чисел у першому стовпчику?

— Як можна швидко знайти суму чисел, записаних у другому стовпчику?

6	16
7	17
8	18
9	19

— У якій фігурі міститься зменшене, якщо різниця дорівнює 32?

3. Різномірні завдання на вибір.

— Вставте потрібні знаки: «+» або «-»

I рівень

$30 \dots 12 = 18$ $25 \dots 25 = 0$ $45 \dots 15 = 30$

$0 \dots 5 = 5$ $32 \dots 1 = 33$ $47 \dots 47 = 0$

II рівень

$78 - \dots = 18$ $\dots + 17 = 40$ $56 + \dots = 79$

$\dots - 48 = 41$ $84 - \dots = 30$ $\dots + 56 = 77$

III рівень

$81 \dots 50 = \square$ $83 = 23 \dots \square$ $21 = 39 \dots \square$

$26 = 54 \dots \square$ $78 \dots 30 = \square$ $15 \dots 45 = \square$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми продовжуємо роботу над вправами і задачами на додавання (віднімання) двоцифрових чисел.

— Згадайте, як можна перевірити правильність результатів додавання (віднімання).

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів.

• ст. 154, № 948 — «ланцюжком»

Методичні рекомендації

1. Біля дошки одночасно працюють 4 учні. Розв'язують приклади, що подано у підручнику.
2. Наступні 4 учні роблять перевірку одним способом.
3. Ще 4 учні роблять перевірку іншим способом.

2. Розв'язування задач — робота у групах.

• ст. 154, № 949, 950

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

— Якщо потрібно, скористайтеся планом розв'язування.

План розв'язування

№ 949

№ 950

1. Скільки метрів дороги відремонтували за перші два дні?

2. Скільки метрів дороги відремонтували за перший день?

1. Скільки кілограмів вишень зібрали другого дня?

2. Скільки кілограмів вишень зібрали третього дня?

3. Дії з іменованими числами — робота у парах.

• ст. 154, № 951

• ст. 155, № 952

IV. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Як перевірити результати додавання (віднімання)?

— Чим відрізняється письмове додавання (віднімання) від усного?

Домашнє завдання

ст. 155, № 953, 954

УРОК 128

Тема: Перевірка віднімання додаванням. Додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Складання і розв'язування задач.

Мета: Вправляти учнів у додаванні та відніманні двоцифрових чисел з переходом через десяток, складанні та розв'язуванні задач.

Обладнання: алгоритми додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте приклади, у яких ви виправили результати обчислень

— Скільки витинанок зробили учні першого класу?

— Скільки витинанок зробили учні третього класу?

— На скільки більше витинанок зробили учні третього класу, ніж учні першого класу?

2. Математичний диктант.

• ст. 156, № 953

3. Різноманітні завдання на вибір.

I рівень

— Розв'яжіть задачу:

15 морквин зв'язали у пучечки по 5 морквин у кожному пучечку? Скільки пучечків отримали?

II рівень

— Розв'яжіть задачу:

Дитячий садок щоденно витрачає 2 кг крупи. Скільки кілограмів крупи витратить дитячий садок за 9 днів?

III рівень

— Розв'яжіть задачу:

Відрізок $AB=24$ см розділений точками M, N, K, T, O на рівні частини. Знайдіть довжину однієї частини

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Ми продовжуємо роботу над завданням на додання (віднімання) з переходом через десяток. Складемо та розв'яжемо задачу за готовим математичним виразом.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні справи — фронтально

• ст. 155, № 955

2. Розв'язування прикладів — робота у парах.

• ст. 155, № 956

3. Творча робота над задачею — робота у групах.

• ст. 155, № 958

— Оберіть групою один з числових виразів. Складіть та розв'яжіть задачу.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що значить: зменшити (збільшити) число на кілька одиниць?

— Які числа називають «круглими»?

Домашнє завдання

ст. 155, № 957

УРОК 129

Тема: Віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Письмове виконання дій додавання і віднімання для перевірки усних обчислень.

Мета: Вправляти учнів в усному та писемному додаванні та відніманні двоцифрових чисел.

Обладнання: алгоритми додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки цвяхів у першому та другому ящиках разом?

— Скільки цвяхів у першому ящику?

— Скільки цвяхів всього у трьох ящиках?

2. Відгадайте ребуси:

3 ∟ ник

7'я

ї

40а

100лиця

ЧА
ДА

Відповідь: трикутник, сім'я, вісім, сорока, столиця, задача.

3. Різномірневі завдання на вибір

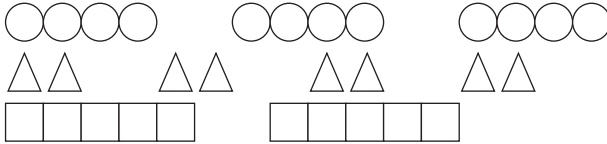
I рівень

— Знайдіть значення числового виразу, використовуючи запис зразка. Добери такий приклад на множення, у якому треба використати подані числа та результати ділення

$$8:2=4 \quad 6:3 \quad 10:2 \quad 12:4 \quad 15: \quad 12:3$$
$$2 \cdot 4=8$$

II рівень

— За малюнком складіть вирази на множення та ділення

III рівень

— У прямокутник поставте таке число, щоб вийшла вірна рівність:

$$3 \cdot 9=3 \cdot \square \quad 4 \cdot 5=4 \cdot \square \quad 8 \cdot 2=8 \cdot \square$$
$$3 \cdot 6=6 \cdot \square \quad 3 \cdot 3 \cdot 2=\square \quad 5 \cdot 9=5 \cdot \square$$

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні на уроці ми продовжуємо роботу над вправами та задачами на додавання та віднімання двоцифрових чисел.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Усні вправи.

- ст. 156, № 960

2. Розв'язування прикладів.

- ст. 156, № 961 — «ланцюжком»

Методичні рекомендації.

1. Біля дошки одночасно працюють 4 учні. Вони усно знаходять результати обчислень.
2. Наступні четверо учнів виконують письмову перевірку.
3. Ще четверо учнів виконують перевірку іншим способом.

- ст. 156, № 965 — фронтально

3. Розв'язування задач — робота у парах.

- ст. 156, № 963

— Оберіть групою задачу та розв'яжіть її.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яку задачу розв'язували: просту чи складену?

— Чим відрізняється письмове розв'язування прикладу від усного?

Домашнє завдання

ст. 156, № 962

УРОК 130

Тема: Контрольна робота.

Мета: Перевірити рівень знань учнів.

Хід уроку

I. Контрольна робота

I варіант

1. Розв'яжіть задачі:

1. Один клас зібрав 42 кг жолудів, другий на 18 кг менше, а третій стільки, скільки зібрав перший і другий разом. Скільки кілограмів жолудів зібрав третій клас?

II варіант

1. Розв'яжіть задачі:

1. Для уроків праці купили 38 листів червоного паперу, зеленого на 9 листів менше, а білого стільки, скільки червоного і зеленого разом. Скільки листів білого паперу купили?

2. 12 цибулинок посадили порівну у 4 горщика. Скільки цибулинок посадили у кожен горщик?

2. Розв'яжіть приклади:

$$\begin{aligned}34+60-3; \\ (79-47)-27 \\ 2 \cdot 6:3 \\ 21-20+9 \\ (86+2)+8 \\ 18:3 \cdot 2\end{aligned}$$

3. Периметр квадрата дорівнює 24 см. Знайдіть довжину однієї сторони. Накресліть квадрат.

2. 12 цибулинок посадили в горщики, по 3 цибулини в кожний. Скільки знадобилося горщиків?

2. Розв'яжіть приклади:

$$\begin{aligned}46+4-40 \\ (97-59)+40 \\ 2 \cdot 9:3 \\ 40-10+5 \\ (15+45)-41 \\ 16:4 \cdot 5\end{aligned}$$

3. Периметр квадрата дорівнює 20 см. Знайдіть довжину однієї сторони. Накресліть квадрат.

Додаткові завдання.

- Накресліть три відрізки: один довжиною 4 см, другий у три рази довший, а третій на 4 см довше, ніж другий. У скільки разів перший відрізок коротший, ніж другий?
- Батькові 36 років, син у 4 рази молодший, мати на 23 роки старша, ніж син. Скільки років матері?

УРОК 131

Тема: Аналіз результатів контрольної роботи. Повторення дії множення. Назви чисел при множенні.

Мета: Проаналізувати результати контрольної роботи; удосконалити знання про дію множення; вправляти учнів у розв'язуванні вправ на знаходження невідомого компонента при множенні.

Обладнання: таблиці множення чисел 2, 3, 4, 5.

Хід уроку

I. Аналіз результатів контрольної роботи

1. Аналіз типових помилок.

2. Виконання аналогічних завдань.

II. Завдання для учнів, які успішно впоралися з контрольною роботою

• Володя та Катруся вимірювали ті ж самі відрізки. Володя сказав, що один відрізок у 2 рази довший, ніж другий. Катя сказала, що один відрізок на 3 см довший, ніж другий. Що це за відрізки. Накресліть їх.

• У відрі 8 літрів води, а у каструлі у 4 рази менше. Скільки літрів води у 2 таких каструлях?

• У глечику на 10 л води менше, ніж у бідоні, і на 5 л менше, ніж у відрі. Скільки літрів води у бідоні та у відрі, якщо у глечику 3 літри?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми згадаємо, що таке множення. Виконаємо завдання, які практично підкреслюють наші знання про дію множення.

IV. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Виконання завдань, які пов'язані з дією множення.

• ст. 157, № 967

— Що таке множення?

— Чому не всі приклади на додавання можна замінити прикладами на множення?

- ст. 157 № 968 — диференційовано
- ст. 157 № 969 — диференційовано
- ст. 157 № 970 — диференційовано

2. Розв'язування задач.

- ст. 157 № 966 — фронтально
- Скільки ніжок у одного стола? У двох столів?
- Скільки ніжок залишилося?
- На скільки ще столів вистачить ніжок?
- ст. 157, № 971 — робота у парах

V. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

- Що таке множення?
- ст. 157, № 972

УРОК 132

Тема: Повторення таблиці множення числа 2. Порівняння виразів. Задачі на дії різного ступеня.

Мета: Повторити таблицю множення числа 2; вправляти учнів у порівнянні виразів, розв'язуванні задач на дії різного ступеня.

Обладнання: таблиця множення числа 2.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

- Скільки номерів здали в оренду?
- Як ви обчислювали?

2. Завдання для кмітливих та допитливих.

• Летіла зграя гусей. Одна гуска попереду, дві позаду. Одна гуска позаду, а дві попереду. Одна гуска між двома і три в ряд. Скільки було гусей?

Відповідь: трое.

• У двох носорогів два роги. А скільки рогів у двадцяти носорогів?

• Як можна від стрічки завдовжки 4 м відрізати 3 м, не користуючись метром?

• Як за допомогою двох посудин місткістю 3 л і 5 л налити в порожній бідон 4 л молока?

3. Різномірні завдання на вибір.

I рівень

— Накресліть два відрізки. Довжина першого 12 см, довжина другого 4 см. У скільки разів перший відрізок довший, ніж другий?

II рівень

— Накресліть квадрат із стороною 2 см. Обчисліть його периметр.

III рівень

— Накресліть два відрізки. Довжина першого у 5 разів менше, ніж довжина другого. Яка довжина першого відрізка, якщо довжина другого 10 см?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо виконувати завдання пов'язані з таблицею множення числа 2. Згадайте таблицю, скориставшись її результатами (ст. 157, № 973).

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів та нерівностей — диференційовано.

• ст. 158, № 974

— Поставте потрібні знаки, усно виконавши обчислення

• ст. 158, № 975

2. Розв'язування задачі — диференційовано.

• ст. 158, № 976

— Скільки грудочок цукру поклали у склянки?

— Як узнати, скільки грудочок цукру було у цукерниці?

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке множення?

— Які числа називають парними?

Домашнє завдання

ст. 158, № 978

УРОК 133

Тема: Повторення дії ділення. Назви чисел три діленні. Таблиця ділення на 2.

Мета: Повторити дію ділення; вправляти учнів у знаходженні невідомих компонентів при діленні.

Обладнання: таблиця ділення на 2, 3, 4, 5.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Що вам було невідоме: ціле чи частина?

— Як ви знайшли невідому частину?

2. Математичний диктант.

ст. 158, № 977

— Знайдіть добуток 2 і 8.

— Множники 3 і 6. Знайдіть добуток.

— Знайдіть частку 16 і 4.

— Ділене 18, дільник 2. Знайдіть частку.

— Знайдіть множник, якщо добуток 21, а перший

множник 3?

3. Різноміривневі завдання на вибір.

I рівень

— Мама купила 2 мішечки картоплі по 3 кг у кожному. Скільки кілограмів картоплі купила мама?

II рівень

— Мама купила 2 мішечки картоплі по 3 кг у кожному та 5 кг капусти. Скільки всього кілограмів овочів купила мама?

III рівень

— У діжці 25 відер води. Щоденно брали з неї воду: вранці 3 відра, а ввечері 2 відра. На скільки днів вистачить води у діжці?

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Яка дія є оберненою до дії множення? Сьогодні ми будемо працювати над завданнями, у яких потрібно ділити.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів — диференційовано.

- ст. 158, № 979

— Як знайти довжину однієї частини?

- ст. 158, № 980

— Чим є дільник: цілим чи частиною?

- ст. 158, № 981

— Згадайте порядок дій. Яка дія виконується першою?

2. Розв'язування задач — фронтально.

- ст. 158, № 982

— Скільки всього тортів випік кондитер першого та другого дня?

— Скільки тортів випік третього дня?

— Як записати розв'язування задачі за допомогою числового виразу?

15

(Відповідь: $23 - (7 + 8)$ або $23 - 7 - 8 = 8$)

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Яка дія пов'язана з дією ділення?

Домашнє завдання

ст. 158, № 983

Додаткові завдання на вибір

Замість крапок поставте потрібні знаки:

$$8 \dots 4 > 9 \dots 3 \qquad 45 \dots 16 < 45 \dots 16$$

$$8 \dots 4 < 9 \dots 3 \qquad 45 \dots 16 > 45 \dots 16$$

$$8 \dots 4 = 9 \dots 3 \qquad 45 \dots 16 = 45 \dots 16$$

— Перевірте як впливає на результат переставлення дужок:

$$\begin{aligned} \text{а) } & 2 + (8 \cdot 2) = \\ & (2 + 8) \cdot 2 = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{б) } & 18 - (8 \cdot 2) = \\ & (18 - 8) \cdot 2 = \end{aligned}$$

УРОК 134

Тема: Повторення таблиць множення числа 3 і ділення на 3.
Розв'язування прикладів і задач.

Мета: Закріпити знання учнів про дію множення та ділення числа 3; вправляти у розв'язуванні прикладів і задач.

Обладнання: таблиця множення числа 3; таблиця ділення на 3.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Скільки кілограмів лимонів продали з другого ящика?

— Як узнали, на скільки кілограмів лимонів стало менше у другому ящику, ніж у першому?

2. Творчі вправи.

• Сестра старша за брата на 5 років. На скільки вона буде старша від брата через 6 років?

• Бабуся старша за татка на 20 років, а дідусь — на 18. Хто старший — бабуся чи дідусь?

• Випишіть з різних стовпчиків приклади, що пов'язані між собою. Поясніть цей взаємозв'язок.

$$12-10=2$$

$$12-2=10$$

$$15-1=14$$

$$10+2=12$$

$$10-8=2$$

$$8+2=10$$

$$10-2=8$$

$$15-14=1$$

$$14+1=15$$

«Магічний» квадрат

5	3	
1		
4		3

Відповідь:

5	3	2
1	4	5
4	3	3

— Впишіть числа так, щоб в рядках та стовпчиках була однакова сума.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми будемо розв'язувати вправи і завдання, пов'язані з таблицею множення та ділення числа 3, додавання (віднімання) в межах 100.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Розв'язування прикладів та нерівностей — диференційовано.

— Розв'яжіть приклади:

$$\begin{array}{lll} 12:3+61= & (20-8):3= & (16+2):3= \\ 3 \cdot 9-2 \cdot 4= & 5 \cdot 3+4 \cdot 7= & 3 \cdot 8+3 \cdot 8= \end{array}$$

• ст. 159, № 984

• ст. 159, № 985

2. Розв'язування задачі — робота у групах.

— Складіть задачу та розв'яжіть її.

— * Узнайте, скільки всього кілограмів картоплі.

IV. Підсумки уроку і повідомлення домашнього завдання

— Що таке множення?

— Яка дія є оберненою до дії множення?

Домашнє завдання

ст. 19, № 986

УРОК 135

Тема: Підсумковий урок. Повторення таблиць множення числа 4 і ділення на 4.

Мета: Підвести підсумки роботи учнів за рік; повторити таблицю множення та ділення числа 4.

Обладнання: таблиця множення числа 4; таблиця ділення на 4.

Хід уроку

I. Актуалізація і корекція сенсорного досвіду та опорних знань

1. Перевірка домашнього завдання.

— Як узнати, на скільки одне число більше (менше) ніж інше?

2. Творчі справи.

Сума двох чисел дорівнює 55. Коли до меншого доданку приписати справа нуль, то він буде дорівнювати другому доданку. Які це числа?

У кружечках запишіть відповідні знаки дій:

$$88 = 2 \bigcirc 4 \bigcirc 8 ; 10 = 2 \bigcirc 4 \bigcirc 8 ; 4 = 2 \bigcirc 4 \bigcirc ;$$

Відповідь: $8:4+2=4$; $8+4-2=10$; $(8-4) \cdot 2=8$
 $8:4 \cdot 2=4$.

Порахуйте, скільки трикутників на малюнку:

Відповідь: 6.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Сьогодні ми проводимо підсумковий урок за рік. Ви будете працювати самостійно, і зможете перевірити самі себе.

III. Осмислення об'єктивних зв'язків та залежностей у матеріалі, що вивчається

1. Доберіть числа, щоб нерівності були правильними:

$$5 \cdot 7 > 5 \cdot \dots \quad 25 : 5 < 25 : \dots \quad 32 : 4 > \dots : 3$$

2. Вставте знаки «+» або «-», щоб рівності були правильними:

$$53 \dots 20 \dots 23=10 \quad 35 \dots 5 \dots 4=28$$

$$60 \dots 35 \dots 15=80 \quad 24 \dots 3 \dots 2=16$$

Відповідь: $53-20-23=10$; $35:5 \cdot 4=28$

$$60+35-15=80; 24:3 \cdot 2=16.$$

3. Задачі.

— Виберіть одну задачу та розв'яжіть її.

• У туристському таборі 5 палаток. Туристи розмістилися по 3 людини у палатці. Скільки всього людей розмістилося у палатках?

• У Сергійка 4 марки, це у 3 рази менше, ніж у Оленки. Скільки марок у Оленки?

• Мама засолила 70 кг овочів: капусти 43 кг, а ре-

шта огірки. Скільки відер огірків засолила мама, якщо у кожне відро вона поклала по 9 кг огірків.

• У Михайлика 20 зошитів, що у 2 рази більше, ніж у Зіни. У Сергійка на 6 зошитів менше, ніж у Зіни. Скільки зошитів у Сергійка?

4. «Кругові» приклади.

$$\begin{array}{ccccc} 31-16 & 62-28 & 34+39 & 17+64 & 19+81 \\ 81-62 & 100-43 & 73-56 & 15+47 & 57-26 \end{array}$$

5. Заповніть пропуски:

$$\begin{array}{ccc} 80+100=\square & 29=23-\square & 30-18=\square \\ 51=5+\square & & \end{array}$$

IV. Підсумки уроку

— Чого ми навчилися протягом року?

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова Е. І. Математика. Підручник для 2-го класу. У 2-х частинах. — Х.: ПП Логос, 2002. — 128 с., 128 с.
2. Беденко М.В. Ну, очень ... задачник! — К.: Центр «Магістр-S», 1995. — 80 с.
3. Богданович М. В., Ганьюк Г. В. Дидактичні матеріали з математики. Рівнорівневі самостійні роботи. 2 клас чотирирічної школи. — Тернопіль: «Підручники & посібники», 1995. — 63 с.
4. Будна Н. О. Збірник задач і текстів з математики 1 клас. — Тернопіль: ТОВ «Поліграфіст» ЛМД, — 1994. — 113 с.
5. Бурлака Е. Г., Прокопенко И. Н. Занимательная математика. — Донецк: ПКФ «БАО», — 1997. — 349 с.
6. Вапняр Н. Ф., Пышкало А. М., Яковская Н. А. Тетрадь по математике для 2-го класса. — М.: «Просвещение», — 1979. — 48 с.
7. Віанісс-Трофименко К. Б. Творчі завдання з математики. — Харків: Видавництво «Ранок», «Веста» — 2002. — 108 с.
8. Волкова С. И., Столярова Н. Н. Развитие познавательных способностей детей на уроках математики. 2 класс. — М.: «Просвещение», — 1995. — 48 с.
9. Гайштут О. Г. Зошит з розвитку мислення. 1 клас. — К.: Магістр-S, — 1997. — 79 с.
10. Друзь Б. Г. Творчі вправи з математики для початкових класів. — К.: Радянська школа, — 1988. — 141 с.
11. Дубинчук О. С., Маслова Г. Г., Дутко Л. П. Збірник вправ з математики для І—ІІІ класів. — К.: Радянська школа, — 1977. — 95 с.
12. Максимова Л. В. Дидактичний матеріал з математики. 1–3 класи. — Харків: Ранок, — 2000. — 204 с.
13. Моро М. И., Вапняр Н. Ф. Карточки с математическими заданиями. 1 класс. — М.: Просвещение, — 1982. — 192 с.
14. Моро М. И., Вапняр Н. Ф. Карточки с математическими заданиями. 2 класс. — М.: Просвещение, — 1987. — 126 с.
15. Моро М. И., Меленцова Н. Ф. Карточки с математическими заданиями. 2 класс. — М.: Просвещение, — 1983. — 222 с.
16. Петерсон Л. Г. Математика 2 клас. 1–3 частина. — Суми: ВАТ «СОД-Видавництво» Казацкий вал; — 2002. — 82 с., 67 с, 93 с.
17. Уткина Н. Г., Пышкало А. М. Сборник упражнений и проверочных работ по математике 1–3 классы. — М.: Просвещение, — 1978. — 206с.

ЗМІСТ

УРОК 1	3
Вступ. Лічба в межах 20. Таблиця додавання і віднімання чисел 2 і 3 в межах 10. Складання і розв'язування задач за малюнком.	
УРОК 2	5
Таблиці додавання і віднімання чисел 4 і 5 у межах 10. Нумерація чисел 1–20. Задачі на знаходження суми і різниці (остачі).	
УРОК 3	8
Вимірювання довжин відрізків у сантиметрах та дециметрах. Додавання і віднімання в межах 10. Побудова відрізків. Порівняння чисел. Задачі на знаходження різниці. Назви компонентів дій додавання і віднімання. Таблиці додавання і віднімання чисел 6 і 7. Задачі на різницеve порівняння. Доба і тиждень.	
УРОК 5	13
Переставна властивість дії додавання. Додавання і віднімання в межах 10. Порівняння задач на збільшення і зменшення числа на кілька одиниць.	
УРОК 6	16
Додавання і віднімання в межах 10. Порівняння задач на збільшення та зменшення числа на кілька одиниць. Творча робота над задачею (доповнення задачі різними запитаннями).	
УРОК 7	18
Додавання і віднімання в межах 10. Складання прикладів на віднімання з прикладів на додавання (зв'язок дій додавання і віднімання). Задачі на знаходження невідомого доданка.	
УРОК 8	20
Додавання і віднімання в межах 10. Додавання числа частинами. Складання задачі з малюнком і відомим завданням.	
УРОК 9	22
Прийоми додавання й віднімання по одному та групами. Складання задач за даним виразом. Розв'язування і порівняння простих задач.	
УРОК 10	25
Випадки додавання і віднімання в межах 20, пов'язані з нумерацією чисел. Рік і місяць.	
УРОК 11	27
Контрольна робота	
УРОК 12	29
Таблиці додавання і віднімання чисел. Задачі на дві дії. Дужки. Аналіз контрольної роботи. Додавання і віднімання числа 2 з переходом через десяток. Креслення відрізків. Розв'язування простих задач.	

УРОК 13	31
Додавання і віднімання з переходом через десяток. Розв'язування простих задач. Знаходження значень виразів на дві дії.	
УРОК 14	34
Додавання і віднімання числа 4 з переходом через десяток. Складання прикладів на віднімання. Прості задачі різних видів. Довжина ламаної лінії.	
УРОК 15	36
Додавання і віднімання чисел 3 і 4 з переходом через десяток. Вирази зі змінною. Позначення змінної буквою.	
УРОК 16	39
Контрольна робота.	
УРОК 17	41
Аналіз контрольної роботи. Додавання і віднімання числа 5 із переходом через десяток. Підготовка до ознайомлення із складеною задачею.	
УРОК 18	43
Закріплення додавання та віднімання числа 5 із переходом через десяток. Доповнення умови задачі запитанням. Розпізнавання геометричних фігур. Вимірювання та порівняння довжин сторін трикутника.	
УРОК 19	46
Додавання і віднімання числа 6 із переходом через десяток. Застосування переставної властивості при додаванні виду $5+6$. Обчислення значень виразів зі змінною.	
УРОК 20	48
Додавання і віднімання числа 7 із переходом через десяток. Застосування переставної властивості при додаванні. Складання і розв'язування задач за схематичними записами їх умов.	
УРОК 21	50
Розв'язування і порівняння задач. Повторення табличних випадків додавання і віднімання з переходом через десяток.	
УРОК 22	53
Додавання і віднімання числа 8 із переходом через десяток. Задачі на знаходження невідомого зменшуваного.	
УРОК 23	55
Задачі на дві дії (ознайомлення). Знаходження значень виразів із буквеними даними.	
УРОК 24	58
Додавання і віднімання числа 9 із переходом через десяток. Периметр чотирикутника. Пояснення заданого розв'язання задачі.	
УРОК 25	61
Узагальнена таблиця додавання одноцифрових чисел. Знаходження за таблицею результатів додавання та віднімання. Задачі на дві дії.	
УРОК 26	63
Розв'язування складених задач двома способами (ознайомлення).	

УРОК 27	64
Застосування дужок для запису виразів. Порядок виконання дії у виразах, що містять дужки. Розв'язування складених задач.	
УРОК 28	67
Знаходження значень виразів, що містять дужки. Розв'язування задач на дві дії за складеним планом.	
УРОК 29	69
Контрольна робота.	
УРОК 30	70
Нумерація чисел 21 — 100. Аналіз контрольної роботи. Утворення та назви чисел від 21 до 39. Лічба в межах 39. Розв'язування складених задач.	
УРОК 31	72
Утворення та назви чисел від 40 до 85. Знаходження значень виразів, що містять дужки. Розв'язування задач.	
УРОК 32	74
Утворення і назви чисел від 85 до 100. Складання виразів на дві дії.	
УРОК 33	77
Лічба десятками. Утворення двоцифрових чисел з десятків і одиниць. Розв'язування простих і складених задач.	
УРОК 34	78
Знаки «більше», «менше». Порівняння виразів і чисел із застосуванням знаків «більше» і «менше». Сантиметр. Дециметр. Метр. Вимірювання метром.	
УРОК 35	80
Письмова нумерація чисел першої сотні: читання чисел, записаних у нумераційній таблиці. Порівняння виразів і чисел. Знаходження значень виразів на дві дії.	
УРОК 36	82
Письмова нумерація. Запис чисел у нумераційній таблиці. Таблиця чисел першої сотні. Порівняння чисел і виразів.	
УРОК 37	85
Запис чисел під диктовку. Пояснення даного розв'язання задачі. Порівняння чисел та знаходження значень виразів.	
УРОК 38	87
Читання, запис і порівняння чисел. Одноцифрові та двоцифрові числа. Попереднє й наступне числа до даного числа. Додавання і віднімання одиниці.	
УРОК 39	89
Випадки додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел. Кути многокутника. Творча робота над задачею.	
УРОК 40	91
Закріплення випадків додавання і віднімання, пов'язані з нумерацією чисел. Задачі на знаходження третього доданка.	
УРОК 41	93
Додавання і віднімання чисел другого разряду (круглих десятків). Розв'язування простих і складених задач.	
УРОК 42	95
Розв'язування прикладів і задач на додавання і віднімання круглих десятків. Задачі на знаходження третього додатка.	

УРОК 43	97
Прямокутник. Задачі на знаходження третього доданка. Знаходження числових значень буквених виразів. Календар.	
УРОК 44	99
Розв'язування задач на дві дії складанням виразу (ознайомлення). Запис чисел у вигляді суми розрядних доданків. Година і хвилина.	
УРОК 45	101
Контрольна робота.	
УРОК 46	103
Усне додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Аналіз контрольної роботи. Додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток (загальний випадок).	
УРОК 47	104
Додавання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Задачі, які містять відношення «на ... більше» («на ... менше»).	
УРОК 48	107
Застосування загального правила додавання двоцифрових чисел до обчислень виду $54 + 30$, $54 + 3$.	
УРОК 49	109
Застосування загального правила додавання двоцифрових чисел у випадку обчислень виду $20 + 47$, $2 + 47$. Розв'язування задач складанням виразу.	
УРОК 50	111
Квадрат. Застосування різних прийомів знаходження суми двоцифрових чисел. Складання і розв'язування задачі за малюнком.	
УРОК 51	113
Числові вирази. Складання та читання числових виразів.	
УРОК 52	115
Віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток (загальний випадок). Розв'язування складених задач.	
УРОК 53	117
Віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток (закріплення). Задачі на дві дії, в яких потрібно порівняти результат першої дії з одним із даних задач.	
УРОК 54	119
Застосування загального правила віднімання двоцифрових чисел до обчислень виду $79 - 40$, $79 - 4$.	
УРОК 55	121
Закріплення вивченого матеріалу. Побудова квадрата на папері в клітинку. Знаходження периметра квадрата.	
УРОК 56	124
Задачі на знаходження від'ємника. Знаходження значень виразів.	
УРОК 57	126
Контрольна робота.	
УРОК 58	127
Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Аналіз контрольної роботи. Письмове додавання двоцифрових чисел. Творча робота над умовою задачі.	

УРОК 59	129
Письмове додавання двоцифрових чисел. Знаходження довжини ламаної лінії.	
УРОК 60	131
Коротка форма письмового додавання. Складання задач на дві дії за даним виразом.	
УРОК 61	134
Письмове віднімання двоцифрових чисел. Розв'язування простих і складених задач.	
УРОК 62	136
Коротка форма коментування письмового віднімання двоцифрових чисел. Розв'язування простих і складених задач.	
УРОК 63	138
Закріплення письмового додавання і віднімання двоцифрових чисел. Складені задачі на збільшення (зменшення) суми двох чисел на кілька одиниць.	
УРОК 64	139
Повторення усного віднімання двоцифрових чисел без переходу через десятку. Закріплення письмового додавання і віднімання.	
УРОК 65	141
Додавання двоцифрових чисел з переходом через десятку (загальний випадок).	
УРОК 66	143
Застосування прийомів усного додавання двоцифрових чисел для розв'язування задач і прикладів. Бесіда про рух у протилежному напрямку.	
УРОК 67	145
Додавання виду $38+4$. Творча робота над задачею. Розв'язування задачі двома способами.	
УРОК 68	147
Додавання виду $76+4$. Задачі на дві дії.	
УРОК 69	149
Додавання виду $38+52$. Задача на зустрічний рух.	
УРОК 70	151
Усне віднімання виду $40-8$. Виправи і задачі на закріплення прийому віднімання.	
УРОК 71	153
Закріплення прийому обчислення виду $40-8$. Порівняння виразу і числа. Складання задач за даним виразом.	
УРОК 72	155
Віднімання виду $53-8$. Творча робота над задачею.	
УРОК 73	157
Загальний випадок віднімання двоцифрових чисел. Розв'язування задач за числовими даними до малюнків.	
УРОК 74	159
Загальний випадок віднімання двоцифрових чисел (продовження). Творча робота над задачею.	

УРОК 75	160
Віднімання виду $50 - 34$. Розв'язування кругових прикладів.	
УРОК 76	162
Усне і письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел. Складання задачі за скороченим записом.	
УРОК 77	164
Повторення додавання і віднімання двоцифрових чисел. Усні обчислення за таблицею.	
УРОК 78	166
Контрольна робота.	
УРОК 79	167
Аналіз результатів контрольної роботи. Дія множення, знак множення. Заміна прикладів на додавання прикладами на множення та прикладів на множення прикладами на додавання.	
УРОК 80	170
Читання прикладів на множення. Назви чисел при множенні. Задачі на множення.	
УРОК 81	172
Складання таблиці множення числа 2. Задачі на множення. Вправи і задачі на додавання і віднімання в межах 100.	
УРОК 82	174
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Закріплення додавання і віднімання в межах 100.	
УРОК 83	176
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Обчислення виразів на дії різних ступенів.	
УРОК 84	178
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Задачі на дві дії різного ступеня.	
УРОК 85	180
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 2. Вправи і задачі на дії різного ступеня.	
УРОК 86	181
Контрольна робота.	
УРОК 87	183
Аналіз результатів контрольної роботи. Дія ділення. Задачі на дії різного ступеня.	
УРОК 88	185
Зв'язок дій множення і ділення. Розв'язування задач і прикладів на дії першого ступеня.	
УРОК 89	188
Складання таблиці ділення на 2. Задачі на ділення.	
УРОК 90	190
Застосування таблиці ділення на 2 для розв'язування задач на ділення на рівні частини та ділення на вміщення. Порівняння задач.	
УРОК 91	191
Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 2. Назви чисел при діленні.	

УРОК 92	193
Вправи на засвоєння таблиць множення числа 2 і ділення на 2.	
УРОК 93	195
Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення та ділення числа 2. Складання виразів на дві дії за текстовим формулюванням.	
УРОК 94	197
Складання таблиці множення числа 3. Приклади і задачі на дії різного ступеня.	
УРОК 95	199
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 3. Порівняння задач з різним розташуванням множників в умові.	
УРОК 96	201
Коло і круг. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 3. Порівняння задач на множення і додавання.	
УРОК 97	203
Вирази з дужками на дії різного ступеня. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 3.	
УРОК 98	205
Складання виразів з дужками. Взаємозв'язок дій множення і ділення (повторення). Вправи і задачі на засвоєння вивчених таблиць множення і ділення. Знаходження довжини ламаної лінії.	
УРОК 99	207
Повторення вивченого. Творча робота над задачею. Мета: Вправляти учнів у розв'язуванні різних видів завдань; підготовка до контрольної роботи.	
УРОК 100	210
Контрольна робота.	
УРОК 101	211
Аналіз результатів контрольної роботи. Складання таблиці ділення на 3. Складання задач за даним розв'язанням.	
УРОК 102	212
Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 3. Знаходження периметра квадрата.	
УРОК 103	215
Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 3. Обчислення довжини сторони рівностороннього трикутника за його периметром.	
УРОК 104	217
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення та ділення. Обчислення виразів з буквеним компонентом.	
УРОК 105	220
Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення. Повторення залежностей між компонентами і результатом дій першого ступеня.	
УРОК 106	222
Повторення вивченого. Розв'язування складеної задачі на три дії за поданим планом.	

УРОК 107	224
Складання таблиці множення числа 4. Застосування таблиці для розв'язування прикладів та задач.	
УРОК 108	225
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 4.	
УРОК 109	227
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 4. Зв'язок множення та ділення (повторення).	
УРОК 110	229
Складання таблиці ділення на 4. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 4.	
УРОК 111	230
Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 4. Обчислення значень виразів з буквеним компонентом. Знаходження довжини сторони квадрата за периметром.	
УРОК 112	232
Вправи і задачі на засвоєння таблиць множення та ділення. Задачі на дії різного ступеня. Складання задачі за її розв'язанням.	
УРОК 113	234
Попереднє ознайомлення з поняттям «половина», «третина», «чверть». Дії з іменованими числами (величинами). Складання простих і складених задач.	
УРОК 114	237
Складання таблиці множення числа 5. Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 5. Обчислення виразів, у складі яких двічі повторюється та сама буква.	
УРОК 115	239
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 5. Розв'язування задач на збільшення або зменшення числа в кілька разів.	
УРОК 116	241
Вправи і задачі на засвоєння таблиці множення числа 5. Розв'язування простих задач на збільшення чи зменшення числа в кілька разів. Ознайомлення із задачею на дві дії, яка включає поняття «зменшення числа в кілька разів».	
УРОК 117	243
Таблиця ділення на 5. Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 5. Задачі на збільшення та зменшення числа в кілька разів, які розв'язуються двома діями.	
УРОК 118	245
Вправи і задачі на засвоєння таблиці ділення на 5. Складені задачі на збільшення та зменшення числа в кілька разів.	
УРОК 119	247
Порядок виконання дій одного ступеня і різних ступенів.	
УРОК 120	249
Застосування правила про порядок виконання арифметичних дій. Задачі на збільшення (зменшення) числа в кілька разів, які розв'язуються двома діями.	
УРОК 121	251
Контрольна робота.	

УРОК 122	252
Аналіз результатів контрольної роботи. Усна і письмова нумерація чисел першої сотні. Випадки додавання і віднімання пов'язані з нумерацією. Побудова відрізків.	
УРОК 123	253
Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток. Розв'язування складеної задачі на 3 дії.	
УРОК 124	255
Повторення таблиць додавання і віднімання. Складання виразів за текстовим формулюванням. Розпізнавання геометричних фігур.	
УРОК 125	257
Додавання і віднімання виду $27+3$, $90-2$.	
УРОК 126	259
Повторення додавання і віднімання виду $28+5$, $46-7$. Знаходження значень виразів з буквеним компонентом. Задачі на дві дії.	
УРОК 127	261
Перевірка дій додавання і віднімання. Письмове додавання і віднімання. Розв'язування і складання задач на дві дії. Перетворення іменованих чисел.	
УРОК 128	263
Перевірка віднімання додаванням. Додавання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Складання і розв'язування задач.	
УРОК 129	265
Віднімання двоцифрових чисел з переходом через десяток. Письмове виконання дій додавання і віднімання для перевірки усних обчислень.	
УРОК 130	267
Контрольна робота.	
УРОК 131	269
Аналіз результатів контрольної роботи. Повторення дії множення. Назви чисел при множенні.	
УРОК 132	270
Повторення таблиці множення числа 2. Порівняння виразів. Задачі на дії різного ступеня.	
УРОК 133	272
Повторення дії ділення. Назви чисел три діленні. Таблиця ділення на 2.	
УРОК 134	274
Повторення таблиць множення числа 3 і ділення на 3. Розв'язування прикладів і задач.	
УРОК 135	275
Підсумковий урок. Повторення таблиць множення числа 4 і ділення на 4.	
ЛІТЕРАТУРА.....	278

Навчальне видання

Сухіна Алла Вікторівна

Матеріали до уроків
МАТЕМАТИКА
2 клас

Відповідальний редактор *Т. М. Косолапова*

Редактор *Н. І. Черкашина*

Коректор *Л. Ф. Белан*

Комп'ютерне макетування *О. М. Тельнов*

Художній редактор *М. С. Жубр*

«ТОРСІНГ ПЛЮС»

Свідоцтво серія ДК №2143 від 01.04.05

Підписано до друку 15.08.2005

Друк офсетний. Папір газетний. Гарнітура Шкільна.

Формат 60x84 $\frac{1}{32}$. Обл. вид. арк. 18.

Замовл. №

З питань оптових поставок звертатися:

Україна, 61057, Харків, вул. Сумська, 13

Тел. (057) 7-199-873, т./факс 7-171-026

E-mail: torsing_or@rider.com.ua

www.torsing.com.ua

Книга — поштою:

61057, м. Харків, а/с «Книжкова ліга»